

T. C.

Millî Birlik Komitesi

GENEL KURUL TOPLANTISI

Altmış dördüncü Birleşim

28.12.1960 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	2	
2. — Görüşülen işler	2	
1. — Yurdakuler Muzaffer ve iki arkadaşının, Subay ve askerî memur ve ast-subayların ikametleri için lüzumlu lojman inşasını süratlendirmek maksadiyle Millî Savunma Bakanına 600 milyon liraya kadar sâri taahhüt yetkisinin verilmesi hakkında kanun teklifi ve Güvenlik ve İktisat komisyonları raporları (2/89)	2:11	6771 sayılı Millî Savunma Bakanlığı iskân ihtiyaçları için sarfiyat icrası ve bu Bakanlıkça kullanılan gayrimenkullerden lüzumu kalmıyanların satılmasına salâhiyet verilmesi hakkındaki Kanunun 1 neî ve 3 neü maddelerine fıkralar eklenmesi ve 2 neî maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Güvenlik, Bayındırlık ve İmar ve İktisat komisyonları raporları (2/88, 2/115)
2. — 1960 malî yılı Muvazeneî Umumiye Kanununa bağı (A/2) işaretli cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı		12:16
3. — Yurdakuler Muzaffer'in, Millî Savunma Bakanlığı iskân ihtiyaçları için sarfiyat icrası ve bu Bakanlıkça kullanılan gayrimenkullerden lüzumu kalmıyanların satılmasına salâhiyet verilmesi hakkında kanun teklifi ile Tunçkanat Haydar'ın,		4. — Taşıt kanunu tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu (1/92) 17:35,40:43
		5. — Gürsoytrak Suphi'nin, 1 numaralı Kanunun 24 neü maddesinin 2 neî fıkrasındaki yakınları tâbirinin tefsirine dair önergesi ve Güvenlik Komisyonu raporu (4/7) 35:39
		6. — Vakıflar Umum Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu 39:40

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Yurdakuler Muzaffer'in, Memurların tahsil müesseselerinde talebe olamayacaklarına dair 4007 sayılı Kanun ile bu kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 2414 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi görüşüldü ve kanun kabul edildi.

Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma Teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı görüşüldü ve kanun kabul olundu.

Hazineye ve Amortisman ve Kredi Sandığına ait altınlarda bir kısmının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına satılmasına dair Kanun tasarısı görüşüldü ve kanun kabul olundu. Birleşime son verildi.

Başkan Divan Kâtibi
Köksal Osman Özkaya Mehmet Şükran
Divan Kâtibi
Karavelioğlu Kâmil

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 11,00

BAŞKAN — Küçük Sami

KÂTIPLER : Çelebi Emanullah, Karavelioğlu Kâmil

BAŞKAN — Nisap vardır, Celseyi açıyorum

2. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Yurdakuler Muzaffer ve iki arkadaşının, Kuban, askerî memur ve astsubayların ikametleri için lojman inşasını süratlendirmek maksadıyla Millî Savunma Bakanına 600 milyon liraya kadar sâri taahhüt yetkisinin verilmesi hakkında kanun teklifi ve Güvenlik ve İktisat komisyonları raporları (2/89) (1)

(1) 173 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — 173 sayılı rapor üzerinde müzakere ediyoruz.

Sözcü arkadaşımızdan gerekçe hakkında bilgi vermelerini rica edeceğim.

YURDAKULER MUZAFFER — Bu kanun hepimizin bildiği ve bizzat yaşadığımız büyük bir sıkıntı ve derdi halletmek maksadı ile huzuruza getirildi. Türk Silâhlı Kuvvetlerinde vazifeli subay, astsubay ve askerî memurlar her sene veya iki senede bir yer değiştirmek duru-

mundadırlar. Ve böylece yurdun her köşesini dolaşmakta ve hiç biri normal bir evde oturamamaktadırlar. Bu kanunun gayesi, bekârları kışla içinde, evlileri kışla dışında ve garnizon içinde yapılacak lojmanlarda oturtmak ve böylece vazifeye daha çok bağlamak, çekilen sıkıntılarını önlemektir. Bildiğiniz gibi ailelerinden ayrı yaşayan subay ve kocasından ayrı olan kadın, birçok güçlüklerle mâruz kalmaktadır. Bunun bâzan kötü neticeler tevhit ettiği de hepimizin malûmudur. Bir arada bulunmak zaruretinde bulunan aileler ise mesken sıkıntısı yüzünden hem sağlığını kaybetmekte, hem de insanî yaşayışın dışında yaşayıp gitmektedir. İşte biz bunların önüne geçmek için bu kanunu getirmiş bulunuyoruz. Millî Savunma Bakanlığı da bu işi ele almıştır. Fakat verilen tahsisat 20 milyon liradan ibarettir. Bu para ile devam edilecek olursa Millî Savunmanın ihtiyacı olan lojmanlar ancak 80 senede ikmal edilecektir. Bu işin iki nesil boyu devam edeceği problemi ortaya çıkarmaktadır. Biz bunu 10 senelik bir program içinde halletmek istemekteyiz. Bu maksatla Millî Savunma Bakanlığına senede 60 milyon liralık munzam bir tahsisat vermek suretiyle, senelere sâri taahhütlerle, lojmanların yapılması mümkün olacaktır. Bu suretle kısa zamanda lojman ihtiyacı temin edilecek ve böylece de memleket içerisinde halen durmuş olan gerek demir, gerek çimento piyasaya arz edilecek, yeni baştan geniş iş sahaları açmak suretiyle, devam eden kriz de kendiliğinden ortadan kalkmış olacaktır. Bu itibarla getirilen bu kanunun gayesi; gerek memleket ekonomisine ve gerekse subaylara büyük faydalar sağlamak olacaktır. Tenzibinize mazhar olur tasarımı kanuniyet kesbederse bu faydalı işler görülmüş olacaktır.

TUNÇKANAT HAYDAR — Arkadaşımın sözlerine ilâveten arzedeyim. Bizim bir de 190 sayılı Kanunumuz vardır. Bu da bu yüklerin bir kısmını hafifletecektir. Sâri taahhütlere girmek için Millî Savunma Bakanlığına 540 milyon liralık bir yetki veren bu kanunun kabul edilmesini bendeniz de rica edeceğim.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — İktisat Komisyonuna gelen bu tasarının durumu şudur;

Millî Savunma Bakanlığının senelik 20 milyon tahsisatı vardı. Bu tahsisatı, Millî Savunma Bakanlığının lojman satınalmak suretiyle kul-

lanıyordu. Yenimahalle'de 65 - 70 bin liraya peşin veya taksitle lojman satınalıyordu ki ben buna taraftar değilim. Ben istiyorum ki, Gümüşpala'nın teklifi gibi, orduya ucuz lojman yapılsın, bu para ile 60 lojman alınacak yerde 600 lojman yapılsın. Yani daha çok lojman yap-sın kısa zamanda. Bu 60 milyon lira bütçeden ayrılırsa, Millî Savunma ucuza malolacak bu metotla 60 milyon lirayı kullanamaz. Millî Savunma Bakanlığının kullanabileceği bir fon verelim. Bunu durduralım. Elâstiklik Millî Savunmanın aleyhinde olur. Memleketin bu yatırıma ihtiyacı var. Fakat lojman satın alınmamasını yaptırılınsın. Ben senede 30 milyon teklif ediyorum. Fakat 30 milyona kadar, şeklinde elâstiki değil, kati.

TUNÇKANAT HAYDAR — Muhterem arkadaşlar, her ne kadar Millî Savunma bütçesinin içinde bu fasılda ayrılan para 12 milyon lira ise de, buna 8 milyon lira daha ilâvesiyle 20 milyon lira civarında olacaktır. Bâzi taahhütler vardır ki, mütaakip senelerde de devam eder. 20 şer milyon lirayı aşmamak şartıyla her sene bütçeye konacak para bu işi karşılayacak durumda değildir. Bu 20 milyon bittiğinde gelecek seneyi beklemek mecburiyeti vardır. Bu şekilde gelecek senelere sâri olarak koyacağımız bu tahsisat mütaakip senelerdeki taahhütlere de sâri olarak devam edecek ve binaların yapılmasını temin edecektir. 190 sayılı Kanun tasarısı ile Millî Savunmanın sahibi bulunduğu gayrimenkullerin satışından elde edilecek paralar modern garnizon ve lojmanlar inşasına sarf edilecektir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — O tasarıda lojman yoktur.

TUNÇKANAT HAYDAR — Onun içinde lojman da vardır. Garnizon dâhilinde lojmanlar da mütalâa edilmektedir. Şurada ayrılacak tahsisat bütçe ile yapılacaktır. Diğer kanunun bütçe ile alakası hiç yoktur. Onun için iki taraftan devam edilerek subaylar beklediği lojmanlara kavuşacaklardır. Onun için arkadaşlarımız endişe etmesinler. Mütaakip senelerde de devam olunacaktır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Ben dondurulum istiyorum, elâstiki olmasını istiyorum.

YURDAKULER MUZAFFER — Senede dört bin ev yapmak sureti ile on beş bin lira-

dan, senede 60 milyon liralık tahsisatı harcamak sureti ile ki, bunun için Millî Savunma Bakanlığı hazırlıktır. Hiçbir zaman yarım bırakılmıyacaktır, 20 milyon tahsisatın üstünde harcama imkânı yoktur, 40 milyon da Hazineye devretme de mevzu bahis değildir. İnşaatın geri kalması mevzu bahis değildir, ancak kış geldiğinde gelecek inşaat mevsimini beklemesi tabiidir. Fakat gelecek seneye kalması, işin ortada kalması demek değildir. Bu yolda plânların hazırlanmış olduğu da ayrıca beyan edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Benim; arkadaşımızın izahlarına itirazım yok. Böyle sâri olsun, on seneye, 20 seneye. Fakat elâstiki hüküm olmasın, donduralım. Maliye, bu bir bütçe tahsisatıdır, ben 5 milyon da verebilirim, demesin.

ADNAN BAŞER — Efendim, 540 milyon dahi Millî Savunma Bakanlığı bu sene, 10 yıla taksim etmek suretiyle taahhüde bağliyabilmektedir. Meselâ, bu sene 30 milyon korsak, gelecek sene 84 milyon koymuş olacağız.

BAŞKAN — Ben de üye olarak bir hususu ifade etmek istiyorum : Garnizonlarımızın modern hale getirilmesi ve lojmanların yapılması bir zarurettir. Fakat bunu yaparken, konuş birinci plânda nazarı itibara alınmalıdır. Biz, malesef 2 nci Cihan Harbinden beri, mütemadiyen garnizon değiştirmekteyiz. Eğer bu Baston Tâbiyesi devam ederse, 600 milyonun 4 mislini harcasak da Türk Ordusunun garnizon ve lojman ihtiyacını karşılayamayız. Öğrendiğime göre 2 nci Cihan Harbi sırasında Trakya'da 500 milyon Türk lirası harcanarak kerpiç binalar yapılmış. Bugün enkazı bile kalmamıştır. O zaman 1 dolâr karşılığı 180 kuruştur. O zaman Türk parasını cebine koyan istediği yere gider, Merkez Bankasına istediği paraya çevirtmek suretiyle dövizini temin edebilirdi. Bu devirde 400 milyon küsur lira tepeler üzerine yapılan kerpiç evlere sarf edilmiştir. Bu itibarla ümid ederim ki, arkadaşlar, bu konuş ve garnizonları kanunlaştıracak şekilde getirsinler. Bundan sonra Türk Silâhlı Kuvvetlerini idare edecek olan Genel Kurmay ve Kuvvetler Kumandanları eski baston tâbiyesiyle şu garnizon, şu köyden gelsin, filân köye, filân yere gitsin, şeklinde olmasın. Son 10 sene içinde bunun tatbikatını da

gördük. 3 tane mebus gider, filân yerin kalkınmaya ihtiyacı vardır, der, bir birliği kaldırır, gönderirler. Bir alayın bir taburu filân köye nakli hususu artık tarihe karışmış olsun. Hazar garnizon kuruluş sistemine dayanmak mecburiyetindeyiz. Türk Ordusunun barış kadrosu ne ise bunu tesbit edelim. Garnizonların konuşları yapılsın, bina veya lojmanlar dağ başlarında değil, garnizonun bulunduğu yerde inşa edilsin. Arkadaşlarım, bu hususu nazarı dikkate alsınlar ve bir müeyyideye bağlasınlar. Aksi halde, tekrar ediyorum, 600 milyon liraya 4 misli ilâve etsek, yine subay ve astsubaylar evsizdir, arkadaşlar.

YURDAKULER MUZAFFER — Dağbaşlarında değildir. Dağbaşlarına kıta gidecek olursa orada baraka yapar, fakat daimî olarak orada kalmaz, orası garnizon değildir. Arkadaşlarımızın noktai nazarları dikkate alınarak iş tedvir edilsin, aksi halde 600 milyonun dört misli bir ilâve de yapsak sübay ve astsubaylar evsiz kalacaklardır.

Arkadaşımızın söyledikleri de yerindedir. Kandan evvel hazırlanmış diğer Askerî kanunlarla reorganizasyonda, teşkilâtta değişiklik buna muvazi olarak konsun. Müstaceliyeti nazara alınarak bu kanun öne alınmıştır. Umumi fikir, Erkânı Harbiyede ve Millî Müdafaada olan fikir hepimizde mevcuttur. Garnizonların bugünkü şartlar ve yarınki, müstakbel muharebelere göre konuş, Sami arkadaşımızın da belirttikleri gibi baston tabiyesi ile, Bakal Mehmet Ağanın bir mektubu ile yer değiştirme işine son vermektir. Bu düşünce Millî Savunma Bakanlığında ve Erkânı Harbiyede hâkimdir. Esasen hazırlıkları da vardır. Bu kanuna muvazi olarak müşterek çalışmalar da mevcuttur. Dağbaşında, şurada burada, garnizon şekline son verilecektir. Dünün beş yüz milyonu, bugünün beş milyarı olan Türk parasının toprağa gömülmesi mevzuu ortada kalmıyacaktır.

CELEBİ EMANULLAH — Efendim, bu kanun Türk Silâhlı Kuvvetlerinin lojman ihtiyacını 10 senede karşılamak için hazırlanmış. Ben Karaveliöğlü'nün endişesine iştirak ediyorum. O şimdi ikna oldu. Fakat ben ikna olmadım. Gerekçede 10 senede diyor ama, senede 20 milyon ayrılırsa kaç senede bitecektir? Çünkü burada 54 milyonu geçmemek üzere diyor. Her sene 20 milyon da ayrılabilir.

YURDAKULER MUZAFFER — Efendim, biz bir ana tavan tesbit etmiş bulunuyoruz. 540 milyon. Bu ana tavana yükseliş 10 senede ikmal edilecektir. 10 senede bu 600 milyonu ödemek suretiyle 40 bin lojmanı ikmal etmiş olacağız.

ATAKLI MUCİP — Ben kifayeti müzakere teklif ediyorum.

ADNAN BAŞER — Şunu o zaman düşündük. Jandarmayı Bayındırlık Bakanlığına veriyoruz. Millî Savunma Bakanlığı bu lojmanları 15 bin liraya maledebilirler. Jandarma 15 binc mal edemez. Çünkü Millî Savunma birçok şeylerde bu ev yapımına yardım edebilir. Senede 150 ev yapacaklardır. Bunlar 6 milyon liraya bu kadar evi yapamıyacaklar gibi geliyor, bana.

BAŞKAN — Arkadaşlar dediler ki, Millî Savunma Bakanlığında barış garnizonlarının tesbiti için çalışmalar mevcuttur. Son günlerdeki faaliyetleri bilmiyorum. 27 Mayıs'a takaddüm eden günlerde Orhan Kabibay'a Harekât Başkanı ileri strateji, yerleşme mevzuunda bir konuş etüdü yaptırıyordu. Arkadaşlarımız bunu hatırlıyorlarsa, bu paranın heder olacağına kaaniim.

Kifayeti müzakere teklif edilmişti. Kifayeti oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bu endişe çok yerindedir. Millî Savunma Bakanlığında böyle bir çalışma varsa bunu bilmemiz icabeder. Bu endişemiz hakkında oranın da düşüncesini almanız lâzımdır. Bir albay arkadaşımızı vaziflendirelim ve bu işi tetkik etsin.

YURDAKULER MUZAFFER — Komitenin görüş ve direktifleri halinde intikal etmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Arkadaşlar, kanunun gerekcesi hakkında lüzumlu izahat verilmiştir. Şimdi kanunun tümünü okuyacağız, bunu oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

(Kanunun tümü okunmuştur.)

BAŞKAN — Kanunun tümü üzerinde konuşmak isteyen arkadaşımız?...

ÖZGÜNEŞ MEHMET — Bir iki yerde muvazzaf subay tâbiri geçmektedir, mutlaka onların alması isteniyor. Artarsa, ihtiyac olmazsa, yedek subaylar da bu evlerde otursunlar. Mu-

vazzaf subay kelimesi üzerinde ısrarın faydası yoktur, zararı vardır. Bu kelime «subay» diye düzeltilirse doğru olur.

BAŞKAN — Teklifin aleyhinde konuşmak istiyen?... Yok. Muvazzaf kelimelerinin kalkmasını kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümünü oyunza arz ediyorum. Kabul edenler: Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Maddelere geçiyoruz :

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubayların lojman ihtiyacı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubayların lojman ihtiyacını karşılamak için yıllık ödeme miktarı (54 milyon) lirayı geçmemek üzere (540 milyon) liraya kadar Millî Savunma Bakanlığı,

Jandarma muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylarının lojman ihtiyaçlarını karşılamak için de yıllık ödeme miktarı (6 milyon) lirayı geçmemek üzere (60 milyon) liraya kadar Bayındırlık Bakanlığı,

Gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetkilidir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında konuşmak isteyenler? Buyurun Ahmet Bey.

YILDIZ AHMET — Bu maddenin ifadesine göre 10 seneden çok fazla bir zamanda da olabilir bu iş. Zira, «senede 54 milyonu geçmemek üzere» diyor. Böyle olunca, her sene meselâ, 30 milyon ayrılırsa bu iş 20 yılda biter.

ERSÜ VEHBİ — Burada, jandarma, subay, astsubaylarına ait fıkrada Bayındırlık Bakanlığımıza yetki veriliyor. İçişleri Bakanlığımıza bağlı olan bu sınıfın lojman işi Bayındırlık Bakanlığımıza verilmiş ama bu suretle iki taraf arasındaki maliyet farkları çok olacaktır. Bunun ikisinin bir sistem içinde birleştirilmesi mümkün değil mi? Bu imkân dâhiline girerse tatbikatta da bir güçlük çıkmaz.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, Dahiliye Bakanlığının ve diğer bütün bakanlıkların binalarını Bayındırlık Bakanlığı yapar. Şimdi Dahiliye Bakanlığı için Bayındırlık Bakanlığının yapacağı binaların ordu tarafından yaptırılmasıdır. Bunların işini fuzuli olarak yüklenmek gibi bir şey olur. Bu bakımdan Dahiliye Vekâleti Bayındırlık Vekâletine binalarını kendi istedikleri ve bildikleri gibi yaptı-

rır. Millî Savunma binalarını ise istediği gibi yaptırır. Bankalarla anlaşır, bankaya yaptırır. Arazisini satacak bina yaptırarak. Bu vaziyet olursa Millî Savunma Bakanlığının arazisinin bir kısmı Dahiliye Vekâletine intikal edecektir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, gönül arzu ederdi ki, ordu lojmanları da Bayındırlık Bakanlığı tarafından yapılsın. Ordu kendisi yaparsa, kumunu, taşıma malzemesini kendisi taşır. Bayındırlık Bakanlığının 60 bin liraya çıkardığı binayı 15 bin liraya çıkarır. Bu elâstikiyet muhafaza edilirse bu bakanlığın yapması gayet tabiidir. Artvin'de iki ev, Kars'ta iki ev yapılacak ve çok dağıtmak olacaktır. Onun için maddenin olduğu gibi oylanmasını teklif ediyorum.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Bu maddede biraz eksik gibi geliyor, bana. Sami Beyin buyurduğu gibi hazar garnizonu tesbit edilmiş, köylere kadar dağılmışlardır. Netice hâsıl olmayacaktır. Bu doğru değildir. Böyle bir plânın yapılmakta olduğundan bahsettiler. Bunun ikisini bağdaştırmak lâzımdır. Bu plân işini halledelim ki, hem paramız gitmesin hem de iş yerinde yapılsın. Hazar garnizonlarının yerleri tesbit edildikten sonra paramız sarfiyatına başlanır demek lâzımdır.

Harb hali hariç, hazar garnizonlarının tesbiti buna göre plânlaşarak yapılacak, aksi halde hiçbir zaman plân nazarı itibara alınmayacak ve hazar garnizonlarının yerleri tesbit edilemeyecektir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Arkadaşımızın sözlerine derhal iştirak ediyorum. Hazar garnizonları tesbit edildikten sonra, bunu kim yapacak? Millî Müdafaa mı, Genelkurmay mı, yoksa teşriî organın vazifesi arasına mı, yahut, Meclisin tasdiki ile mi, yoksa Bakanlar Kurulu tasdiki ile Millî Müdafaa diyelim. Münasip olan bir şeyi buraya koyalım, aksi halde arzularımız yerine gelmez. Onun için katî olsun.

BAŞKAN — Baston tâbiyesinden kurtaralım.

ADNAN BAŞER — Millî Müdafaa hazar garnizonlarını tesbit edecek. Mesele, tesbit etmek mecburiyetinde bırakmakta. Kanun gereğince yapacağı binalar şehir ve kasabaların belediye hudutları içerisinde olması lâzımdır.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — İster Erkânı Harbiye, ister Millî Müdafaa isterse Bakanlar Kurulu tesbit etsin. Bizim bunu garantiye almak için «tesbit» kelimesini buraya koymamız lâzım. Bu tesbit yetkisi Erkânı Harbiyeye veya Millî Savunma Bakanlığına verilebilir. Fakat bundan sonra teşriî organdan geçmesi çok güç olur.

YILDIZ AHMET — «Tesbit» kelimesine lüzum var. Ama bunu hangi makam ve nasıl tesbit edecek malûm değil. Ben Karaveliöğlü'nün fikrine iştirak ediyorum. Bu tesbiti bir makam, bir otorite yapsın. Bence garnizonların tesbiti Erkânı Harbiyeye veya Millî Savunma Bakanlığınca yapılsın ve bunu Bakanlar Kurulu tasdik etsin.

ÖZKAYA ŞÜKRAN — O halde teklifim şu şekilde oluyor : «Hazar Garnizonu tesbitinden ve Bakanlar Kurulunun tasdikinden sonra» şeklinde denenebilir.

BAŞKAN — Ben yine Hazar garnizonlarının yerleri kanunlaşmalıdır tezi üzerinde duracağım. Bunu Bakanlar Kurulundan geçtiğini kabul edersek Bakanlar Kurulu siyasi iktidarın iera mekanizmasıdır. Son 10 senelik iktidar, garnizonları hallaçpamuğu gibi attı durdu. Hazar garnizonlarının yeri değişmemelidir. Osmanlı İmparatorluğunun tarihini tetkik edin. 3 ncü Ordunun yeri hiç değişmemiştir. Ordunun yeri stratejik istikametlerde değişebilir. Bir kıtanın yeri değiştirilirken ekonomik, kültürel yönleri de nazarı itibara almak lâzımdır. Hazar garnizonları tesbit edilecektir. Hiç olmazsa tümenin yeri, hattâ alaya kadar inmek suretiyle yer tesbit edilmelidir. Bu yapılmazsa para heder olur. Bir garnizona lojmanlar yapılır, ondan sonra buradan bu garnizon gider. Binalarda buralarda harap olur. Bu binalar ne olacaktır? Diğer memurlara verilebilir. Fakat gideceği yerde de bina yapmak mecburiyetinde kalacaktır.

ATAKLI MUCİP — Efendim, kifayeti müzakere taktiri vermiştik. Konuşmaya devam olunuyor.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere kanunun tümü üzerinde verilmiş ve kabul edilmişti. Şimdi ise kanunun maddesini görüşüyoruz.

YURDAKULER MUZAFFER — Muhterem arkadaşların, Sami Beyin işaret ettiği tarihi-

niz ortadadır. Gerek tarihi vaktalar, gerekse Türk gelenekleri ve jeopolitik durumu, düşünman istilâ istikâmetleri, nelerden kendisini korumak lâzımgeldiği her zaman söylenebilir. Hazar garnizonlarının mutlak olarak kanunlaşması ve yerinin tesbit edilmesi lâzımdır. Günün şartlarına uygun olarak, kısa zamanda yer değiştirmek zorunda kalırsa ona göre bir istikâmete gider, orada garnizonda değil de barakalarda oturabilir. Hazar garnizonlarının yerlerinin sabit olması zarureti vardır. Yalnız bu kanun içinde bir madde ile mi, yoksa ayrı bir kanunla mı olması münakaşa mevzuu olabilir. Yalnız bunu Millî Müdafaa mı Erkânı Harbiye mi yapacak, tasdik edecekse eder, Sami Bey arkadaşımızın da buyurdıkları gibi bu Bakanlar Kuruluna bırakılmamalıdır, onun tasdikinden geçmemelidir. Komitenin tasdikinden geçebilir. Hepimiz askeriz, bu işleri hepimiz biliriz, buna ait bilgileri haiz insanlarız. Bu bakımdan Millî Birlik Komitesi tarafından tasdik edilmelidir.

ÇELEBİ EMANULLAH — Ben de aynı fikirdeyim. Hazar garnizonlarının tesbitinden sonra, Bakanlar Kurulunca tasdikine taraftar değilim. Zira Hükümette parti ve rey mülâhazaları hâkim olabilir. Bu askerî bir iştir. Erkânı Harbiye ve Millî Savunma Bakanlığa bunu tesbit ve tasdik eder.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Ben de genç teğmenliğinden beri Türkiye’de neden modern garnizonlar kurulmaz diye düşünür dururdum. Hakikaten bu büyük bir ihtiyaçtır. Bir an evvel bu meselenin halledilmesi lâzımdır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Mesele bitti. Bence iki nokta var : Hazar garnizonları Erkânı Harbiye ve Millî Savunma Bakanlığınca tesbit edilsin. Tasdik Hükümet mi yapсын, Meclis mi yapсын?... İhtilâf burara. Bence Hükümet tasdik etsin.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, bunu bir defa Bakanlar Kurulunun tasdik etmesi şarttır. Baston tabiiyesinden kurtarmak lâzımdır. 30 Ağustos münasebetiyle Afyon’a gitmiştim. Ticaret odasında yaptığımız bir toplantıda, buraya bir kıtâ gönderin, iş hacmimiz genişlesin dediler. Biz de bu işin herkesin istediği gibi olmayacağını ifade ettik ve evvelâ memleketin savunulması göz önünde tu-

tulması lâzımdır dedik. Bu itibarla Bakanlar Kurulunun tasdikî bunlara bu gerçeği öğretmiş olur. Her hangi bir politik sebeple kitâna yer de değiştirilemez.

ERSÜ VEHBİ — Hazar garnizon yerinin tesbit edilmesi hakikaten en lüzumlu unsurdur. İktisadi, mali, sosyal bakımlardan bağdaştırılmayan garnizonlar daha çok masraflara malolmuştur. Yapılan şeyler heba olmuştur. Ben teşriî organla, Bakanlar Kurulunun tasdik etmesi arasında fark görmüyorum. Biz şimdiden bahsediyoruz. İstikbal için büyük bir fark mütalâa etmiyorum. Neresi tasdik ederse etsin, ekseriyet aranacaktır. Bir ekseriyet sağlanacağına göre Bakanlar Kurulunda da bu ekseriyet sağlanabilir. Binaenaleyh yetkinin Millî Müdafaaadan Erkânı Harbiyenin teklifine dayanarak gelmesini uygun bulurum şahsan.

TUNÇKANAT HAYDAR — Eskiden beri Kara Kuvvetlerinin cimde neden böyle bir lojman yoktur diye kendi kendime sorardım. Bunlar sık sık yer değiştirirler ve milyonların yere gömülmesine sebep olurlar. Bu mevzu kanunlaşmazsa daima yer değiştireceklerdir. Onun için hazar garnizonları kanunlaşmalıdır, o yerde zaman ile inkişaf etmelidir. Evvelce, yapılan lojmanların, terk edilmesinden sonra, kapısının penceresinin harap hale geldiğini çok görmüşüzdür. Böyle bir hale gelmemesi için bir maddenin ilâvesini arz ve teklif ediyorum.

ACUNER EKREM — Stratejik görüşlere, icaplara göre Hava Kuvvetleri sabit tesisler meydana getirerek vazifelerini yapmaktadırlar. Kara Kuvvetleri; Deniz Kuvvetleri de aynı şekilde stratejik görüşlere, icaplara göre hazar garnizonlarını tesbit etmelidirler. Bunu yaptıktan sonra bunlar kolay kolay değişemez. Herkes kanuni statüye dayanmak mecburiyetinde kalır. Bu bakımdan hazar garnizonları kanunlaşmalıdır ve bunun ışığı altında mütalâa edilmelidir.

ÖZGÜNEŞ MEHMET — Efendim, hazar garnizonu da harb plânlariyle hattâ NATO plânlariyle ilgilidir. Kanaatimce bunun tasdikî Askerî Şûranın vazifesidir. Genel Kurmay bunu tesbit eder, Askerî Şûra tasdik eder.

ERSÜ VEHBİ — Ben de Mehmet Beyin fikrine iştirak ediyorum.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Efendim, bu hususta Askerî Şûranın fikri alınabilir. Fakat bunun yapılması bir yatırım programı meselesidir. Bunun tasdikının Bakanlar Kurulunca yapılması lâzımdır.

YURDAKULER MUZAFFER — Hazar garnizonları mutlaka bir hal alması zaruretinin ifade etmek için ileri strateji zannetmiyorum ki, bâzı kimselerin anladığı mânada bulunabilir. İleri strateji ihtiyacının garnizonların hudutlarda, köylerde olmasını icabettireceğine dair fikir empoze edilemez. İleri strateji demek, mütaakıp harpleri düşünmek suretiyle bu doktrin içinde kıtaların teşkilâtlanmasıdır. Hayvanlı kıtayı bıraktık. Artık motorlu vasıtalı birliklere dönmekteyiz. Hududu tutacak bir birliğin 30 kilometre geride kalmasında hiçbir mahzur yoktur. Hudut boyunda kalmakla 30 kilometre içerde kalması arasında bir fark yoktur. İçerde bulunan bir birliğin, harbde hava hücumlarının başladığı anda, pekâlâ o istikamette kaymak imkânını bulurlar. Bu maksatla kıtaların yerleşmesi mümkün mertebe meskûn mahallerde olmalıdır. Genel Kurmay tesbit eder. Köylere, tepelere değil de, siyasi ve tarihî icaplara göre garnizonların yerlerinin tesbiti ve kanunlaştırılması mümkün olur.

BAŞKAN — İleri stratejinin izahını yaptı arkadaşımız. Hepimiz askeriz, takdir ederiz, bu görüşleri biliriz. Malazgıt'te de apartmanlar yapılmıştır. Bunlar ileri stratejinin icabı mı? Köşk köyünde de apartmanlar dikilmiştir, ileri stratejinin icabı mı? Bunları değerlendirmek, ayırmak lâzımdır. Genelkurmay müstakil bir müessesedir, yarın yine bir Etem Menderes'in tesiri altına alınmıyacağını kim temin eder? Bir tadil kanununun çıkarılması güç değildir. Askerî Şûra, İstanbul Anayasasında ve bu tasarıda olduğu gibi, eğer Anayasanın teminatı altına alınırsa bu takdirde garnizonların kanunlaşması lâzımdır. Diğer bâzı yerlere intikali de Askerî Şûranın kararı ile olmalıdır. Bu bakımdan kanunlaşması lâzımdır. Bakanlar Kuruluna verilecek olursa, Bakanlar Kurulu siyasi teşekküllerin icra organıdır, oy birinci derecede müessir olur, kanunlaşacak olursa bu işler yer değiştirme işleri mümkün mertebe az olur.

Arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, plânlar

hazır olduğuna göre kanunlaşır, icabederse gider, ama yerleri sabit bir garnizon olsun. O günkü zaruret kıtanın Hakkâriye gitmesini icabettirebilir. Onun Hazar Garnizonu Diyarbakır ise gene orasıdır. Çoluk çocuğu orada olacaktır. Topunu tüfeğini alır Hakkâri'ye gider, vazifesi bitince gene garnizonuna döner.

ACUNER EKREM — Efendim, stratejik görüşler bir ayda, iki ayda değişmez. Senelere mahsus bir görüştür. Bakanlar Kurulunun tasdikı tam bir teminat değildir. Fakat bâzı makamlara selâhiyet verilebilir. Esas mesele garnizonların kanunla tesbit edilmesidir.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere teklifi verilmiştir. Oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, beş teklif vardır. Birincisi, Genelkurmay tesbit etsin, Millî Savunma Bakanlığı tasdik etsin şeklindedir.

İkincisi, Genel Kurmay tesbit eder, Askerî Şûra tasdik eder, şeklindedir.

Üçüncüsü; Askerî Şûradan geçtikten sonra Bakanlar Kurulu tasdik etsin, şeklindedir.

Dördüncüsü, Genelkurmay ve Millî Savunma Bakanlığı tesbit etsin, Bakanlar Kurulu tasdik etsin, şeklinde,

Beşinci teklif ise bunun kanunla olmasına mütedair olup : «Bu kanunla inşa edilecek lojmanlar için ayrılacak tahsisat, Silâhli Kuvvetlerin Barış Konuşları Millî Savunma Bakanlığınca tesbit edilip kanunlaştırıldıktan sonra sarf edilir, şeklinde bir madde halinde gelmiştir. 5 tane teklif vardır. Bunları oyunuzaya koyacağım.

ACUNER EKREM — Evvelâ teşriî organın geçecek mi, geçmiyecek mi, bunu oya koyun.

BAŞKAN — Evvelâ bir usule mütedair olan şu hususu oyunuzaya arz edeceğim. Teşriî organın garnizonların yerinin tesbiti teşriî organla mı olsun? Bu hususu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi diğer husus : Hazar garnizonlarının yeri kanunla tesbit edilsin, değişiklik yine kanunla yapılsın. Bu hususu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ERSÜ VEHBİ — Sarfiyatın başhyabilmesi için kanunla tesbit ettik. Tadillerini Şûraya bırakıyor mu?

BAŞKAN — Bu ayrı bir madde olarak teklif edilmektedir.

Birinci maddeyi lûtfen okur musunuz.

«Subay, Askerî memur ve astsubayların lojman ihtiyaçlarını karşılamak için yıllık ödeme miktarı (54 milyon) lirayı geçmemek üzere (540 milyon) liraya kadar Millî Savunma Bakanlığını,

Jandarma subay, askerî memur ve astsubaylarının lojman ihtiyaçlarını karşılamak için de yıllık ödeme miktarı (6 milyon) lirayı geçmemek üzere (60 milyon) liraya kadar Bayındırlık Bakanlığını

Gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetkilidir.»

Kanundan önceki hizmetler ayrılmıştır, Silâhlı Kuvvetlerin ihtiyacı Millî Savunmaca tesbit edip kanunlaştıktan sonra sarfedilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında yeterlik takriri verildi, kifayet kabul edildi.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — İlâve birinci maddeye mi yoksa dördüncü maddeye mi girecek?

BAŞKAN — Birinci maddede jandarma vardır.

Birinci maddeyi kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci madde gereğince yapılacak işler için lüzumlu ödenek ilgisine göre Millî Savunma ve Bayındırlık Bakanlığı bütçelerine konulur.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu lojmanlar muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylara 4626 sayılı Kanun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılmış olan Memur Konutları Yönetmeliği hükümlerine göre tahsis olunur.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, benim burada bir endişem var. Doğu seyahatimde ve Bingöl'de vazifede iken şahit olduğum hususlar var. Bir memura bir binayı veriyoruz. Fakat yatırdığı para o kadar cüzi ki, verdiği para ile binanın kiremitlerini aktarmak mümkün değildir. Meselâ Sarıkamış'ta 2,5 liraya oturulur. Gene böyle olacaksa ben buna taraftar değilim. Buradan icap ettiği miktarda para alınsın ve bunlar birikip bir döner sermaye haline gelsin.

TUNÇKANAT HAYDAR — Bu hususa cevap verecek bir kanun teklifimiz var. Henüz

anlaşmaya varmış değiliz, ama bu gün bu kanun son şeklini alacaktır. Şimdi bunların kiralari Emlâk Umum Müdürlüğünde toplanmaktadır. Getireceğimiz kanunla bunlar Millî Savunma Bütçesinde ayrı bir fasılda toplanacaktır.

CELEBİ EMANULLAH — Ben Başkanın tutumunu tenkid edeceğim. Söz sırasına riayet etmiyor. Bir maddelik bir kanunu bir saatte çıkarıyor. Haydar Albay'ım bu hususa cevap verecek bir kanun teklifimiz var, bu gün son şeklini alacaktır dedi. Bundan sonra konuşmak fuzulüdür. Bu maddenin oylanmasını teklif ediyorum.

BAŞKAN — Arkadaşınız yanlış anladı. Bu kanunla döner sermaye halinde gelsin diyorum.

CELEBİ EMANULLAH — O kanun geldiği zaman görüşürüz.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere verilmiştir. Kifayeti oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 neü maddeyi evvelce alınan karar gereğince «Muvazzaf» kelimesini çıkararak oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — 4 neü madde olarak yeni bir teklif vardır, okuyorum:

«Bu kanunla inşa edilecek lojmanlar için ayrılacak tahsisat Silâhlı Kuvvetlerin hazar konusları Millî Savunma Bakanlığınca tesbit edilip kanunlaştıktan sonra sarfedilebilir.»

Acaba bunun Millî Savunma Bakanlığınca tesbit edilmesine lüzum var mıdır?

ADNAN BASER — Bu kanunla inşa edilecek binalar Millî Savunma Bakanlığı teşkilâtı içindir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — O halde bu madde geçici madde olacaktır ?

YURDAKULER MUZAFFER — Efendim üçüncü madde konuşulurken bir temennide bulunuldu. Bu, karar halinde karar defterine geçsin ki ileride elimizde yazılı bir halde bulunabilsin.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, huzuruza bir kanun geliyor; Bugün son şeklini almaktadır. Döner sermaye ile alâkalı olan bu tasarı, Millî Savunma Bakanlığı tarafından teklif edilmişti. Burada oldukça masraf isteyen tamir işleri mevzuubahis olduğu için bunun döner sermaye ile yapılması imkâsızdır. Onun için Millî Savunma Bakanlığı Bütçesinde aç-

lacak bir fasla bu parayı ayırmak ve sarfiyat da bu fasıldan yapılmak üzere bu işin yapılması icabeder. Bu mevzuda salâhiyet, Millî Savunma Bakanlığına verilmektedir. Dışarda kalanla içerde kalan arasındaki fark büyüktür. Bunların normal seviyeye getirilmeleri icabetmektedir.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Müsaade ederseniz bunları yeri geldiği zaman konuşmak daha iyi olur.

BAŞKAN — Geçici maddeyi okuyoruz.

(Geçici madde 1 okundu.)

KARAVELİOĞLU KÂMİL — (Tahsisatın sarfına başlanır) şeklinde olacaktır efendim.

BAŞKAN — Ahmet Yıldız.

YILDIZ AHMET — Efendim, bir endişemi açıklamaktan kendimi alamıyorum. Garnizonlar inşa edilirken, içlerinde çok küçükleride olacak, 2 - 3 haneli olanları da olacaktır. Gelecekte teşriî organın tasvibini almadan bu işi yapmak mahzurlu olacaktır. Aynı zamanda bu konuda, Bakanlar kurultuunda râci her hangi bir hüküm bulunmayışı beni düşündürüyor efendim. (Bu madde oylandı sesleri)

BAŞKAN — Evet efendim, bu madde geçmiş bulunuyor.

YILDIZ AHMET — Efendim, endişemi izar ediyorum.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Efendim, orada plânlar yapılır. Ayrıca şöyle yapılır, böyle yapılır; şu yapılır, bu yapılır demek ayrı bir kanun konusudur.

BAŞKAN — Buyurunuz Ersü.

ERSÜ VEHBİ — Efendim, yapılacak ufak tefek tadillerin, Askerî Şûra kararıyla yapılabileceği hakkında bir fikra eklenmesini yerinde görüyorum.

BAŞKAN — Özgüneş, buyurunuz efendim.

ÖZGÜNEŞ MEHMET — Efendim burada zannediyorum bir yanlış ifade var. Biz burada hazarî konuluğu değil, hazarî konuşa göre inşaatın nerelerde yapılacağını kanunlaştırıyoruz. Harb tarihini bende bir nebze okudum. Bu bir kuvve teşkili değildir. Binaenaleyh Şûra hazarde konuşlar tesbit edilecek, bizde orada inşaat yapacağız.

AHMET YILDIZ — Hazarî konuşa göre inşaatın nerelerde yapılacağını kararlaştır-

dikten sonra bunu yapmak mümkün değildir. Bence bu madde aslında yerinde değildir.

ÇELEBİ EMANULLAH — Bu maddenin daha sarıh bir şekilde kaleme alınmasını rica ediyorum.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, senelerce bu memlekette kara kuvvetleri bir binaya sahip olamamıştır. Sahip olduklarının da hemen hepsi harap bir durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti ordusu için yalnız iki tane modern kışla inşa edilmiştir. Bunlar Yedek Subay Okulu, diğeri de Gülhane Askerî Hastanesidir. Bunlardan bir tanesi bugün utamlacak vaziyettedir. Bu nâhoş duruma bir son vermek için bu mevzuları kanunlaştırmak şarttır.

BAŞKAN — Emanullah Bey.

ÇELEBİ EMANULLAH — Hava kuvvetlerinde de yerleşmiş kafî bir şekil yoktur. Yarı, öbürgün Bandırma üssü de dağılacaktır.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Tarihi bir misal vereyim: Bizans İmparatorluğu zamanında düşman ordusu Silivri tarafında, Türk Ordusu da bunun 30 kilometre ilerisinde. Doğuya bakalım; 1870 seferlerini v.s göz önüne alırsak, Türk Ordusu nerede konuşmuştur? Erzurum civarında. Türkiye'nin jeopolitik coğrafi yapısı böyle olduğu için başka türlü olamayacak demektir. Biz nasıl garnizonlar işini ele alalım; arkadaşlarımız endişe etmesinler efendim.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, şöyle oluyor: Millî Savunma için inşa edilecek lojmanların yerleri kararlaştırıldıktan sonra sarfa başlanır.

BAŞKAN — Efendim, başka söz iseyen..?

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Efendim, yerleri kararlaştırıldıktan sonra deniyor; bunu ben pek anlıyamadım.

ÖZGÜNEŞ MEHMET — Efendim, konuş yerleri kararlaştacak; sonra bir yerden bir başka yere nakil için Meclis'e teklif yapılacak, böylece bir yerden bir yere gidilecek. Bu imkânsız bence efendim.

BAŞKAN — Çelebi müsaade ederse, ben de bir noktayı arz edeceğim. Gaye zaten bu idi. Bu madde iktisadi strateji noktasından düşünülmüş ve bu yerlerin inkişafı nazara alınarak bu şekilde kaleme alınmıştır. Şimdi maddeyi tekrar okuyalım.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, madde şu şekli almış oluyor :

Geçici madde — Bu kanunla Millî Savunma Bakanlığı ihtiyacı için inşa edilecek lojmanların yerleri kanunla tesbit edildikten sonra tahsisatın sarfına başlanır.

BAŞKAN — Bu şekliyle maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun 1 Mart 1961 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümünü oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı ve uğurlu olsun.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bir küçük kanunumuz daha var, oturuma ara vermeden görüşülmesini teklif ediyorum. Meclis bütçesinden yapılacak bir milyon liralık bir münakaleye aittir.

BAŞKAN — Meclis bütçesinden yapılacak münakaleye ait kanun teklifinin gündeme alınmasını ve şimdi müzakeresini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

2. — 1960 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1)

BAŞKAN — Kanunun tümü üzerinde söz istiyen var mı? Yok. Kanunun tümünün kabulü ile maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

(1) Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

1960 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — 1960 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmının 746 nci (Büyük Millet Meclisi ile müstemilâtın tezyin ve tefriş işleri) faslından (1 milyon) lira tenzil edilerek, aynı cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmının 742 nci (Büyük Millet Meclisi yeni binası ve eklentileri yapımı) faslına 10 ncu maddesine aktarılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aktarılan bu tahsisatla inşaat ve tesisatın tadil, ikmâl, onarım ve bakım işlerini, avans teminatına ait hükümler mahfuz kalmak suretiyle 1050 sayılı Kanunun 83 nci maddesinin (H) fıkrasıyla 135 nci maddesindeki nispetlere ve 2490 sayılı Kanunla ek ve tadillerine tâbi olmaksızın, pazarlıkla, emaneten veya mahdut eksiltme ile yaptırmaya Bayındırlık Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Bayındırlık ve Maliye Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen var mı? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

(Hayırlı olsun, sesleri)

Öğleden sonra toplanmak üzere Oturuma son veriyorum.

Kapanma saati : 12,15

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Kuytak Fikret

KÂTIPLER : Çelebi Emanullah, Karayelioglu Kâmil

BAŞKAN — Oturumu açıyoruz. 190 sayılı tasarı ile müzakerelere başlıyoruz.

3. — *Yurdakuler Muzaffer'in, Millî Savunma Bakanlığı iskân ihtiyaçları için sarfiyat icrası ve bu Bakanlıkça kullanılan gayrimenkullerden lüzumu kalmayanların satılmasına salâhiyet verilmesi hakkında kanun teklifi ile Tunçkanat Haydar'ın, 6771 sayılı Millî Savunma Bakanlığı iskân ihtiyaçları için sarfiyat icrası ve bu Bakanlıkça kullanılan gayrimenkullerden lüzumu kalmayanların satılmasına salâhiyet verilmesi hakkındaki Kanunun 1 nci ve 3 ncü maddelerine fıkralar eklenmesi ve 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Güvenlik, Bayındırlık ve İmar ve İktisat komisyonları raporları (2/88, 2/115) (1)*

BAŞKAN — Tümü üzerinde görüşülmek üzere tasarı maddelerinin okunmasını ve ondan sonra müzakereye başlanmasını kabul edenler... Etmeyenler... Tümünün okunması kabul edilmiştir. Birinci maddeden başlayarak kanunu okuyoruz.

(Tasarı İktisat Komisyonunun değiştirdiği şekli okundu.)

SUPHİ GÜRSOYTRAK — Efendim görüşmeye başlamadan evvel benim bir husus hakkında mâruzatım olacaktır. Müzakere için Umumi Heyetimize gelen bâzı tasarıların altında, affedilen 14 arkadaşımızdan bâzılarının imzası bulunmaktadır. Usulen bunların düzeltilmesi zaruridir. Buraya gelmeden önce bu gibi tasarıların düzeltilmesi hususunda kanunlar servisine Başkanlık Divanınca emir verilmesini rica ederim.

BAŞKAN — Arkadaşımızın işaret ettikleri nokta doğrudur. Divanca Genel Sekreterliğin nazarı dikkati celbedilecek ve ıslahı yoluna gidilecektir.

(1) 190 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Şimdi okunmuş olan 190 sayılı Kanun tümü üzerinde söz istiyenlere söz veriyorum. Mamafi evvelâ sözcü izahat lûtfetsinler, sözcüye söz veriyorum. Ondan sonra kanunun tümünün okunup okunmaması, maddelere geçilip geçilmemesi hususunda Heyeti Umumiyenin oyuna baş vuracağım. Buyurun Sözcü.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, bu kanunun mevzuu hem Muzaffer Bey arkadaşımız tarafından, hem de benim tarafımdan hazırlanmış iki kanun teklifi olarak huzurunuzda getirilmişti. Muzaffer Beyin teklifinde 6771 ve 7337 sayılı kanunların tamamen kaldırılması derpiş edilmekte, benim teklifimde ise mevcut kanunların maddelerini tadil etmek suretiyle bu meseleye bir hal sureti bulunması göz önüne alınmakta idi. Gerek Bayındırlık, gerekse İmar ve İskân Komisyonlarında her iki kanun teklifi de aynı mahiyette görülerek birleştirilmiş ve İktisat Komisyonu bunları birleşmiş bir vaziyette tek bir kanun halinde huzuruza getirmiş bulunuyorum.

Arkadaşlarım; bu kanunun gayesi modern garnizonlar inşa etmek suretiyle lojmanlar hakkındaki endişelere son vermek ve aynı zamanda Millî Savunma Bakanlığının elinde ve şehir içinde bulunan arazi ve arsaların resmî dairelere tahsis veya garnizon olarak ele alınacak yerler imar plânına dâhil edilmemiştir. Bunların satışı ya hakiki bedellerinden daha aşağı oluyor veya parselâsyon yapılmadığı için satış birtakım güçlükler arz ediyordu. Şimdi huzuruza getirdiğimiz bu kanunun, Millî Savunma bütçesiyle ve Genel Bütçe ile ilgisi yoktur. Millî Savunma bu satışlarla bir fon tesis etmek suretiyle yeni garnizonlar inşa edebilecektir. Aynı zamanda pazarlıkla satış yapılması imkânı verilmekte.

Satış anlaşmalarının nasıl yapılacağına ait hususlar tesbit edilmek suretiyle 2490 sayılı Kanunun şümulü dışına çıkılmış oluyor. Aynı zaman-

da yapılan inşaatın bedelinin taksitle ödenmesi de sağlanmaktadır. Kanunun tümü kabul edildiği takdirde, Ordunun sosyal durumunda da büyük bir salâh hâsıl olacaktır. Çünkü, Millî Savunmanın elinde bu gibi satılacak yerler, mallar çoktur. Bunların parsellasyonu yapılır bunlar peyderpey Millî Savunma Bakanlığı tarafından satılır. Tahmin ediyoruz ki, bu da Maliyeye muayyen bir vâridat temin edecek ve bu gelirle işler daha süratle ikmal edilebilecektir. Bu sebeple kanun tasarısının kabulünü arz ve teklif ederim.

BAŞKAN — Her iki arkadaşımızın bu tekliflerini kabul ediyorsunuz, demektir.

TUNÇKANAT HAYDAR — Evet efendim, ediyoruz.

BAŞKAN — Tümü üzerinde başka mütalâa var mı?

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bir şey sormak istiyorum: Son çıkardığımız subay, astsubay ve askerî memur lojmanları için şu bahsedilen gelirden istifade etmek kabil midir?

TUNÇKANAT HAYDAR — Neticede bu, onu tamamlamaktadır. Bu gayrimenkullerin satılması veya taksitle devredilmesi suretiyle diğer müesseselerden alınacak paralarla bunlar inşa edilecektir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Yani Millî Savunma Bakanlığı, İstanbul Birinci Ordu binasını satabilecek ve bunun parasıyla yeni bir bina inşa ettirebilecektir. Bunu yaparken Maliye Bakanlığına sormıyacak mıdır?

TUNÇKANAT HAYDAR — Zaten satış işi Maliye Bakanlığı alâkadardır efendim. Lojmanlar, garnizonun müstemilâtından olan lojmanlardır.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Bu lojmanlar, garnizonların şehir dışında inşası sebebiyle hemen onun yakınına yapılması icabeden lojmanlardır efendim.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, mâzur görünüz, ben şahsen gayrimenkul inşaat işleriyle uğraşmadığım için açıklamada bulunmalarını rica edeceğim. 6771 ve 7337 sayılı kanunlarda gayrimenkullere ait bâzı maddeler varken, burada bu maddeler kaldırılıyor. Eskiden kanun vâzının lüzum gördüğü bu maddeler neden konmuştur, acaba? Bugün bunların kaldırılması için duyulan ihtiyaç bellidir, fakat eskiden ne

ihtiyaç duyularak bunlar konulmuştur, acaba? Bu hususlar hakkında açıklamada bulunulursa memnun olacağım, efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz, uzmanlar.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Efendim, 2490 sayılı Kanunun 66 ncı maddesine göre, resmî daire ve müesseseler arasında artırma ve eksiltme işleri takdirî kıymet suretiyle yapılır. 6771 ve 7337 sayılı kanunlarda bu hükmün kaldırıldığına dair bir madde bulunmadığı için bu 2490 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinin tatbiki zaruri oluyordu. Halbuki bu müesseselere satıldığı takdirde dahi artırma suretiyle bu gayrimenkullerin elden çıkarılmasında, elde edilecek satış bedelinin yüksek olması bakımından fayda mütalâa ediliyordu. Teklif sahipleri bu bakımdan böyle düşünmüş, biz de aynen muhafaza ettik.

TUNÇKANAT HAYDAR — 6771 sayılı Kanun yine aynı maddeleri ihtiva etmektedir. Bu sebeple tatbikatta büyük güçlükler arz ediyor. Bu kanunla bunların satılması dolayısıyla 500 milyona kadar taahhüde girmesine salâhiyet veriyoruz. Eskiden Maliyeye bile takdirî kıymet için salâhiyet verilmediği için, zor bir durum hâsıl oluyordu. Bu kanun işlemez bir hale geliyordu. İstedığımız neticeyi vermiyordu. Onun için bu kanunu yürürlükten kaldırıyor ve yerine yenisini daha iyi bir kanun olarak getiriyoruz.

BAŞKAN — Selâhattin Bey.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, bunlar malûm şeyler. 1050 ve 2490 sayılı kanunları da biliyoruz. Benim anlamak istediğim mevzu bu değildir. Maliye Bakanlığı tarafından ve daha evvel vaz'edilmiş bulunan kanunlarla bu işlerin nasıl tedvir edileceği ve buna bugün nasıl bir veçhe verilmek istenildiği noktası benim anlamak istediğim noktadır. Sözcünün izahatı beni bu noktalarda tatmin etmemiştir.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Şu elimizdeki tasarı, 6771 ve 7337 sayılı kanunlardaki hükümleri tevhidetmiş durumdadır. Ayrıca bu, bu tasarıya şu hükümlere de konulmuştur : Bu hususları birer birer arz edeceğim.

Birinci fıkra yeni bir hüküm getiriyor. Sayın Tunçkanat'ın ifade ettikleri gibi, eski kanunlarda böyle bir hüküm olmadığı için askerî tesislere tahsis edilmiş veya askerî tesis olan

gayrimenkullerin heyeti umumiyesinin satılması gibi bir durumla, bir güçlkle karşılaşılıyordu. Çünkü, çok büyük bir araziyi satmak, çok büyük bir gayrimenkule müşteri bulmak küçüğüne nazaran daha güçtür. 6771 sayılı Kanuna göre istisna olacak bir muamele eski kanunlarda vardı. 7337 sayılı Kanuna göre inar haritası yapılsın, yapılmıyın, bina yapılacak arsalar belediyelere intikal ederdi. Buraya 6771 ve 7337 sayılı kanunları buraya koymak suretiyle bu arsaların buraya tahsisini temin etmek istedik. İkinci maddenin 3 ncu fıkrasında, kurulacak müşterek komisyonun muvafakati alınmak şartıyla sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseselerle bunların aynı nispette iştirakleri ile kurulan teşekküllere pazarlıkla ve taksitle de satılabilir, hükmünü getirdik.

BAŞKAN — Bu hususlarda daha fazla malumat isteyen arkadaşlara maddelerinde cevap arz edersiniz.

SELÂHATTİN ÖZGÜR — Ben fikir sahibi olmadan tümü üzerinde oyumu kullanamam. Müsaade ediniz izah etsinler, ki bir kanaat sahibi olalım.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — 2490 sayılı Kanuna göre Devlet emvalinin satışı pazarlık suretiyle yapılmaz. Biz, burada pazarlık suretiyle diyerek, açık artırma ve kapalı zarfla satılması lâzımgelen bir gayrimenkulün pazarlıkla da satılması imkânını veriyoruz. Millî Savunma ve Maliye Bakanlığının bütün müşterilerine olmamakla beraber, taksitle kelimesiyle bugünkü tatbikata yeni bir istisna getiriyor. Bugüne kadar Devlet malları peşin satılır, esası kabul edilmekte idi. Bu kanuna taksitle kelimesi konulmak suretiyle müşterilere bir kolaylık temin edilmektedir. Üçüncü maddenin ilk ve son kısımlardaki hükümler evvelce de mevcut idi. 500 milyon liralık borç ve hâsılâtın şu gayelere tahsisi...

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Nereden veriliyor?

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Bu satışlardan elde edilen hâsılât, Millî Savunma Bakanlığının emrine veriliyor. Astsubay ve subay lojmanlarının inşası için şu fondan tahsisat yapılsın, bunun için gereken ârazinin istinlâki veya satın alınması gerekir şeklinde hulâsa edilebilir.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Bu şekilde hazırlanmış kanun tasarısı bizim Muhasebei Umumiye Kanununun ruhuna uygun mudur?

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Uygun değildir. Fakat Muhasebei Umumiye Kanununa yapılmış bir istisna da değildir. İki bakımdan uygun değildir. Çünkü, Devlet mallarının satışından elde edilen gelir Devletin genel masraflarına karşılıktır. Bu gelir ayrı bir maksat için ayrılamaz. Bir doktrindir bu.

24 ncu maddeye göre, 2 milyon liradan fazla gayrimenkul satışlarında kanuni tahsisat ayrılmaktadır. Bu hüküm, bu işte idareyi kurtarıyor. Bu bakımdan da Muhasebei Umumiye Kanununa istisna kabul ediliyor.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Mahn esas sahibi Millî Savunma değil, Maliye Vekâletidir. Çünkü Devlet mallarını Maliye idare eder. Teklif Maliye Bakanlığından gelecek ve Maliye Bakanlığı bu görüşe iştirak ettiği takdirde bunu neticelendirecektir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?... Yok. Kanunun tümü üzerindeki görüşmelerin yeterliği ile maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığı iskân ihtiyaçları için sarfiyat icrası ve bu Bakanlıkça kullanılan gayrimenkullerden lüzumu kalmıyanların satılmasına salâhiyet verilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Millî Savunma ihtiyaçları için bu kanunun neşri tarihine kadar gerek muhtelif kanunlara ve 3887 sayılı Kanuna göre iktisabedilen, gerekse tahsisli ve tahsissiz olarak işgal edilmek suretiyle kullanılan Devlete ait gayrimenkullerden hizmet için lüzumu kalmıyanların Millî Savunma Bakanlığı ile mutabık kalmarak tahsislerini kaldırmaya ve Muhasebei Umumiye Kanununun 24 ncu maddesine bağılı olmaksızın satmaya Maliye Bakanı mezdurur.

BAŞKAN — Söz isteyen?... Maddeyi oyunuza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu gayrimenkuller, halihazır durumları ile veya parsellenmek, ifraz edilmek veya lüzumlu sair muamelelere tâbi tutulmak suretiyle satılabilir.

Mevzu bahis gayrimenkuller hakkında 6188 ve 7367 sayılı kanunlarla 2490 sayılı Kanunun 66 nci maddesi hükümleri tatbik olunmaz.

Bu gayrimenkuller, Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarınca kurulacak müşterek komisyonun muvafakati alınmak şartıyla sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseselerle bunların aynı nispette iştirakleri ile kurulan teşekküllere pazarlıkla ve taksitle de satılabilir.

BAŞKAN — İkinci madde hakkında söz. Selâhattin Beyin.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Müşteri adedi nicin tahdid edilmiştir?

ADNAN BAŞER — Efendim, ikinci fıkra hükmünden anlaşılığına göre burada malî murakabe usulleri tatbik edilmeyecektir. Bu sebeple müşteri adedi tahdid edilmiştir. Devletin kendi ihtiyacı varsa, bu istisnalardan istifade ettirilerek verilmesini temin etmekteyiz. Eğer umumî hükümlere gidersek ilân v. s. yollarına gidilecektir. Bu istisnai hüküm sayesinde ihtiyacı olan daireye devir yapmak mümkün olabilecektir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Yani belediyelere devredilemiyor, resmî teşekküllere pazarlıkla ve taksitle satılabiliyor veya devredilebiliyor.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Eğer istisnai hüküm koymasaydık peşin satılacaktı. Taksit imkânı müşteriye bir kolaylık sağlıyacaktı. Bu kolaylığı temin ederken müşterinin mutemet bir kimse olması gerekmektedir. Bu İktisadi Devlet Teşekkülleri için mümkün görüldüğünden, yalnız bunlara taksitle satış imkânı verilmiştir. Bu tatbik edilmiştir. Devlet, bundan önceki taksitli satışların bedellerini bir türlü tahsil edememiş, bunun için yeni yeni kanunlar çıkarılmıştır. 20 - 25 yıldır İktisadi Devlet Teşekküllerinin de aldıkları gayrimenkullerinin bedeli tahsil edilememiş durumdadır.

Devlete ait veya sermayesinin % 50 den fazlası Devletin olan müesseseler için tahdit yapılmamış; bunlar için bir tehlike vârit görülmemiş, bunlardan nasıl olsa alınır denmiştir.

BAŞKAN — Efendim, başka söz istiyen?...

ERSÜ VEHBİ — Efendim ben suanı arz etmek isterim. Bu, hazineye ait araziden bir kısmını bir başka müessese ile ile tebdil ve takas

suretiyle bir imkân sağlamak yerinde olur. Burada satış derken yanına bir de takas dersek uygun olur. Söze arkadaşınıza bunu hususi olarak arzettim, ama verdikleri izahattan tatmin olunamadım. Bunun izahını mümkünse takas keyfiyetin de burada derpiş edilmesini rica edeceğim.

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Takas kelimine yapılabacaktır. Zaten her iki gayrimenkulde maliyenindir. Bütün Devlet malları hazinenin uhdesinde olduğuna göre, bir takas mevzu bahis olamaz. Eğer bir gayrimenkulün kullanılmasından sarfı nazar edilmişse o müessese onu maliyeye devreder ve yerine kendisi ne şu gayrimenkul tahsis edilebilir.

BAŞKAN — İkinci maddeyi oyunuza arz ediyorum, kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Satışlardan elde edilecek hasılatın tamamı her yıl gelir bütçesinde açılacak hususi bir tertibe varidat kaydolunur. Varidat kaydolunan bu miktarlar askerî garnizonlarla bu garnizonlar için lüzumlu müstemi-lât ve mütemminat ile her nevi askerî müessese ve subay, astsubay lojmanlarının yeniden inşası veya ihtiyaçlar için arazi, arsa, bina satın alınması veya istimlakî, mevcutlarının esaslı tamiri, tevsi ve islahı ile ikinci maddeye göre yapılacak işlerin icabettirdiği her türlü masraf için 500 milyon liraya kadar sarfiyat iera edilmek üzere Millî Savunma Bakanlığı bütçesinde açılacak hususi bir fasla Maliye Bakanlığınca tahsisat kaydolunur.

Mezkûr tahsisattan yıl içinde sarf edilmeyen miktarlar ertesi yıllar bütçesine aynı maksatlarla sarf edilmek üzere devredilir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, yedinci satırdaki (subay, astsubay lojmanlarının) kelimelerinden sonra gelen (yeniden) kelimesi fazladır, kalkacaktır.

BAŞKAN — Maddeyi «yeniden» kelimesi çıkmak suretiyle tashihli olarak kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Fiilen elde edilerek irat ve tahsisat kaydolunan mebalige istinaden gelecek yıllara sâri taahhüde girmeye Millî Savunma Bakanlığı mezandur. Ancak, bu suretle bedeli gelecek yıllarda ödenmek üzere taahhüde bağlanacak hizmetlerin tamamının karşılığı taahhüdün ya-

pidığı yıl bütçesindeki tahsisattan mevkuf tutulur ve ertesi yıllarda ifa edilecek taahhüt bedelleri, mevkuf tutulan tahsisattan yılı içinde sarf edilmeyen miktarları üçüncü maddenin son fıkrası gereğince ertesi yıllara devir suretiyle tediye olunur.

İnşaat mütaahhidinin, ikinci maddenin son fıkrası gereğince kendisine taksitle gayrimenkul satılmış bir müessese olması halinde; iradın fiilen elde edilmesi şartı aranmaksızın, tarafların muvafakati ile ve taahhüt bedeli satış taksitlerinden mahsubedilmek üzere taksitle tahsil edilecek satış bedeli kadar da gelecek yıllara sâri taahhüde girişebilir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — İkinci paragrafın mahiyeti nedir efendim?

AHMET TEVFİK ALPASLAN — Asıl kaidede birinci fıkrada vaz'ediliyor. 500 milyon liraya karşılık olarak Millî Savunma Bakanlığı bütçesinde meselâ iki milyon lira toplandıysa Bakanlık bu iki milyon lira için gelecek yıllara sâri taahhüde girişebilecektir. 250 milyonluk taahhüde girişemeyecektir. Bu ikinci fıkra buna bir istisna getiriyor. Eğer şu iki buçuk milyon liralık bir taahhüdü deruhde eden müessese ile aynı zamanda ikinci maddeye göre, tahsis edilen gayrimenkul işinde beş yüz bin liralık bir tahsisat olacak, bunun mütebakisi kullanılmak suretiyle böylece bu iki buçuk milyon liralık taahhüt anlaşması akdedilecektir.

Yalnız şu şartla : Gelecek paralar bu iş için mahsubedilmek suretiyle.

BAŞKAN — Efendim, başka söz isteyen?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

MADDE 5. — Bu kanunun şümulüne giren inşaat işlerinden lüzumlu görülenleri, ikinci maddenin son fıkrasında yazılı komisyonun muvafakati almak şartıyla, aynı fıkrada yazılı müessese ve teşekküllere, 2490 sayılı Kanun hükümleri ile mukayedolmaksızın yaptırmaya Millî Savunma Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Söz isteyen?... Yok. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — 6771 ve 7337 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

On dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 15,20

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 16,50

BAŞKAN — Küçük Sami

KÂTIPLER : Çelebi Emanullah, Karavelioğlu Kâmil

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

4. — *Taşıt kanunu tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu (1/92) (1)*

BAŞKAN — 127 S. Sayılı Taşıt kanunu tasarısının müzakeresine başlıyoruz.

Buyurun.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bildiğiniz gibi, bu bir tasarruf kanunudur. Senelerden beri dillere destan olan araba suiistimalini önleyici bir kanundur. Ayrıca Devletin elinde olup da lüzumsuz olan vasıtalar, ki adedleri bin civarındadır, satılacaktır. İşte bu kanun bunları temin için Hükümet tarafından huzurunuzda getirilmiştir. Bu tasarı üç ay kadar evvel Hükümetten gelmişti. İktisat Komisyonunda uzunca bir müddet kaldı. Devlet Başkanı Umumi Kâtip vasıtasıyla bu kanunun bir an evvel çıkması için takibettirdiler. Fakat İktisat Komisyonunda Trafik Kanunu ile münasebetinden dolayı Bayındırlık Komisyonunda yapılan müzakeresi biraz uzamıştı. Temenni ederim ki, bütün kanunlar böyle gelir kanunları olsun ve sık sık çıkarığımız masraf kanunlarını karşılamak imkânı bulunsun. Haydar Beyin işaret ettikleri gibi, bu, daha ziyade şoför tasarrufu kanunudur. Sözü teknisiyen arkadaşlara bırakıyorum. Hükümet temsileisi, Bayındırlık Komisyonu ve İktisat Komisyonu temsileileri huzurunuzdadırlar. Burada en çok dikkati çeken husus da tasarının sonuna eklediğimiz listeden anlaşılabilir. Burada üç teklif vardır, birisi İktisat Komisyonunun teklifi, birisi Hükümetin teklifi, diğeri de Milli Savunmanın teklifidir. Milli Savunma Bakanlığının teklifinin numarası 127 ek (1) dir. Teknisiyen arkadaşlar huzurunuzdadırlar, suallerinize cevap vereceklerdir.

(1) 127 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

KAPLAN KADRİ — Efendim, kanunun muhtevasını bilmemekle beraber tümü üzerindeki fikirlerimi arz edeceğim. Devlet mekanizmasındaki idarecilere tahsis edilen otomobiller yine lüks mü olacak, yine Kadillâklar ortada dolacak mıdır? Mesele bu. Kanun mevcut, karar mevcut, 1 500 kilodan fazla ağırlıktaki bineklerin ithal edilmesi yasak edilmiştir. Önüne geçilebilmiş midir?

Burada ağırlık veya kıymet meselesi tesbit edilmiş midir?

MÜŞAVİR ERHAN İŞİL — Efendim, bu hususta da karar alınmıştır. Fiyat ve sıklet bakımından alacakları vasıtalar için Bakanlar Kurulunun kabul edeceği standart bir tip kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Şimdi arkadaşlar, müzakere usulünü tesbit etmek lâzım. Kanunun tümünü okuyalım, ondan sonra tümü üzerinde mi konuşalım, yoksa kanun önceden dağıtılmış olduğuna, herkesin okuduğuna göre tümünü kabul edip maddelere mi geçelim? Bu hususta karar vermeniz için sözlerimi özetliyorum.

Birinci teklifim şu : Kanunun tümünü konuşalım, müzakere edelim. Ondan sonra maddeleri okuyalım. Bu hususu oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Okunmadan müzakereye geçilmesi kabul edilmiştir.

Şimdi, tümü hakkında söz isteyenler?...

KÜÇÜK SAMİ — Kanun çok eski tarihi taşımaktadır. Hepimiz gözden geçirdik.

BAŞKAN — Şimdi görüşlerini belirtmek isteyen arkadaşlarımız?... Buyurun Haydar Tunçkanat.

TUNÇKANAT HAYDAR — Bu kanun büyük bir ihtiyacı karşılayacak ve senelerden beri devam eden bütün dedikoduları ortadan kaldıracaktır. O bakımdan kanunun tümünün kabulünü arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Söz isteyen? Yok. Kanunun tümünü oyunza arz ediyorum. Kabul edenler. Kabul edilmiştir. Birinci maddeye geçelim.

KARAVELIOĞLU KÂMİL — Elimizde üç metin bulunuyor. Birincisi; Hükümet teklifi, ikincisi; İktisat Komisyonu teklifi, üçüncüsü de; Bayındırlık Komisyonunun müttekâmil teklifidir. Ben maddeleri bu Bayındırlık Komisyonu teklifinden okuyacağım.

BAŞKAN — En son teklif Bayındırlık Komisyonu teklifidir. Ve diğer komisyonların muvafakati alınmıştır. Okuyoruz; buyurun.

Taşıt Kanunu

Kanunun şümülü

MADDE 1. — a) Genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler,

b) İktisadi Devlet Teşekkülleri ve özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekküller,

c) Yukardaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler,

d) Kâmuva yararlı derneklerden Bakanlar Kurulunca lüzumlu görülenler tarafından kullanılacak taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Edilmiştir.

MADDE 2. — Traktör, arazöz, motorla işleyen her çeşit ziraat ve inşaat makinaları, hava taşıtları munhasıran askerî maksatlar için kullanılan ve ordunun silâh ve teçhizatından madut bulunan taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbi değildir.

BAŞKAN — Bir sual; Ziraat Vekâletinin elinde buna benzer malzemeler var. Onların da noktai nazarı alınmış mıdır?

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUA-VİNİ TAHSİN ÖNALP — Alındı efendim.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz isteyen arkadaş var mı? Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tarifeler

MADDE 3. — a) Kurum : 1 nci madde hükmüne giren bütün daire, teşekkül ve müesseseleri,

b) Taşıt : Motorlu ve motorsuz bütün ulaştırma araçlarını,

c) Arazi binek : Bütün tekerlekleri muharrrik binek taşıtlarını,

d) Kaptıkaçtı : Askerî iki sıra oturma yeri bulunan kapalı ve insan taşımaya mahsus taşıtları;

e) Arazi kaptıkaçtı : Bütün tekerlekleri muharrrik olan kaptıkaçtıları,

f) Pikap : Şoför mahallinde şoför dâhil 3 kişiye kadar oturacak yeri ile arkasında âzami 1750 kilograma kadar yük taşımak için yeri bulunan motorlu taşıtları,

g) Arazi pikap : Bütün tekerlekleri muharrrik olan pikapları,

h) Panel : Yük taşıma yeri tamamen kapalı olan pikapları, ifade eder.

BAŞKAN — Efendim, bu madde üzerinde Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığının ısrar ettiği bir husus vardı, o da şudur; hariçten ithal edilen pikaplar kapakları açılmak suretiyle Station Wagon haline getiriliyormuş.

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUA-VİNİ TAHSİN ÖNALP — Efendim, bu şekilde gelmesine maddeten imkân yoktur. Şoför mahalli üç kişiliktir; 1 700 kilo ağırlığı vardır, o vasıtalara dâhil edilmez.

ATAKLI MUCİP — Bu maddenin burada yeri olmasa gerektir. Çünkü Trafik Kanununda vardır.

KARAVELIOĞLU KÂMİL — Mütaakıp maddelerde göreceğiz. Şu daireler bunu alabilir diye kapılar kapatılıyor. Elestikiyet olursa elbetteki vazifeyi suiistimal edecektir. Faraza Sümürbank Umum Müdürü kanundaki târifeye uymadığından dolayı almış olduğu iki vasıtdan mahkemeye verilmiştir. Bu madde daha ziyade suiistimali önlemek için getirilmiştir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Taşıt verilecekler

MADDE 4. — Emirlerine ve zatlarına binek

otomobili verilenler (1) sayılı cetvelde, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtlar (2) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Tasarımın en mühim maddesi budur. Bir Hükümet listesi vardır, bir İktisat Komisyonunun değiştirdiği liste vardır. Bir de Millî Savunma Bakanlığının teklif ettiği liste vardır. Bunlar 127 sıra sayılı tasarıya eklidir. Emir buyurursanız, bu listelerin müzakeresini en sona bırakalım.

KÜÇÜK SAMİ — Kanununun süratle çıkmasını istiyoruz. Bu bakımdan, ben de listelerin en sonunda müzakere edilmesini teklif edeceğim.

BAŞKAN — Bu usulî bir meseledir. Oyunuza arz etmek suretiyle halledeceğim. Tasarımın en sonundaki cetvellerin müzakeresini, bu maddenin de bu yüzden tehirini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Birinci maddede yazılı kurumlar daimî hizmetleri için Bakanlar Kurulundan karar almak şartıyla yalnız birer adet hizmet arabası bulundurabilirler. Bu hizmet arabaları ihtiyaca göre pikap, kaptıkaçtı veya steysin Wagon tiplerinden biri olur.

KÜÇÜK SAMİ — İktisat Komisyonunun tasarısı, Hükümet tasarısının 6 ncı maddesindeki şeklini aynen alıyor. «Birer adet hizmet arabası kullanılabilir» diyor. Bununla nasıl karşılanacak? Sonra, steysin vagon var, binek var. Müesseselerin kaç tane alabilecekleri tesbit edilmiş midir? Bana kalırsa Hükümet tasarısı daha iyidir. Hükümetin tasarısı mı esas alınacak, yoksa İktisat Komisyonunun tasarısı mı?

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, esas tasarrufu temin edecek olan madde budur. Şimdi İktisat Komisyonunun değiştirmişinin 5 ncı maddesini okuyorum.

(Madde 5 tekrar okundu.)

KARAVELİOĞLU KÂMİL (Devamla) — Şu madde İktisat Komisyonunun çok zamanını almış, sabahdan öğleye kadar müzakeresi sürmüştür. Hizmet mi esas olsun, tasarruf mu? Sonunda dedik ki, tasarruf lehine hizmeti feda edelim. Her teşekkülün bir tek binek arabası olursa buna Umum Müdür binektir, ondan sonra gelenler

müsaade edilen binek otobüslerine bineceklerdir. Ben azdır, her teşekkülün hiç olmazsa iki bineği olsun dedim. Fakat İktisat Komisyonundaki arkadaşlarımız dediler ki; suiistimal edilir; bir binek arabası olsun, bir Umum Müdür arabası olsun, gerisi alınacak seyrüsefer arabasına binsin. Komisyonumuzun görüşü budur. Aynı zamanda bu görüş bir Hükümet teklifidir.

Bayındırlık Komisyonu tutmuş bunu şöyle yapmış; «Birinci maddede yazılı kurumlardaki hizmetler için, Bakanlar Kurulundan karar alarak, lüzumu kadar hizmet arabası kullanabilirler.» Böyle yapmış. Bir kere Bayındırlık Komisyonunun buna yetkisi nereden çıkıyor. Yok. Bir de tabii bu tasarruf zihniyetinin dışında bir şey oluyor. Faraza Bakanlar Kuruluna, Şeker Şirketine alınacak üç tane araba işi aksedecektir. Orası takdirini kullanacaktır. Binaenaleyh bu maddenin lehindeyim.

KÜÇÜK SAMİ — Arkadaşımın teklif ettiği şeyi ben de teklif edeceğim.

KAPLAN KADRİ — Böyle kritik maddeler oldukça ilgililerin izahat vermelerini rica edeceğim.

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUAVİNİ TAHSİN ÖNALP — Bu maddenin taddil edilmiş sebebini arz etmiştik. Daha evvelce İktisat Komisyonunun kabul etmiş olduğu tasarıda Bakanlar Kurulu kararı ile bir vasıta alınması hususu yazılı idi. Şimdi ise birden fazla hizmet arabasına ihtiyaç olduğu bir vakıadır. Faraza Karayolları Umum Müdürlüğü 12 Bölge olmak üzere Türkiye'ye yayılmış bir teşkilattır. Bunun emrinde muhtelif daire başkanları vardır. Hizmetin ifası için bunlar Türkiye'deki yerleri gezmek mecburiyetindedirler. Bir hizmet arabası verildiği takdirde, diğer arkadaşlarımız hizmetin ifasına imkân bulamayacaklardır. Bu şartlar altında diğer komisyonların fikirlerine iştirak etmekle beraber, Bakanlar Kurulunun muvafık bulacağı bir şekilde, ihtiyaca göre verilmesini daha faydalı mülâhaza ettik. Birer vasıta yerine, ihtiyaçları kadar vasıta verilmesinin daha doğru olacağını düşündük, bunu derpiş ettik. Biz bida-yetten beri fazla vasıta kullanmaktan kaçındık.

Şunu arz etmek isterim ki, biz hiçbir zaman kadillâklar einsinden lüks ve memlekete pahalıya malolacak binek arabaları edinmeyi doğru bulmadık. Bu arabalar çok pahalıya malolmaktadır.

Ancak, binek yerine steysin vagon alındığı takdirde bunlar da fazla pahalıya malolmaktadırlar. Bir steysin vagon 180 bin liradır. Öyle binek arabaları vardır ki, daha da ucuza alınabilir, hizmeti de karşılar.

Bineği kabul etmemiz, buna karşılık kilosunu, fiyatını tahdidetmeniz yerinde olur. Bir düzene konulmasında çok fayda vardır. Binek verilmezse steysin vagon alınacaktır, bunların ne kadar pahalıya malolduğunu da biliyorsunuz. Yine de takdir sizindir. Binek arabasının ihtiyaca göre alınması, buna karşılık kilo ve fiyatlarının tahdid edilmesi Hazine için çok faydalı olur, kanaatindeyim. Sualleriniz olursa karşılamaya âma-deyim.

YILDIZ AHMET — Bir adedi değil lüzumu kadarını destekliyorum. Bakanlar Kuruluna bırakıyoruz, bunun ne mahzuru var arkadaşlar?

İKTİSAT KOMİSYONU MÜŞAVİRİ AD-NAN BAŞER — Biz Hükümet teklifini aynen kabul ederken bu kanunun ruhuna aynen sadık kalmak istedik. Aksi halde bu kanuna ihtiyaç olmaz. Kanunun ruhu işte bu altıncı maddededir. Tasarruf da bu madde ile yapılmaktadır. Bir defa bu maddeye göre; birden fazla arabası olanlar bir tanesini bırakacak, diğerlerini Devlet Malzeme Ofisine devredecektir. Yarbayımın buyurduğu husus teemmül edilmiştir. Hizmet arabası dışında otobüs, kaptıkaçtı, pikap, bunlar tahdid edilmemiştir. Biz bu kanunda yalnız lüks binek arabasını tahdid etmiş bulunuyoruz.

Tahsîn Beyefendinin buyurduğu hususta bir hakikat payı vardır. Çünkü station wagon pahalıdır. Bunlardan birer tane diyelim, yalnız markasını tesbit edelim.

KÜÇÜK SAMİ — Bayındırlık Bakanlığı sözcüsü arkadaşımın fikirlerini destekliyeceğim. Lüzumu kadarına gönlüm razı olmuyor. Âzami hudut tanımak lâzımdır. Diğer kısımda hem-fikirim. Maliyet bakımından ucuz olduğu gibi, kullanma bakımından da pratiktir. Meselâ Wolskvagen, bir Mercedes Jeep'ten daha tasarrufludur. Miktarı bir olmasa bile âzami üç diyebiliriz. Takdir heyetinizindir.

ERSU VEHBİ — Efendim; Kâmil Karavelioğlu arkadaşımız güzel bir hususa temas ettiler. Tasarruf zihniyetiyle mi, yoksa hizmet esasına göre mi tesbit edilecektir buyurdular. Bunun üzerinde durmak lâzımdır. Üç cins araçtan bir tanesini almak mecburiyeti oldu-

ğuna göre lâalettayın bir bakanlığın ihtiyacına kâfi gelebilir ama, bir başka bakanlığın, umumî müdürlüklerden bâzılarının ihtiyacı artabilir. Karayolları, Devlet Su İşleri, Orman Umum Müdürlüğü, Ziraat İşleri, Ziraat Mücadele İşleri gibi dairelerin bineğe ihtiyaçları çoğalabilir. Biz tasarruf zihniyeti ile üç kuruş kazanmak isterken, hizmetin gereği gibi karşılanamayışının neticesinde büyük zararlar da meydana gelebilir. Hizmeti önde tutmak lâzımgelir, kanaatindeyim.

Bakanlar Kurulu hizmet ve mesuliyet yüklenmiştir. Vasıtaların ihtiyaç duyulan yere verilmesini de elbette düzenliyecektir. Suiistimal olabilir mi? Olur. Dün de olmuştur. Yarın da olabilir. Ama, bu suiistimaller olacak diye, Devletin mekanizması aksatılamaz. Çalışma imkânı verilmelidir. Eğer bunun tahdidi cihetine gidersek, ileride bir kanun daha çıkarma ihtiyacı ile karşı karşıya kalırız. Bakanlar Kuruluna yetki verelim.

BAŞKAN — Maliye Bakanlığı temsilcisi.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN ILGIT — Biz bu kanunda 4 tip araba kabul ettik. Daimî ve muvakkat hizmetleri bu arabalar karşılayacaklardır. Her müessese bir tek binek arabası alabilecektir.

Devamlı hizmetler için alınmasını uygun gördüğümüz arabalar bu hizmetlerde kullanılacaktır. Bunlarla hizmetlerini görebileceklerdir. Burada her müesseseye 3827 sayılı Kanunda otmayan ve kullanılmakta suiistimal edilen bir hususu meşrulaştırmak için her müesseseye bir steysin vagon kullanmak imkânını vermiş bulunuyoruz. Bunun dışında devamlı hizmet için araba kullanabileceklerdir. Buradaki «lüzumu kadar» kelimeleri Bayındırlık Komisyonunda ilâve edilmiştir. Bunun tayyını ve burada binek otomobile lüzum olmadığını tebarüz ettirmek isterim.

BAŞKAN — Buyurun.

TAHSİN ÖNALP — Hüseyin Beye iştirak etmekle beraber, maalesef, ikinci belirttiği vasıtanın bu hizmetin ifası için gerekli vasıta olmadığına da işaret etmek isterim. Şöyle ki : Karayolları Umum Müdürlüğünün bölge müdürleri var. Karayolları Umum Müdürlüğünün daire başkanları vardır. Bunlar Türkiye'ye şâmil bayındırlık hizmetlerini yerinde kontrol etmek üzere Türkiye'de dolaşırlar. Bir bölge müdürü en

az 10 kilometre yapar. Bendeniz Trabzon 10 neu Bölge Müdürlüğünü yaparken yedibin kilometre dolaşmışımdır. Böyle bir vaziyet karşısında bir pikap mı verirsiniz, bir Wolsvagen mi verirsiniz takdir sizlerindir, yalnız tahdit etmiyelim.

BAŞKAN — Beyefendi bundan sonraki maddeye aittir dediler.

TAHSİN ÖNALP — Biz vasıtaları yerinde tesbit etmiş bulunuyoruz. Karayolları, Devlet Su İşleri Umum müdürlüklerinin merkezde bu kabıl vasıtaları bulunmadığı takdirde hizmetler aksıyacaktır. Bunu bilhassa belirtmek isterim.

ERMAN İŞİL — Tasarının ağırlık merkezi bu madde üzerindedir. Uzunboyu konuşuldu. İktisat Komisyonunun kabul ettiği madde bâzi tenkitlere sebeb oldu. Haklı olabilirler.

Her müesseseye birer tane binek verilecek. Farzedelim ki, Sümerbank. Merkez olarak müessesedir. Muhtelif fabrikaları vardır, oralar da müessese sayılırlar. Bakırköy Bez Fabrikası Müessesesi. Bu müessese de bir müdürlük olduğu için binek otomobili alabilecektir. Kaç müessesesi varsa o kadar alabilecek demektir. Şeker Şirketi de aynı, Emlâk Bankası da aynı şekilde hareket edebilecektir. Bineğe mâni olursak, steysin vagon alacaklardır. Onun için tasrihi, tahdidi şarttır. İçişleri Bakanlığına da bir tane verilecek. Buna mukabil hizmetler için araba tahdidi yoktur, hizmet için alacağı arabaları bakanlığa tahsis edecektir. Emniyet hizmetleri için ayrılan vasıtalar, merkez hizmetlerinde kullanılmış olacaktır.

Buna karşılık, hizmet arabası alıp kullanacak durumda olmıyan bakanlıklar birer vasıta olacaktır. Gümrük Bakanlığı bir arabaya müstehak olacaktır. Dışişleri Bakanlığı keza bir tane araba, Ma.iye Bakanlığı da öyle.

Eğer lüzumu kadar, ihtiyaç duyulduğu kadar alınabileceği kabul edilirse lüzumundan fazla alıma sebeb olacak, bu canlandırılmış olacaktır. Eski kanunda 200 vasıta alınabileceği derpiş edilmiş olduğu halde bugün Devletin binek verdiği veya taşıt verdiği makamlar ve hizmetleri taşıtları adedi bugün 11 bine çıkmıştır. Yani kanunla tâyin edilmiş makamların sayısı 200 - 300 iken araba adedi 11 bine çıkmış bulunuyor. Bir de lüzumu kadar kapısını açarsak gelişi güzel tatbikata teşvik etmiş oluruz.

TAHSİN ÖZALP — 11 bin rakamı yanlış aksetmiştir. Bunun içinde Karayollarının damperli hizmet kamyonları da vardır. Halbuki mesele öyle değildir. Damperli kamyonlar hizmet arabası olarak mütalâa edilirse dâva kökünden sarsılır. Bu hizmet kamyonlarımızı ve ekskavatörlerimizi buraya ithal edemezsiniz.

YILDIZ AHMET — Şart koşulmuş burada. Bakanlar Kurulu kararıyla diyor. Bakanlar Kurulu, her yerde oradaki bir bakan tarafından yapılan teklif üzerine Kurumun özelliği tesbit edilecektir. Bakanlar Kurulunun tesbitine havalı ettikten sonra bir tane ile tahdidetmek doğru değildir. Çünkü Bakanlar Kurulunun israfı mâni olacağını takdir buyurursunuz. Bu arabaların kurumların ihtiyacına kâfi gelmeyecek endişesi bendenizde de vardır. Mademki Bakanlar Kuruluna veriyoruz, orası tesbit etsin, lüzumu kadarını versin. Lüzumu kadar kelimesinin ilâvesi suretiyle bu şart sırasının tamamlanmasını arz ve teklif ediyorum.

ATAKLI MUCİP — Ahmet Beyin fikirlerine bendeniz de iştirak ediyorum. Bu kanun İktisat Komisyonunun teklif ettiği şekil ile çıkarsa ömrü üç ayı geçmez. Kanunla selâhiyet Bakanlar Kuruluna verilmiştir. Süüistimal ederse orası süüistimal edecektir. İktisat Komisyonunun teklifindeki iktisadi kaideyi ihlâl edecektir şeklindeki sözünden bir şey anhyamadım.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — İktisat Komisyonu Hükümetin teklifini esas almıştır. Eğer bir hata varsa, bu hata Hükümetindir.

İktisat Komisyonunun esas fikri şudur : Hükümet vasıta teklifini inceliyecektir. Müsaade ederse birinci maddedeki esaslar dâhilinde hizmet için, Bakanlar Kurulu her müesseseye birer vasıta verecektir. Ayrıca hizmetlerin görülebilmesi için elbette aşağıda gelecek maddelere göre araba alınabilecektir.

Bu tasarıda, her bakanın olduğu gibi, Bayındırlık Bakanının da imzası vardır. Bakanlar Kurulu kararına bırakmak her zaman doğru olmaz. Meselâ bir bakan gidecek, şu müessese için binek arabası lâzımdır, diyecek, ötekiler de doğru dürüst incelemeden imzalayacaktır. Ben her hangi bir teklif karşısında, bakanların, 7 mi isteniyor, üç olsun, 39 mu isteniyor, 28 e insin diyeceğini tahmin etmiyorum. Eğer bunun enine boyuna inceleneneceğini bilsem elbette evet derim.

Başka bir yol daha var. Her sene bütçe ile beraber, binek arabalarının, hizmet arabalarının müfredatı da buraya gelir. Meclisten geçirilir, böylece kontrolü yapılmış olur.

Mesele mühimdir, alâkanıza arz ederim.

BAŞKAN — Şükran Özkaya.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Eğer lüzumu kadar kelimesini koyacaksak, bu kanunun müzakeresine hiç lüzum yoktur. Müzakereden vazgeçelim daha iyi. Çünkü meselenin ruhu buradadır.

MÜŞAVİR ERHAN İŞİL — Bu maddenin meselenin ağırlık merkezi olduğunu arz etmiştim. Bugün için yürürlükteki 3827 sayılı Kanuna göre Bakanlar Kurulu dahi bu şartları alıp kullanamaz. Böyle olduğu halde aded 11 bini bulmuş. Takdir sizindir.

TAHSİN ÖNALP — Bugüne kadar eski mevcut Trafik Kanunu bu arabaları almaya müsaade etmediği için Devlet daireleri pikap namı altında, bu memlekete muazzam masraflar yüklemiş bulunuyor. Bu kanun çıksın. Fakat isterseniz Meclis deyin, isterseniz başka bir makam gösterin, onun takdiriyle bir veçhe verelim. Fakat «bir» kelimesi büyük hatalara sebebiyet verebilir. Tâyin edeceğiniz Yüksek Heyet her sene arabaların miktarını aprobe etsin. Ama hiçbir zaman «bir» kelimesi üzerinde ısrar edilmesin.

BAŞKAN — Buyurun.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLGİT — Biz Maliye temsilcisi olarak «bir» kelime üzerinde ısrar edeceğiz. Bu kullanılacak arabaların lüks olacağı üzerinde ısrar ediyoruz. Bu gibi arabalardan bir tane tahsis edilmesini muvafık mütalâa ediyoruz. Evvelce birçok arabalar alınmıştır. Onların bir tane araba almaları için yazı yazdık. Suiistimalleri önlemek üzere lüzumu kadar denmesini rica edeceğiz.

BAŞKAN — Kifayet teklifi vardır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Görüyorum ki, arkadaşlar bir kararsızlık içindedirler. Bendeniz şahsan meseleye bu kadar nüfuz ettiğim halde kararsızım. Daha çok konuşursak daha iyi neticeye varırız.

BAŞKAN — Aleyhinde bir arkadaş konuştu, şimdi lehinde konuşacak arkadaşta söz vereceğim.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Efendim, kâfi miktarda konuşuldu ve fikirler ileri sürüldü, bendenizce kâfidir.

BAŞKAN — Kifayeti reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

TUNÇKANAT HAYDAR — Bu madde ile binek arabalarına tahdit konulmuştur. Diğer arabalara tahdit konulmamıştır. Hizmet için alınan arabalar, binek olarak da kullanılmaya devam edecek demektir. Bâzı müesseseler çok hizmet arabası kullanmaktadırlar. Hizmet arabası lüzumu kadar alınabilir.

Bir tasarruf zihniyeti yaratmak istiyoruz. Bu takdirde muhakkak surette salâhiyeti muhafaza etmek icabeder. Aksi takdirde bu kanunun müsaade etmemesine rağmen, bundan evvel de olduğu gibi, memleketin paraları heder edilmiş olacaktır. Ve bu gayrikanuni hareketleri yapanlar takibedilemeyecektir.

Şu durum da gösteriyor ki, kabul etmeden ölü doğmasını istemiyorsak, bu kanuna tahdit hükmü koymamız şarttır. Yoksa şu maksat için zaruridir denecek, bu maksat için lâzımdır denecektir. Böyle olacağına göre, bu tasarımı hiç müzakere etmiyelim, vakit kaybetmiyelim daha iyidir.

BAŞKAN — Yıldız Ahmet.

YILDIZ AHMET — Zannediyorum ki, hizmetin mahiyetini düşünürsek, böyle bir tahdide gitmeye lüzum yoktur. Karayolları hepimizin bildiği çok geniş hizmet yapan bir müessesedir. Binenaleyh bu işin şümülünü müsaadenizle hepimizden daha iyi bilen bir müessesedir. Binaenaleyh üzerinde onun ısrarıyla değil, ama bizi tenvir eder fikirleriyle, tesbitini üstün bir makama verdikten sonra hâlâ bir tane tesbit edeceksin diye bir hükmün konması istikbaldeki hükümetlerin bunu suiistimal edeceği hükmünü peşinen vermek olur. Bunu şimdiden nasıl kestiriyoruz? Ben hiçbir mahzur görmüyorum. Bakanlar Kurulunun takdiri işi tam halleder zannedirim. Bakan değil efendim, Bakanlar Kurulu, yani bir kademe mevzuubahistir. Ben bunun için lüzumu kadar tâbirinin ilâvesiyle maddenin kabulünü teklif ediyorum.

BAŞKAN — Üye sıfatıyla kifayeti müzakere takriri veriyorum. Kabul edenler... Kabul edilmemiştir. Buyurun.

KAPLAN KADRİ — Efendim, bir araba suiistimali vardır, bunu önlemek için çareler arıyoruz. Bunu önlemek için bir nokta üzerinde yürümek yerinde olacaktır kanaatindeyim. Buna

bir başka madde hükmü de ilâve edilecek midir? Bunun için cevap versinler. Umum müdür, şube müdürü arkadaşımı da alacak, eve gidip gelecektir. Esas bunu önleyici hükümler var mıdır?

İkincisi de, görevi icabı belediye hudutları içinde mütemadiyen gezmek durumunda olanlar, gideceği bölgeler dolayısıyla tarifeli vasıtalarından istifade edemeyeceklerdir. Onlar hakkında bir şey düşünüldü mü?

TAHSİN ÖNALP — Efendim, biz Karayollarının kuruluşundan beri «pul sistemi» diye bir sistem takibederiz. Lüks arabalar şahısların emrine verilmiş değildir. Bir daire müdürü bir yere gideceği zaman müracaat eder, der ki, ben Türkiye'nin şu şu bölgelerine gideceğim. Durum tetkik edilir ve kendisine bu sisteme göre bir araba verilir. Acaba bu usul diğer dairelerde de tatbik edilemez mi, aynı şekilde? Daha iyi olur, diye düşünüyorum.

YILDIZ AHMET — Görüyorum ki, iki türlü vasıta var. Birisi binek, diğeri de hizmet. Şimdi bir nokta daha ortaya çıktı. Pul usulü ile vasıtalar, vazifeye gidenlere veriliyormuş. Bunu bize biraz daha izah etsinler. Biz de daha iyi bir kanaate varalım.

Karayollarında bir vazife alana, yurt içinde bir vazife gezisine çıkana vasıta verilmiş. Bunun açıklanması faydalı olacaktır.

TAHSİN ÖNALP — Gaye, hizmetleri ifa edebilmektir. Merkezden bölge müdürlüklerine vazife gezisine çıkan bir daire başkanına binek arabası verilir. İhtiyaçları kadar vasıta kullanmaları mevzuu. Burada eğer müsaade etmezseniz, mütaakıp maddelerde bunu temin edilemeyecek ve bu işlerin görülmesi mümkün olmayacaktır.

BAŞKAN — Buyurun.

MALİYE VEKÂLETİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLĞİT — Bu maddede verilen vasıtalar lüks steysin vagonudur. Bunlardan her müesseseye birer adet veriliyor. Bunun dışında hizmetler için vasıtalar vereceğiz. Devamlı hizmet için araba tahsis ediyoruz. Lüzumu kadar, dememek lâzım. Çünkü, bugün kullanılan bu lüks arabalar bu kanunun bu maddesinin ışığı altında daha çok kullanılacaklardır. Onun için biz bir, diye tasrih etmiş bulunuyoruz.

BAŞKAN — Buyurun.

ERSÜ VEHBİ — Arkadaşlarımdan bir şey rica etmiştim, buraya dâhil etmemişler. Benim teklif edeceğim husus arkadaşlarımdan endişelerine cevap verir, zannındayım. Devlet dairelerinde aracın park sistemine bağlanmasıdır. Falan umum müdürlük şu kadar araç alsın, diye değildir. Kullanılmıyacak şekilde araba aldıktan sonra hiç kimse araba almaz. Biz kullanma şeklini tahdidedersek hiç kimse fuzulî olarak araba almaz. Devlet müessesesi araçlarının özel bir sisteme bağlanmasıdır ki, bu da Erkânı Harbiyede tatbik edilmektedir. Aracı günlük hizmetler içinde kısa süreli ve uzun süreli, diye ikiye ayırmak lâzımdır. Bunları park sistemine bağlar ve bir talimatla işi organize edersek araç suiistimali önlenmiş olur. Hem de arkadaşların tereddüdü de zail olmuş olur.

KÖKSAL OSMAN — Ben kısa konuşacağım. Meriyetteki kanunlara rağmen mevcut bineklerden çoğu kanunsuzdur, değişik yollardan edinilmiştir. Gazetelere intikal ediş şekillerini de görürsünüz, kullanışları da kanunsuzdur. Ben bu mevzuu etüdettim, biliyorum. Onun için kanunla tahdidedelim. İhtiyaç olursa kanun teklifi yapılır. Ben de tahdidedilmesine taraf tarım.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Sual soracağım. Tahsin Bey, bu kanun kabul edilirse, Hükmüt teklifine göre, bölge müdürleri araba alamıyacaklar mı?

TAHSİN ÖNALP — Karayolları müessese olarak sadece genel müdürlüktür, bölge müdürlükleri buna dâhil değildir. 13 bölge müdürünün binekleri geri alınacak demektir. Buna mukabil hizmetlerin görülmesi güçleşecektir.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Orduya bakalım. Tümen komutanının bir binek otomobili vardır. Ama, bir tabur komutanının yoktur. Hizmet icabettirince emrindeki jeeplerden birisine biner. Karayolları bölge müdürleri de aynı şekilde hizmette kullanılan arabalara binebilirler. Umum müdürün binek arabası var. Diğeri ise hizmet arabası olacaktır. Yalnız hizmette kullanılacaktır.

TUNÇKANAT HAYDAR — Her sabah memur ailelerinin kapıları önünde bekleyip memur alıp götürün arabaları gözlerimizle görüyoruz. Bunların adedi Ankara'da yüzden fazla-

dır. Onların yerine beş tane otobüs alınsa daha faydalı ve tasarruflu hareket edilmiş olacağı muhakkaktır. Tasarruf bâbında bu hususu gözden kaçırmamak lâzımgeleceğine işaret edeceğim, yine.

BAŞKAN — Üye olarak ben de konuşacağım.

Karayolları Umum Müdürlüğüne bağlı bir mühendis tanırım. Her sene 45 günlüğüne bölgesinden buraya gelir, altında binek arabası vardır, gece gündüz dolaşır. Bunlar bir vâkiadır, hâlâ ısrar edilir. Bunu bilirler, daha fazla açıklamaları. Binek arabası üzerinde ısrar etmesinler.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, bir tadil teklifim olacaktır, onu okuyorum : Hükümet teklifinin birinci maddesinde yazılı kurumlar, Bakanlar Kurulundan karar almak şartıyla, âzami üçe kadar binek arabası kullanabilir. Meselâ, Hariciye Vekâletinin bir tane binek arabası olacaktır. Vekilin kendi arabası olduğu için bunu müsteşar kullanacaktır. Dört beş tane umum müdür daha vardır. Birisi, Millî Savunmada toplantıya gidecektir, diğeri de Maliye Bakanlığında bir toplantıya gidecektir. Bunlar birbirini mi bekleyecekler? Karayollarının merkezde bir hizmet arabası olacak, dört beş tane daire müdürü vardır, bunlar muhtelif yerlere gideceklerdir, memurlara tahsis edilen otomobilleri alsa olmaz, taksi beklese yine olmaz. Onun için bu kadar tahdide lüzum yoktur. Bir elâstikiyet vermek lâzım. Bakanlar Kurulunun kararı ile ihtiyaç duyulan müesseselere üçe kadar binek arabası kullanabilmelidir.

TAHSİN ÖNALP — Şahsan, Sayın Komite üyelerinin hassasiyetlerine iştirak ediyorum. Daireden eve, evden daireye memurların taşınması için vasıta istediğimiz yok. Belediye hizmeti yapılan yerlerde memur elbette otobüsle evine gidip gelebilir.

Ordudaki usulü biz de tatbik ediyoruz. Ona müşâbih çalışmalarımız var, elimizdeki vasıtaları hizmet için söyledikleri gibi kullanıyoruz. Tatbikatta suiistimallere meydan verilmemesi yönünden zecri tedbir alınması için müeyyideler konulmasını biz de arzu ederiz. Vasıta suiistimleri önlenmelidir.

Yalnız bâzı tasarruf temin için, hizmeti aksettirmeyelim. Lûtfen kabul buyurunuz. Aksi takdirde suiistimleri önleyeceğiz derken artırmış

olursunuz. Meselâ vasıttadan mahrum kalan yetkili bir memur, müteahhidin de teşviki ile, onun özel arabasından istifade etme yoluna gidebilir. Bu da bâzı muhtemel suiistimallere yol açabilir. Hep insanız. Münasebette bulunduğumuz müteahhitlerle yapılacak bu türlü yakınlaşmaların tehlikelerini de gözden kaçırmamak lâzımdır, kanaatindeyim. Takdir sizindir.

BAŞKAN — Müşavir Adnan Başer.

İKTİSAT KOMİSYONU MÜŞAVİRİ ADNAN BAŞER — Kâmil Beyin buyurduğu hizmet hususu memurların geçim konjonktürünü takibedememesi dolayısıyla, fakirleşmelerinden ileri gelmektedir. Eski devirde bir yerde toplantı olduğu zaman belediye otobüsüyle gidilir gelinirdi. Biz İstanbul'da vergi tetkiki yaparız, on yere gideriz, bazan cebimizden de üç beş lira vasıta parası verdiğimiz çok olmuştur. Bunlar memurun fakirleşmesinden doğan bir husustur. Amerika'ya gittik, orada Maliye Vekâletinin ne arabası var ne bir şeyi. İşi olan otobüse biner işe gider. Orada gelirler umum müdürü aldı beni otobüsle darphaneye götürdü. Binaenaleyh bizdeki bu durum demin de arz ettiğim gibi memurun fakirleşmesinden ileri gelen bir husustur. Bunu nazarı itibara almak lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun.

ERSÜ VEHBİ — Efendim, asrımız sürat asrıdır. Âzami tasarrufa riayet edilmesine de şiddetle taraftarım. Durakta yarım saat sıra bekleyecek, 15 dakika geç kalacak, falan yere gidecek şu kadar zaman kaybedecek. Bu şekilde, memurlardan hizmet beklemek acaba doğru bir şey midir? Bunları önlemek üzere Park sistemi tatbikedilmesine dair kanuna bir hüküm koyalım. O zaman suiistimler önlenmiş olur. Pugün ihtiyacı olanın yarın beş tane ihtiyacı olacaktır. Bunu serbest bırakalım, yalnız çok ağır müeyyideler koyalım. Onun için arkadaşlarımızın ileri sürdükleri fikirler de nazarı itibara alınmak üzere bu maddenin yeniden komisyona gitmesini ve bu ışık altında incelendikten sonra gelmesini ve diğer maddelere devam edilmesini teklif ediyorum.

ÇELEBİ EMANULLAH — Araba saltanatına son verelim. Ama şurada iktisat edelim derken hizmetin aksamamasına da dikkat edelim. Bu madde kifayetsiz ve yaşayacak bir madde değildir. Yapacağımız kanun ihtiyaca cevap verir

bir kanun olsun. Bu işin mutlaka suiistimal edileceğine kaaniim.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi verilmiştir. Aleyhinde konuşmak isteyen var mı? (Birkaç üyenin söz isteği karşısında) Şu halde, yeterlik önergesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Buyurun Osman Köksal Bey

KÖKSAL OSMAN — Ben bir soru sormak istiyorum. Bu madde binek otomobili için. Bundan başka, müesseselerin emrine hizmet için otomobil verilecek mi, verilmeyecek mi? Bu vasıtalarla hizmete nasıl cevap verilecek?

HÜSEYİN ILGIT — Devamlı hizmetler için kullanılacak taşıtlar vardır. Hizmetlerin aksaması mevzu bahis değildir. Hizmetlerin ifa edilebilmesi için taşıt alabileceklerdir. Bunların çeşitli kullanım yerlerine uygun tipleri vardır. Kamyonet, steysin vagon, kaptı - kaçtı, otobüs ambülâns... Her çeşit araba satınalacak hizmetlerini göreceklidir. Karayollarının alacağı, üç kişilik Amerikan yardımı ile gelen kırmızı arabalar, her zaman gördüğümüz arabalardır. Bunlara her zaman mühendisler binecek hizmetleri görmek için steysin vagona binmeyeceklerdir, bu gibi binek arabalarına binmeyeceklerdir. Müzakere edilen maddede esasen men olunan husus steysin vagon gibi binek arabalarından ibarettir. Tahminime göre bu arabalar 1141 Steysin vagonlar lüks arabalardır. Bunun altı, yedi yüz kadarı tasarruf edilecektir.

KÖKSAL OSMAN — Geri kalan vasıtalar hangileridir? Binek otomobil nereden geldi?

TAHSİN ÖNALP — Binek kelimesinin nereden geldiğini arz edeyim.

Karayolları bölgesi binek arabasını kim kullanacak? Meselâ bir Karayolları Bölge Müdürü binek arabası kullanır.

KÖKSAL OSMAN — Bu kanun çıkarsa bunu kim kullanacak?

TAHSİN ÖNALP (KARAYOLLARI Um. Md. MUAVİNİ) — Bir tane olarak kabul edilirse yalnız Karayolları Umum Müdürü kullanacak.

KÖKSAL OSMAN — Geri kalan ne kullanılacak?

TAHSİN ÖNALP — Pikap kullanacaktır.

KÖKSAL OSMAN — Pikap cipten iyi mi, değil mi?

TAHSİN ÖNALP — Bir bakıma pikap, cipten iyidir.

KÖKSAL OSMAN — Pikap kâfi değil mi? Yani arabanın kuyruğu mutlaka yukarı kalkık mı olacak?

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, 3827 sayılı Kanun 1940 senesinde çıkmış. O zaman Başvekile bir araba ve misafirleri için de 4 araba tahsis edilmiştir. Bugün Başvekile merkezde 16 araba, taşrada 58 araba olmak üzere 74 araba tahsis edilmiştir. Bu hususta nazarı dik-katinizi celb ederim. 1940 ta Başvekil emrinde 5 araba iken bugün 74 araba olmuştur.

KAPLAN KADRI — Efendim, Devlet Üretme çiftlikleri var. 100 dönümlük bir çiftlik, bir de otomobili var, istediği gibi kullanıyor. Bu kanun çıkarsa dahi buna mâni olamayacağız. 6 ncı maddede şöyle desek: Birinci maddede yazılı kurumlardan kurumun bulunduğu bölgedeki müessese ve iş yerlerinde bulunan daimî hizmetlerin ifası içindir. Bu takdirde nasıl olur?

ADNAN BAŞER — Devlet Üretme Çiftlikleri bir kurumdur. Her üretme çiftliği bir kurum değildir. Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü tek kurumdur. Bir tek umum müdürün arabası olacaktır. Başka hiç kimsenin arabası olmayacaktır. Çiftlik müdürünün ya pikabı veya jeepe olacaktır. Ancak bunlarda dolaşabileceklerdir. Çiftlikte ne yapacak, çiftliğin civarında binip dolaşacaktır.

ERSÜ VEHBİ — Maliye Bakanlığı Sözcüsü arkadaşımız, hassasiyetle fikirlerimizi müdafaa ediyor. Ancak binek tipindeki lüks arabalar hariç, küçük binek arabaları, Karayollarının sarı arabaları, bunlardan hangisinin masrafı daha azdır bilmiyorum, bize hangisi daha ucuza mal olacaktır?

MALİYE TEMSİLCİSİ HÜSEYİN ILGIT — Maliye Bakanlığı; Karayolları mümessilleri ile bu işi tezekkür etti. Binek arabalarından ufak olanların ekonomik olduğunu beyan ettiler. Binek arabası kelimesi, şimdiye kadar tatbikatını gördük, binek arabalarının; küçük vosvagen cinsinden arabalar olmadığını gördük. Binek arabası suiistimali olacaktır. Beyan ettiler, ki hakikaten daha ucuzdur. Fakat binek kelimesi işin içine girince tatbikatta şekli değişiyor. Bundan korkarak binek arabalarının kimlere verileceğini birinci ve ikinci maddede tesbit ettik, kapattık. Müesseseler için, her müessesenin memurları taşımak, müsteşarın emrine vermek gibi. Her mü-

esseseye bir araba tahsis etmek suretiyle gayri-meşru kullanmaların önüne geçmek istedik. Bunun dışında kaptıkaçtı, binek ve S. vagondan ayrı olan arabaları kullanmakta devam edeceklerdir.

TUNÇKANAT HAYDAR — Her ne kadar binek arabası ucuzsa da bir araba daha almak suretiyle 30 bin lirayı bulur masraf. Şoföre verilecek aylık, yola çıktığında alacağı yevmiye, yakıt ve bakım için genişliyecek teşkilât ve masraflar nazarı itibara alınır, bir araba daha ilâve edilmesi çok masraflı olur. Karayolları kurduğu muazzam bakımevlerinde kendileri tamirat yapmadığı için dışarda tamirat yaptırır. Bu masraflar da ilâve edilecek olursa bu para ile bir araba daha alınabilir. O bakımdan netice itibarıyla daha ucuza mal olur. Binek pikap araba daha ucuzdur.

ADNAN BAŞER — Pikap araba alınır, daha kullanışlıdır, daha ekonomiktir. Bu araba ile diğer hizmetlerini de görebilir. Voksvagen araba alınır, hizmette kullanamaz. Pikabı ayrıca hizmetinde de kullanacaktır.

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Şehirde gezmesi de tahdidedilmiş olacaktır.

BAŞKAN — Ahmet Bey.

YILDIZ AHMET — Efendim, ben buna katılmıyacağım. Evvelâ hepiniz biliyorsunuz. Steysin vagon en az iki misli fazladır. Bineğe nazaran steysin vagonun masrafı ve fiyatı çok fazladır. Burada konuştuğumuz mevzu yük taşımaması falan değildir. Buradaki mevzu içine girmez. Buradaki mevzu hizmet meselesidir.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri verilmiştir. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi teklifleri ayrı ayrı oyunza arz edeceğim. Teklifler sırası ile şöyledir:

1. Hükümetin teklifi,
2. Bayındırlık Komisyonunun teklifi,
3. Karavelioğlu'nun teklifidir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bakanlar Kurulu karar almak için o zaman, üç adet hizmet arabası bulunuyor.

BAŞKAN — Kabul edenler...

YILDIZ AHMET — Mahiyet itibarıyla ikinci teklifin ilk olarak oylanması gerekir. Birinci teklif olamaz. «Lüzumu kadar» kabul edilmezse...

BAŞKAN — İhtisat hükümlerine göre en son teklif evvelâ oya arz edilir.

YILDIZ AHMET — En az kabulü ihtimali olan teklif birinci teklif olarak oya arz edilir.

BAŞKAN — Nafia Komisyonunun teklifi; «lüzumu kadar» şeklindedir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Burada kritik nokta var. Evvelâ sayı bakımından burada bir üç adedi var, bir de bir.

Diğer kritik bir nokta, ki binek arabasının alınması temayülü, bunun kabulü lehinde olanıdır.

Öyle ise sayı bakımından «lüzumu kadar» üç, bir de bir.

BAŞKAN — «Lüzumu kadar» şeklindeki Bayındırlık Komisyonunun teklifini oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

«Üç vasıtaya kadar» şeklinde olan Karavelioğlu'nun teklifini oya arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Hükümet ve İktisat Komisyonunun teklifini oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Şu halde yeniden oylama yapacağız.

ERSÜ VEHBİ — Benim teklifim var. Onu oya koyun. Bu madde yeniden tetkik edilmek üzere Komisyona iade edilsin.

BAŞKAN — Komisyona iadesi hakkındaki teklifi oya arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

KÖKSAL OSMAN — Tekliflerin lehinde ve aleyhinde söz verin.

BAŞKAN — Bu hususta konuşuldu. Şimdi yeniden oylamaya geçiyoruz. Bayındırlık Komisyonunun ileri sürdüğü teklif şudur: Lüzumu kadar vasıtayı ihtiva ediyor. Bu teklifi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Karavelioğlu'nun teklifi: Üç vasıtaya kadar olsun diyor. Bu hususu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Hükümetin ve İktisat Komisyonunun hem fikir olduğu teklif: Bir binek arabasıdır. Bu hususu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bir de binek arabasının dahil olup olmadığını oyluyacaksınız.

BAŞKAN — Bu teklifi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Maddeyi yazdırıyorum.

Birinci maddede yazılı daimî hizmetler için Bakanlar Kurulundan karar almak şartıyla yalnız birer adet binek arabası bulundurulabilir. Bu hizmet arabaları, ihtiyaca göre binek, steysin vagon, kaptıkaçtı veya pikap tiplerinden biri olabilir.

ADNAN BAŞER — 1500 kiloyu geçmeyen binek arabaları diyelim.

HÜSEYİN İLGİT — Efendim, vekâlet olarak şöyle düşündük. Esasen (R) cetvelinde bu formüle edilmiştir. Her sene iki bin doları geçmeyecek şekilde ayarlanacaktır. Binaenaleyh, bütçe müzakerelerinde bunların ayarlanması mümkün olacaktır.

İkincisi; steysin vagon kullanılmasının sebebi; daire üç, beş tane temin etmek için denmiştir. Karayollarının üç beş mühendisi bir yere gidecektir, bu takdirde bu arabaları istimal etmek imkânına sahip olsunlar içindir bu suretle lüks arabaların önüne geçmek imkânına sahip olacaktır, mâni olacaktır. Karaveliöğlu; tarih edilmesine lüzum yoktur diyor, binek kelimesinin ilâvesine lüzum vardır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Steysin vagon, kaptıkaçtı, pikap tiplerinden ibaret olabilir, deniyor. Maddeyi tekrar okuyalım.

(İktisat Encümenininin 6 nci maddesi . tekrar okundu)

YILDIZ AHMET — Yine aynı mahzurla karşı karşıyayız. Dahilî hizmetler için ayrı araba kullanılıyor. Hizmet aksıyacak. Bu madde ölü.

MALİYE BAKANLIĞI SÖZCÜSÜ HÜSEYİN İLGİT — Bu madde şunu sağlıyor : Kurumlar hizalarında gösterilen arabalardan başka ve fazla araba kullanıyacaklar. Aksi halde, emir veriyor, gönder bana şu kadar araba diyor.

ADNAN BAŞER — Maliye Bakanlığının ağız süttten yanmış, onun için bu maddeyi getirmiş. Hasan Polatkan, Malzeme Ofisine araba aldırıyor. İstanbul'da kendi plâkasını takip kullanıyordu. Şimdi bu maddeyle bu olmayacak. Hızasında gösterilen kadar araba kullanılmayacak kurumlardır.

YILDIZ AHMET — Benim arz ettiğim bu değil. Birinci kısma iştirak ediyorum. Burada daimî hizmet için bir arabadan fazla bulunmayacağını kaydettikten sonra şu garanti elde olmalıdır. Kurumun birden fazla hizmeti yapamaz durumu mevcut mudur? Daimî hizmetleri bir tane midir?

HÜSEYİN İLGİT — Bu daimî hizmettir.

YILDIZ AHMET — Aynı anda birkaç daimî hizmet bir kurumda bulunabilir. Araba bulunacak mı, o zaman?

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLGİT — Beyefendi haklıdır. Bu daire hizmeti diyelim maksadı temin eder. Daimî hizmet başka, daire hizmeti başkadır. Hakikaten haklıdır. Daire hizmeti olarak diyelim.

KARAYOLLARI UMUM MD. MU. TAHSİN ÖNALP — Bu 6 nci madde de 5 nci madde ile yakinen ilgilidir. 5 nci maddeye göre Karayollarında bir hizmet arabası bulunacaktır. Hizmet ifası için de 7 nci madde karşılıyor.

BAŞKAN — Bu maddedeki daimî hizmetleri daire hizmeti olarak değiştiriyoruz.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLGİT — 5 nci maddedeki de değiştirilmesi lâzımdır.

YILDIZ AHMET — Kelime bunu telâfi etmez. Daire hizmeti aynı zamanda yapılacak işleri ifade etmez.

Dairelerin hizmetleri aynı değildir. Birden fazla olabilir, aynı zamanda yapılacak işler birden fazla olabilir. Birden fazla idari işleri olabilir, dairenin. Yapılacak hizmetler steysin vagonlardan başka bunlardan gayri arabalarla yapılacaktır, elimizdeki kanun müsaade ederse.

Karayollarının aynı saatte yapılacak on beş, yirmi tane hizmeti olabilir. Bu hizmetler daha fazla da olabilir, bunlar steysin vagonlardan gayri vasıtalarla yapılacaktır.

YILDIZ AHMET — Suiistimal oldu. Öbür vasıtalar hizmetlerde kullanılacak. Neden erkeğe hareket etmiyoruz? Neden erkeğe kullanılmıyorlar? Daire hizmetleri için kullanılacaktır.

BAŞKAN — Binek için şehir içinde gezeemez. Vazife için bu tip vasıtalar binmek mecburiyetinde kalacaktır. Şehir içinde binemeyecektir.

TAHSİN ÖNALP — (Resmî hizmette kullanılacaktır) diye ibare konulacaktır. Böyle bir hüküm getirmekle hizmet için kullanılacak vasıtalara yer ayırmış oluyoruz. Bu kabul hizmet gören resmî hizmet arabalarına bu ibare konacaktır. Haydar Bey nedense bizim müdafaalarımıza pek iltifat etmiyor;

BAŞKAN — «Resmî hizmet arabasıdır» ibaresi konulacaktır.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Ben de Ahmet Reyin fikrine iştirak ediyorum. Ölü bir madde koyduk, doğmadan öldü bu madde.

BAŞKAN — Şayet ölü doğdu ise bu madde, 5 arkadaşınızla bir takrir verirsiniz. Çıkmış bir madde hakkında böyle konuşmayın.

Kifayeti müzakere takriri verilmiştir. Oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Kurumlar (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı makam ve ve hizmetler için hizalarında gösterilen arabalardan fazla taşıt bulundurmıyacakları gibi daimî hizmetlileri için 6 ncı maddede yazılı tipte bir arabadan fazla araç kullanamazlar.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kurumların devamlı hizmetleri için kullanılacak taşıtlar

MADDE 7. — Devlet daireleri ve kurumların daimî ve devamlı hizmetlerinde taahhüt yoluyla ifası mümkün ve caiz olmıyan veya daha pahalıya malolacağı anlaşılan işleri için kamyon, kamyonet, (Her çeşit pikap, kaptıkaçtı, station vagon tipi ve arazi otomobili hariç) otobüs (Arazide kullanılan jeep nev'i dâhil) cankurtaran, ambulâns, cenaze arabası, motosiklet, motorlu ve motorsuz sair kara, deniz taşıtları (Binek otomobilleri hariç) kullanılabilirler.

Kullanılacak bu taşıtların, muayyen ve standart tipte, lüks ve gösterişten uzak, memleket yollarına elverişli en ucuz ve ekonomik olanlarından temin olunması şarttır.

Bu taşıtlar, munhasıran resmî bir hizmetin ifasında ve kurumların sorumlu makamlarının müsaadeleriyle kullanılır.

Şehir ve kasabalarla demiryolları istasyonlarından ve gündelik muayyen tarifelerle işli-

yen Devlete, belediyelere ait taşıt güzergâhından uzak bulunan mevkilerdeki teşkilât ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur, subay ve hizmetlileri ve bu mevkide oturan ailesi efradını ve okula giden çocuklarını oranın bağlı bulunduğu şehir ve kasabaya veya en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürüp getirmek için birinci fıkrada yazılı taşıtlardan tahsis caizdir.

Şehir ve kasaba hudutları içerisinde olmakla beraber tiren, otobüs gibi gündelik muayyen tarifelerle işliyen taşıt güzergâhından uzak bulunan münferid mevkilerdeki teşkilât ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur ve hizmetlilerin bu mevkiler ile en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürülüp getirilmesi için de bu taşıtlar kullanılabilir.

Devlet dairelerinin sıkışık bulunduğu büyük merkezlerde işletilen muayyen tarifeli taşıtlarla memurların zamanında iş başında bulunmalarını temin edecek yeterlikte olmadığı hallerde kurumlarca memurlar için otobüs seferleri ihdas olunabilir.

Bu otobüsler Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tasdik olunacak esaslar dairesinde işletilebilir.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Karaveli oğlu.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Görülüyor ki, bu madde diğer tahditlerin içine girmiyen hizmetleri ifa ediyor. Her türlü kolaylığı anonim halde temin edecektir. Kolaylıkları gayet açık ve kesin olarak tesbit etmiştir.

BAŞKAN — Bu maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar yalnız hizalarında gösterilen hizmetlerde kullanılabilirler. İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanların izni alınmadıkça tahsis olundukları illerin ve garnizonların sınırlarından ve iş sahalarından dışarı çıkarılmaz. Tören ve resmî davetlerde makamı işgal eden zatlar refakatlerine ailelerini de alabilirler. Kurumlara ait hizmetler için memurlar da makamı işgal eden zatın refakatinde veya makamın müsaadesiyle bu taşıtlara binerler.

BAŞKAN — Karavelioğlu.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — 2 sayılı cetvel hakkında bir noktaya arz etmek isterim. Başvekâlet Müsteşarı sorduğumuz suallere burada cevap arz etmişti. «Bu maddeyi tahditsiz bir hale getirirseniz suiistimallere meydan vermez ve aynı zamanda ihtiyacı karşılar bir hale gelir» demişlerdi.

ATAKLI MUCİP — Efendim, bu madde nin kabili tatbik olmadığı ifadelerinden anlaşılıyor. Bu 2 sayılı cetvelin 1 sayılı cetvelle birleştirilmesi ve tahditlerin tamamen kaldırılması taraftarıyım. Aksi halde aynı kanunsuz faaliyetler olacaktır. Bunlara meydan vermemek için kendilerine tahsis olunan vasitalardan da geniş miyasta faydalanılmasını sağlayabilecek bir kanun haline sokmalıyım.

YILDIZ AHMET — Burada şikâyetimiz şimdiye kadar, bu vasıtaların tahsis maksadı dışında kullanılması oluyordu. Kanunun bu maddesi suiistimale zorlayan bir maddedir.

Dikkat edilecek olursa iki sayılı cetveldeki makamların bir çokları yüksek makamlardır. Ziyafete, dâvete bu arabalarla gelemeler. Kanun hükmüne göre bu mümkün olmayacaktır. Kanunda kullanma imkânı verelim, suiistimal edilmesin ve buradaki zorlayan tahditlerin kaldırılması lâzımdır. Garnizon kumandanı bakanlığa kadar gidecek, vasıtayı kullanmak için müsaade istiyecek.

ADNAN BAŞER — Valiler Ankara'ya çağırılmıştır. Gelmeleri için arabaya binmek müsaadesi istiyor. Başbakanlık müsteşarı bunu evlece arz etmişti, bu hususu Kemal Bey açıklıyor.

ERSU VEHBİ — 2 sayılı cetvele bakıyoruz, valileri, kumandanları içine alıyor. Bir vali, bir kumandan bölgesini terk etmek için izin almak mecburiyetinde kalacak. Acil bir vaka zühur ederse ne olacak? Bu tahdidin kaldırılması lâzım.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Bu madde eskiden de böyle idi. Olduğu gibi kalsın istiyorum.

KÖKSAL OSMAN — Vehbi Bey, teklifinize göre, arabası ile bölgesi dışına çıkarsa harcırah alacak mı?

ERSU VEHBİ — Ben tahdidin kaldırılmasını istiyorum. Resmî araba ile gittiği için harcırah alamaz.

BAŞKAN — Harcırah alamaz, yalnız yevmiye alır. Tatbikat böyledir.

KÖKSAL OSMAN — Benim endişem, bu kanunla salâhiyet verildiği zaman hem resmî araba ile gider hem de harcırah alır.

ERHAN İŞİL — Efendim, Sami Beyin buyurdıkları yeni bir şey değildir. Dikkat buyurduğunda 1 sayılı cetvel en üst makamlarda bulunan kimselere aittir. B. M. M. Reisi, Başvekil, ve saire gibi. Bunların tahdide tabi tutulmamaları için ve aralarında bir fark olması bakımından cetvel ikiye ayrılmıştır. Başvekâlet Müsteşarının endişesi cidden vârittir. Madde biraz tadil edilirse maksada kâfi gelecektir. 2 sayılı cetvel hizmet için verilmiş arabalardır. 2 sayılı cetvele ait maddeyi şu hale getirebiliriz : İşin gerektirdiği hallerde taşıtlar illerin sınırlarını aşar ve hizmet içi sahadan çıkarlar.

İşin gereğini nereye bağlamak isterse ve yahut takyidi idame etmek isterse buna göre icab eden redaksiyonu yapmak lâzımdır.

KÖKSAL OSMAN — Böyle bir düzeltme ile, kanunî müeyyideyi biliyorum, harcırah alamaz mı?

ERHAN İŞİL — Alamaz. Bunun böyle bağlamamızın sebebi, sık sık şikâyetler oldu. Samsun Valisi İstanbul'a gidiyor, bir, bir buçuk ay izinli olarak orada kalıyor. Ataköy Plâjının önünde araba duruyor, bunlar çirkin şeyler. Ama Kütahya Valisi falan yerdeki bir yangına araba ile giderse bu olur. İzinli gidenler de arabaları götürüyorlar.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Benim teklifim sertliği biraz hafifletiyor. «Bu kanuna bağlı iki sayılı cetvelde yazılı taşıtlar yalnız hizmalarında gösterilen hizmetlerde kullanılabilir» Burası kalıyor. (İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanların arabaları izin alınmadıkça tahsis oldukları illerin ve garnizonların sınırlarından ve iş sahalarından dışarı çıkarılamaz) cümlesini olduğu gibi çıkaralım ve ondan sonra şu kısım kalsın : (Tören ve resmî dâvetlerde makam işgal eden zatlar refakatlerine ailelerini de alabilirler. Kurumlara ait hizmetler için memurlar da makamı işgal eden zatın refakatinde veya makamın müsaadesiyle bu taşıtlara binerler.) şeklinde kalsın. Buradaki sert cümleinin çıkmasını teklif ediyorum.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri verilmiştir. Oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Şimdi üç teklif vardır : Biri, iki cetvelin birleştirilip, 8 nei maddenin kaldırılmasına mütedairdir.

İkincisi, Hükümetin teklifi.

Üçüncüsü de benim teklifimdir, aradan bir cümle, çıkarılması hakkındadır.

YILDIZ AHMET — Benim teklifim, 2 No. lu cetvelin 1 No. lu cetvelle birleştirilmesidir. 2 No. lu cetvelde tahdit konmasına taraf tar değilim. Ama 2 numaralı cetveldekilerin bâzıları kalabilir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Ahmet Bey ben iki listeyi birleştirelim, diyor, hem de bâzıları kalabilir, diyor. Tenakuz var, gibi geliyor, bana.

YILDIZ AHMET — Teklifim vârit. İki cetvel birlikte olmazsa madde kalkamaz. Bu takdirde vârit. Bu iki liste birleştirilirse madde kalkar.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Ayıralım, diyorsunuz.

YILDIZ AHMET — Birleştirelim, diyorum. Eğer birleştirilmezse madde kalkmaz.

BAŞKAN — İki cetveli birleştirelim, diyorsunuz. Yalnız bu maddedeki «Tören ve resmi davetlerde makamı işgal eden zatlar refakatlerine ailelerini de alabilirler.» ibaresi kalacak mıdır?

KARAVELİOĞLU KÂMİL — 8 nei madde olduğu gibi kalkacak.

KÖKSAL OSMAN — Benim endişem şu idi. Bir sayılı cetvelde âmirlerin şahıslarına bu arabalar veriliyor. Bu arabalara hanımlar binecek, günlere gidecektir. Bu arabalar evlerin kapısında bekliyecektir. Bu zatın refakatinde, diyor. Hanım yalnız başına binip gitmesin. Refakat edebilir.

KARAMAN SUPHİ — Töreni daha geniş mânada alalım, fakat yalnız başına hanım binip gitmesin.

O'KAN SEZAI — Daha evvel burada olmadığım için ne konuşulduğunu bilmiyorum. Yalnız şu son konuşmalara cevap vereceğim. Mademki, bir araba tahsis ediyoruz, kendisi de binecek, karısı da binecek, çocuğu da binecektir. Nerede canı isterse orada binecektir. Vali binecek, vekil binecek, paşa binecek. Paşanın

hanımının protokolde yeri vardır, falan paşanın hanımının gününe gidecektir, taksi ile gidecek, Devlet Başkanının hanımını ziyaret edecektir. Taksiyle gidecektir. İş daha modern düşünmek lâzımdır. Binsin, onore olsun, boyunlarını eğmesinler. Binecek, binince fotoğrafçı kendi karşısında görecektir, akşam uykusu kaçacaktır. Ne olacak sonra?

KÖKSAL OSMAN — Ben teklifi yaparken iki faktörü nazara aldım. Bunlardan bir tanesi fakirliğimiz, diğeri de psikolojik tesirdir. Böyle bir madde konulduğu zaman, «Falanın gününe gidilecektir, milletin parası heba olacaktı» denilmesinin psikolojik tesirini hepimiz biliyoruz. Hanım gidecekse ne yapalım, dört lira versin, taksi ile gitsin.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Birinci teklifin lehinde ve aleyhinde konuşuldu. İkinci teklif benim teklifimdir. Müsaade ederseniz lehinde konuşacağım. Mutavassıt bir tekliftir, suiistimali ortadan kaldırıyor. İhtiyaca cevap verecek şekilde elâstikidir, hareket serbestisi veriyor. Buradaki en çok tahdideden şu cümlelerin çıkarılmasını teklif ediyorum :

(İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanların izni alınmadıkça...)

YILDIZ AHMET — Efendim, Karavelioğlu'nun teklifi mutavassıt bir teklif ama, Suphi Beyin endişesine ben de katılıyorum. Bu şahıslar hususi davete de gidecek. Vali, umum müdür, korgeneral buraya taksi ile mi gitsin?

KÜÇÜK SAMİ — Efendim, arabaları zaten yeteri kadar tahdidettik, çok mahdudolarak resmî ziyafetlere gidecektir. Buraya bir de hususi kelimesinin ilâvesinin zarurî görüyorum.

TUNÇKANAT HAYDAR — Muhterem arkadaşlar, dünyanın en zengin memleketlerinde bile hususi ziyafetlere resmî arabalarla gidilmez. Resmî arabalarla gider dersek, bu memlekette bu müsaadeyi verdiğimiz takdirde, kadın günlerine resmî arabalarda gidilecektir. Bu muhterem zat hususi ziyafetlere gidecekse, müsaade edin de, bir taksiye binsin de gitsin. Hususi ziyafetlere de gider dersek suiistimal yolunu açmış oluruz. Herkes istediği yere biner gider.

ÇELEBİ EMANULLAH — Efendim, ben de hususi kelimesinin üzerinde duracağım. Bu-

raya ilâve etmezsek zaten suiüstimale uğrayacaktır. Bu, makam arabalarına hanımların binmesi mevzuudur. Hiçbir müeyyide buna mâni olamayacaktır, olamamıştır (da. Bunu böyle kabul edeceğiz. Bir de bir ziyafetin veya ziyaretin resmî veya hususi olduğunu nasıl ayıracacağız. Bu bir resmî ziyafete gidiyor diye vesika mı vereceğiz eline.

KÖKSAL OSMAN — Tamamiyle aleyhindeyim «hususi» kelimesinin, eski kanundan alınmıştır. Kanunun ruhu burasıdır. Eskiden de resmî davetlerde suiüstimal edilirdi. Bundan sonra olmayacaktır. Resmî mi, hususi davet mi nasıl anlayacaksınız?... Viedan, viedan! Bunun için suiüstimal olmasını istemiyoruz. Mesai bittikden sonra vasıtaların kapılarının önünde durmasını istemiyoruz. Koymamak lâzımdır. Hususi otomobili kapısı önünde dururken misafirliğe resmî araba ile gidenler olur. Olmasını istiyoruz. Şahsi kanaatim bu. Gitmesinler, gidenler olursa şiddetle takibedilecektir. Yapanlar, müeyyidelerle cezalarını göreceklerdir.

BAŞKAN — Teklifin aleyhinde ve lehinde birer kişi konuşacak yerde ikişer kişi konuştu. Şimdi Karavelioğlu'nun teklifini oyunuza arz edeceğim.

KARAVELİHOĞLU KÂMİL — Şimdi arkadaşlar ben hulâsa edeyim. 3 teklif var. Birincisi tasarıda hiçbir değişiklik yapmadan kabûl. İkincisi tasarınnın 7 nci sayfasındaki İktisat Komisyonunun 8 nci maddesindeki iki cetvel birleştirilsin, ikinci cetvelde bulunan makamlar için hiçbir tahdit konmasın ve 8 nci madde ortadan kalksın.

Sonuncusu da benim mutavassıt teklifimdir. 8 nci maddenin ortasındaki tahditli cümle kalksın. İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanlıklar bu mevzuda bir salâhiyete sahibolsunlar.

Bir de bâzı arkadaşlarımız bu cümlemin kalkmasını, fakat «tören» dedikten sonra bir «hususi» kelimesi ilâvesini ve bu fıkra «tören, hususi ve resmî davetlerde makamı işgal eden zevat yanlarına ailelerini de alâbilirler» şeklinde olmasını teklif etmektedirler.

BAŞKAN — Efendim, bu mevzu üzerinde kâfi derecede konuşuldu. Şimdi İktisat Komisyonu 8 nci maddesinin ikinci cümlesi çıkarılmış ve üçüncü cümlesine (törenlerden) sonra (hususi) kelimesi eklenmiştir. Bu şekilde reylerini-

ze arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 11 kişi müspet oy kullanmış olduğu için İktisat Komisyonunun sekizinci maddesi, ikinci cümle çıkarılmış ve üçüncü cümlesindeki (törenler) kelimesinden sonra (hususi) kelimesi ithal edilmiş şekilde kabul olunmuştur.

Kurumların satınalacağı taşıtların bedelleri

MADDE 9. — Kurumların satınalacakları taşıtların âzami satınalma bedelleri, her yıl bütçe kanunlarına bağlı cetvellerde gösterilir.

Bu bedeller, orta sâklet ve vasatı fiyatlar nazarı itibara alınmak suretiyle tesbit edilir.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde konuşmak isteyen var mı?

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Efendim, bunun oylanması yerinde olacaktır.

BAŞKAN — Efendim, maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Genel ve katma bütçeli dairelerce bu kanuna göre satınalınacak taşıtların einsi, adedi ve hangi hizmetler için satınalınacağı her yıl bütçe kanunlarına bağlı (R) işaretili cetvelde gösterilir.

Genel bütçeye dâhil dairelerin satınalacakları taşıtların bedelleri Maliye Bakanlığı bütçesinde özel bir tertibe konulur.

Diğer kurumlar tarafından bu kanun gereğince taşıt satınalınabilmesi, ancak satınalınacak taşıttın kullanılacağı hizmet, taşıttın einsi, markası ve muhammen bedeli gösterilmek suretiyle önceden alınmış Bakanlar Kurulunun müsaadesine tâbidir.

Alınacak bu taşıtlar hakkında yukarıda yazılı hususlar her yıl bu kurumların bütçe ve bilâncolarında gösterilir. Ve bunların bir cetveli bağlı buldukları bakanlıklar bütçe tasarılarına eklenerek Büyük Millet Meclisinin ittılana arz olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?..

TAHSİN ÖNALP — Efendim, müsaadenizle açıklıyayım : Marka zikredilir, meselâ, Ford denirse yalnız Ford, Chevrolet denirse yalnız Chevrolet alınır. Marka kelimesi tatbikatta birçok âksaklıklara, yanlışlıklara sebebiyet verebilir. Bu bakımdan, bu marka kelimesini tayyettik efendim.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, bir husus daha var : Alınacak taşıtlar, her yıl ilgili müesseselerin bütçesinde gösterilir ve bunlar T. B. M. Meclisinin itilâna arz edilir.

Her halde bunu kaldırdınız.

TAHSİN ÖNALP — Efendim, bunu Hüseyin Bey her halde açıklayacaklar. Hükümetin teklifinde olduğu gibi (Marka) kelimesinin ipkasından maksadımız, muhtelif noktalardan tatbikatçıyı aydınlatmak maksadından ileri gelmiştir. Bir defa o çok lüks olan Cadillac araba istenemesin. Maksadın dışında lükse gidilmesin. Biz bu maksatlı praforma faturayı da nazara aldık. Orada arabanın radyosu olabilir, diğer tesisatı bulunabilir. Ama faturasında bunlar zikredildiğinden dairesi bunu nazara alır. Bu sebeple İktisat Komisyonu maddede markayı ipka etmiştir.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — O halde burada marka kalabilir.

EMANULLAH ÇELEBİ — Yalnız marka tahdidedilmezse çeşitli arabalar memlekete girer, sonra bunların yedek parçalarında, eskiden olduğu gibi, sıkıntıya düşülebilir. Acaba bu nazarı itibara alındı mı? Şimdi Türkiye’de çok çeşitli marka vardır. Bunların hepsinin yedek parçalarını bulmak pek mümkün değildir.

TAHSİN ÖNALP — Bu doğrudur, fakat kanuna konulması hatalıdır. Bakanlar Kurulu hangi markalardan araba mubayaa edileceğini kendisi tâyin ve bu markaları tahdidedebilir. Böylece bu mevzua bir istikamet verilmiş olması mümkündür.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, ben markanın çıkmasına taraftarım. Bilhassa bizim düşük vekillerimiz bu hususu çok suiistimal etmişlerdir. Bu mevzuda bir elâstikiyet sağlanması da uygundur bence...

ÖZKAYA MEHMET ŞÜKRAN — Marka şeklinde değil de (markalar) şeklinde konulursa maksada daha uygun hale getirilmiş olur.

ADNAN BAŞER — Efendim, buradaki marka kelimesinin mânası sayın üyeler tarafından yanlış anlaşılıyor galiba. Bunu koymaktan maksat araba satın alınırken markasının gösterilmesi, belli edilmesidir. Bu, tembih için önemlidir. Yani otomobilin cinsi ve markası hakkında bizi tenvir edecek. Yoksa yalnız Ford, Desoto, Chevrolet diye değil.

TAHSİN ÖNALP — Efendim, her ne kadar bu anlamda ise de, marka kelimesi tatbikatta bazı aksaklıklar doğurabilir, ille bu marka otomobil alacağım diye idareciler yanlış yola sapabilirler.

HÜSEYİN ILGIT — Efendim, müsaadenizle arz edeyim; Maliye Bakanlığı bugün dahi burada marka kelimesinin konmasının lehinde değildir. Bedeli, v. s. mevzu ile ilgilidir, başka bir şey değil.

ERSÜ VEHBİ — Efendim, bu iş, Artırma ve Eksiltme Kanununa göre olacaktır. İlle Chevrolet marka otomobil alınsın denirken; daha ucuz veren olursa, daha düşük fiyat teklif edilirse, bu markadan almıyalım mı? Arkadaşların izahlarına rağmen bu bir tahdit değil ama tatbikatta Tahsin Beyin dediği gibi mahzurlar doğurur.

BAŞKAN — Karavelioğlu arkadaşımız kifa-yet teklif etmektedir, oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi maddede «marka» kelimesinin kalıp kalmamasını oynuzda arz edeceğim. Maddedeki «marka» kelimesinin çıkarılmasını kabul edenler... Etmeyenler... Marka kelimesinin maddeden çıkarılması kabul edilmiştir.

O halde Hükümet teklifinin 10 neu maddesini, marka kelimesi çıkarılmak suretiyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Maddeden marka kelimesi çıkarılmıştır.

Yalnız maddenin Hükümet teklifindeki son fıkrası kalmıştır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, o fıkra da bir usul fıkrasıdır. Onun da kabulü yerinde olur.

BAŞKAN — Bu fıkranın da maddede kalmasını arkadaşımız teklif etmektedir. Son fıkrayı okuyoruz :

«Alınacak bu taşıtlar hakkında yukarda yazılı hususlar her yıl bu kurumların bütçe ve bilançolarında gösterilir ve bunların bir cetveli bağlı buldukları bakanlıklar bütçe tasarılarına eklenerek Büyük Millet Meclisinin itilâna arz olunur.»

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bu bir kontrol hükmüdür, kalması uygundur.

İHSAN GÜVEN — Efendim, alttaki fıkra 10 neu maddenin ikinci fıkrasındaki lâfzın tek-

rardır. Bu sebeple buna lüzum yoktur. Bu demektir ki, bütçeye konulmaktadır.

BAŞKAN — Bu fıkranın 'da girmesi hususunu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Bu duruma göre Hükümet tasarısının 10 neu maddesi aynen kabul edilmiş ve üçüncü fıkrasındaki (markası) kelimesi çıkarılmıştır. Maddeyi son şekliyle bir kere daha okuyoruz.

(10 neu madde tekrar okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Genel ve katma bütçeli dairelerin kullanmakta oldukları taşıtların sayısı, cinsi, markası, satınalma tarih ve bedelleri, bir evvelki yıla nazaran vukubulan değişiklik ve sebepleri her yıl bir cetvel halinde tesbit ve o yılın bütçe kanunu tasarısı gerekçesine eklenir.

BAŞKAN — Bu bir usul maddesidir, kontrol maddesidir. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanunla kullanılmasına cevaz verilen taşıtların işletme ve onarma masrafları kurumların bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanır. Elçilerin taşıt işletme ve onarma masrafları şahıslarına aittir.

Benzin ikmali ve mümkün olduğu takdirde onarma işlerinin bir elden yapılması hususları Millî Savunma, İçişleri ve Malî Bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen?...

YURDAKULER MUZAFFER — Efendim, elçilerle askerî temsilcilerin bakım masrafları kendilerine aittir deniyor; bunu bendeniz pek anlamadım.

BAŞKAN — Efendim, bakım masraflarını ve benzin paralarını kendileri verecekler.

HÜSEYİN ILGIT — Efendim, müsaadenizle arz edeyim: Bu işte kontrol mümkün olmadığı için «Elçiliklere ve askerî temsilcilere ait otomobillerin benzin, tamir masrafları kendilerine ait olmalıdır.» dendi.

ULAY SITKI — Efendim, meselâ, 20 bin liralık bir tamire ihtiyaç oldu; bu tamir yapılmadıkça otomobil çalışmayacaksa bu miktarda para verilmediği takdirde o otomobil kullanılmıyacak, işlemecek demektir.

HÜSEYİN ILGIT — Efendim, esasen gerek Avrupa'da, gerek bizde sigorta edilmeden araba çıkarılamaz. Her araba sigortalıdır.

BAŞKAN — Sigorta ücreti kimin tarafından ödenir.

HÜSEYİN ILGIT — Devlet malı olduğu için tabii Devlet tarafından ödenir.

BAŞKAN — Devlet malı olduğu için sigortaları Devlet tarafından ödenecektir. Bu husus da zapta geçmiştir. Başka söz isteyen?...

TUNÇKANAT HAYDAR — Esasen amortismanları 5 senedir. Beş sene sonra satılır ve yeni si alınır. Amerika ve Avrupa'da daima bir, iki sene kullanılan ve iki bin dolâra alınmış bir araba satılır ve karşılığında elde edilen miktarlar da yeni bir araba almak, küçük bir ilâve ile mümkündür.

ULAY SITKI — Bu kaydın kalması hariciyecilerimizi daima dolambaçlı yollara, âdeta sahtekârlıza sevk edebilir. Elçilerin elinde ödenekleri var. Siz cebinden vermesini kabul etseniz bile hiçbirini tutup da kendi cebinden para vermez. Dolayısıyla elçilerimizi yanlış yollara sevk etmiş oluruz.

TAHSİN ÖNALP — Sıtkı Paşanın düşüncesi yerindedir. Bu arabaların birçok tamirat işleri çıkabilir. Eğer Hariciye Vekâleti Elçiliklere ayrı bir tertipten para veriyorsa kanunun bu maddesinin bu şekilde kalmasında bir mahzur kalmıyacaktır.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Kifayeti müzakere teklifimi tekrarlıyorum.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Bir tâdil teklifim var.

BAŞKAN — Daha evvel kifayeti müzakere teklifi vardı. Evvelâ kifayeti müzakere teklifini oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin aleyhinde konuşacak var mı?

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, Hükümetimiz haricteki elçilere iyi para vermekte ve ayrıca bunların rahatlarını da temin etmektedir.

BAŞKAN — Söz buraya gelmişken bir şey sormak istiyorum: Meselâ Kanada'da 150 lira maaşlı bir elçin aldığı para dolâr olarak nedir?

ERHAN İŞİL — Efendim, 1 200 kûsur dolâr.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, ayrıca diğer masrafları da verilmektedir, hattâ aldığı para cebine kalır.

YURDAKULER MUZAFFER — Efendim, meselâ, Şeker Şirketi Genel Müdürünün aldığı para ne kadardır?

ERHAN IŞIL — Efendim, normal olarak 2 bin lira. Ek olarak aldığı ayrı.

BAŞKAN — Efendim, teklif hakkında başka söz istiyen?..

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, müsaadenizle açıklıyayım.

BAŞKAN — Efendim, önce kanun okunsun, müsaade ederseniz. Elçilerin makam otomobillerinin masrafları 3827 sayılı Kanunla öteden beri kendilerince ödenirken bu, bundan sonra çıkan 4667 sayılı Kanunla kaldırılmıştır.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Yani bu kaldırılmış iken biz şimdi yeniden bu hükmü getiriyoruz.

ULAY SITKI — Bu kaydı koyunca biz elçileri buldukları memleketi gezmekten menetmiş oluyoruz. Nitekim zamanında ataşemiliterlere bu tahsisat verilmediği, ödeneğimiz de yetmediğinden biz bir yere gitmez, otururduk. Eğer bu masrafı ayrıca ödiyemsek hiç olmazsa elçilik ödeneğinden verir, diyelim.

ORHAN DÜRO — Bu masrafı tam olarak tesbit etmek mümkün olmadığı için biz de komisyon olarak, kapalı ödeneklerinden bu masrafları yapabilirler diye düşündük ve aynen teklifi kabul ettik.

BAŞKAN — Adnan Başer.

ADNAN BAŞER — Efendim, elçilerin ellerinde tahsisatı mesture mahiyetinde bir tahsisat vardır. Oradan harcama yapmak mümkündür. Elçilerin bu mevzudaki masraflarını kontrol etmek mümkün değildir. Biraz evvel bahsettiğim ödenekten ödenmesini temin ve ayrıca bir masraf yapılmasını önlemek bakımlarından bu şekli düşündük.

ÖZGÜR SELÂHATTİN — Efendim, tahsisatı mesturenin ne için kullanılacağı malûmdur. Bunun da bir hesabı vardır. Bu işe tahsisi doğru olabilir mi?

YURDAKULER MUZAFFER — Peki, elçilerin ellerinde tahsisatı mesture var, ya askerî temsilcilerin?

ADNAN BAŞER — Bunlar Hükümet tasarısında yoktu, sonradan ilâve ettik.

KÖKSAL OSMAN — Efendim, bu izahattan ben şahsan aydınlanamadım. Adnan Bey,

örtülü ödenekten bahsetti. Halbuki burada şahıslar mevzuubahistir. Lûtfen durumu aydınlatırlar mı?

HÜSEYİN ILGIT — Bu madde ile elçilerin aldıkları tahsisat düşünülerek, sonradan kontrol inkânını bulamadığımız için doğrudan doğruya benzin paralarını, onarım paralarını şahıslar ödiyecektir. Bu kanuna göre, 3827 sayılı Kanunla tedvin edilen hüküm geri getirilmiş oluyor efendim.

ULAY SITKI — Yani maaşlardan ödenecek **HÜSEYİN ILGIT** — Evet efendim.

ERHAN IŞIL — Efendim, şurası var ki, elçiler, diğer memurların pek dışında, pek üstünde bir statüye tâbidirler. Elçilerin birçok masrafları Devletçe karşılanır, bu arada mutfak masrafları da Devletten çıkar. Bunlar malûmlarımızdır. Yalnız elçilere bu sağlamıyor, diğer hiçbir memura bu sağlanmıyor. Bu bakımdan, bunlar otomobil masraflarını kendileri karşılasınlar dendi, bu kadar bir külfet de tahmin edilebilir kendilerine. Sonra, esasen benzin masrafları hiç deneyecek kadar azdır, bir yekûn da tutmaz. Hatta, bâzı Devletler elçilerin benzin sarfiyatı hakkında da tahdit koymuşlardır.

Mâruzatım bundan ibarettir efendim.

KÖKSAL OSMAN — Elçileri prensip olarak ele alırsak bir de askerî temsilciler vardır. Elçilerin mutfak masraflarına kadar ödüyoruz ama askerî temsilcilere bunun tamamen dışında kalıyor. Ataşemiliterler ne yapacak?

ULAY SITKI — Ataşemiliter ya cebinden para sarfını göze alır veya seyahate çıkmaz. Madem ki, bir kanun tedvin ediyoruz bunları da nazara alalım burada.

TUNÇKANAT HAYDAR — Efendim, haricte yapılan seyahatlerde o memleketin demiryolları bilet ücretleri nazara alınır ve kaç kilometre yol gitmişse bu esas dâhilinde harcırahını alır. Demiryolları da otomobile nazaran pahalı olduğundan bu suretle pekâlâ seyahat masrafları karşılanmış olur.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, ben kifayet takriri vermiştim. Kabul edildi. Ona rağmen yine konuşmalar devam ederek zaman kaybettik.

BAŞKAN — Evvelâ 12 nei maddenin birinci ve üçüncü fıkrasını oyunuzu arz ediyorum, kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Orta cümleyi, yani (elçiler ve askerî şahıslar.....) cümlesinin metinde yer almasını reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Bir başka teklif daha var ki, Hükümet teklifinin aynen kalmasını istemektedir. Bu teklifi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Hükümet tasarısındaki ifade olduğu gibi kabul edilmiştir.

5. — *Sâkat iktidar yakınlarının meşruiyetini ispat edemedikleri mallarının müsadere hakkındaki Kanunun bir maddesinin çıkarılması ve bu kanuna bir madde ilâvesine dair kanun teklifi ve Güvenlik Komisyonu raporu (4/7)*

BAŞKAN — Gürsoytrak izahata verecektir. Daha evvel bu teklifin gündeme alınmasını oylarınıza arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Gündeme alınmıştır. Müzakeresine başlıyoruz.

Buyurun Suphi Bey, izah edin.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Efendim, evvelce kabul buyurduğunuz Müsadere Kanununun birinci maddesinden bir fıkranın çıkarılması ve bu kanuna bir de 5 nci madde olarak bir maddenin eklenmesine dair bu teklifimizin gerekçesi elinizdedir.

ULAY SITKI — Evvelâ şu (yakınları) kelimesinin şümülünün izahını rica ediyorum.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — 1 sayılı Geçici Anayasamızda yer aldığı gibi 177 sayılı Kanununda da (yakınları) tâbirinden ne kastedmiş olduğumuzu tesbit etmiş bulunmaktayız. Sayın Adalet Bakanımız bu konuda şimdi sizlere bilgi vereceklerdir.

ADALET BAKANI ÂMİL ARTUS — Efendim, evvelâ Sayın Bakanın suallerine arzı cevap edeyim: (yakınları) tâbiri 1 sayılı Anayasanın 24 nci maddesinde kullanılmıştır. (Eski iktidar mensuplarının ve yakınlarının) denilmiştir. Bu tâbir sonradan tatbikatta uyandırdığı suitefahhımler üzerine Yüksek Komitece tekrar dikkat nazarına alınmış ve 24 nci maddenin tefsiri hakkındaki mazbata kabul olunmuştur.

Mazbatada, (Bu maddenin tefsirine mahal olmadığı) diye, menfi bir tefsir yoluyla bu şekil kabul edilmiş ve Resmî Gazetede çıkmış

bulunmaktadır. Orada, yakın kelimesinin ne demek olduğu, neleri kapsadığı belirtilmiş oluyor. Bu durumda, bendeniz daha fazla bir şey söylemeye lüzum görmüyorum efendim. Bizzat, Yüksek Heyetiniz durumu aydınlatmış olduğuna göre, Resmî Gazete yakında ise söz konusu ibareyi okuyuverelim efendim;

ULAY SITKI — Efendim, mahkemede de yargıç, bir akrabalığımız, yakınlığımız var mı diye soruyor.

ADALET BAKANI ÂMİL ARTUS — Efendim, devrimin daha ilk günlerinde bendenzin bulunduğu, Selâh Sami Onar'ın, Hüseyin Nail Kubah'ın, Muammer Aksoy'un katıldıkları Komisyonunda Anayasa hazırlandı. Orada, bu (yakınları) kelimesi, bilerek, kasden kullanılmıştır. Akriba tâbiri yenine yakın tâbirinin kullanılması, yakinen münasebette bulunup beraber iş yaptıkları ve iş münasebetlerine giriştikleri kimseleri de içine alan bir kelime olmasından ileri gelmektedir. Bu sebeple yakın kelimesi tereih edilip kullanılmıştır. Fakat tatbikatta bu yakın kelimesi yalnız akrabalara mı aittir, yoksa ortakları da kapsıyor mu gibi bir terehdüt hâsıl oldu. Bu sebeple geçen günkü tefsir kararı neşredildi. Hükümet gerekçesinde: «1 numaralı Kanunun 24 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki yakınları tâbiri ile eski iktidar mensuplarının yalnız akrabalarının, yani kan ve sıhri hismalarının değil, bunlara menfaat rabıtalarıyla bağlı olanların veya bunlarla hizmet ve iş sahalarında veya her hangi bir suretle temas ve münasebet tesis ederek haksız ve gayrimeşru servet edinmeye muvaffak olanların da kastedildiğine ve bu sebeple mezkûr hükmün tefsirine mahal olmadığına karar verildi.» denilmektedir.

BAŞKAN — Şimdi asıl maksada geliyoruz. Buyurun Suphi Bey.

ADALET BAKANI ÂMİL ARTUS — Bir hususu daha arz etmeme müsaade edin.

BAŞKAN — Buyurun.

ADALET BAKANI ÂMİL ARTUS — Geçici Anayasanın 24 nci maddesinde şöyle bir hüküm var: «Eski iktidar mensuplarının ve yakınlarının, servetlerini meşru yollardan edindiklerini ispat edemeyenler hakkında 491 sayılı Anayasanın 72 nci maddesindeki müsadere müddeti tatbik edilmez.» denilmektedir.

Şimdi, bu hükümle kastedilen maksat şudur : 10 senelik bir devri kapsayan düşük iktidar zamanına ait olaylar, birike birike, nihayet Türk Ulusunu 27 Mayıs Devrimini yapmaya zorlamıştır. Bu 27 Mayıs Devriminin gerçekleşmesine kadar düşük iktidar zamanında, mesuliyet ve nüfuz mevkilerini işgal etmiş olan kimseler ve bunların yakınları, ellerindeki yetkileri, nüfuzu kötüye kullanarak, her türlü imkânlardan faydalanma yoluna gitmişler ve gayrimeşru servetler iktisabetmişlerdir. İşte bunlara karşı 27 Mayıs Devrimi yapılmış bulunmaktadır. Bu devrim felsefesini, ruhunu, düşüncesini buradan almaktadır.

Düşük iktidar ve yakınları edindikleri servetleri meşru olarak elde ettiklerini ispat edemedikleri takdirde bunların Hükümetçe geri alınmaları gerekecektir. Hal böyle olunca; söz konusu servetleri meşru olarak edindiklerini ispat etmek kendilerine düşmektedir. Burada umumi hukuk kaidelerinden bir ayrılma mevzuubahistir. Bu ayrılışın da arz ettiğim gibi sebebi; o devirde mesuliyet ve nüfuz mevkilerinde bulunanların hemen hemen büyük ekseriyetini bu nüfuz ve mesuliyeti kötüye kullanarak milletin aleyhine servet iktisabetmiş olanlar teşkil ediyor. Şimdi bu esbabı mucibeyle sevk edilmiş olan 24 neü maddedeki hükme muvazi olarak o hükmün tatbikatını gösteren bir kanunu kabul etmiş bulunuyorsunuz. Kanun henüz neşredilmemiş olmakla beraber bir tereddüt hâsıl oldu. O da şudur; bu kanunun birinci maddesinde Yüksek Adalet Divanı tarafından muhakeme edilmiyen veya beraet eden veya haklarındaki dâvalar düşmüş olanlardan bahsediliyor. Bu şekilde tadadedilenler hakkında yapılacak muamele de aşağıdaki hükümlerde gösteriliyor. Bunların buldukları iller ağır ceza mahkemeleri, kendilerini, servetlerini meşru olarak iktisabettiklerini ispata davet ediyor. İspat edemedikleri takdirde mallarının müsadere edileceği hükmünü koyuyor.

Yassıada'da muhakeme edilmekte olanlar hakkındaki vaziyet ne olacaktır? Yüksek Adalet Divanı ile yaptığımız temasta, Anayasanın 24 neü maddesindeki hüküm kâfidir, biz bu hükme dayanarak bunlar hakkında mahkûmiyet kararı verirken malları hakkında da bir karar veririz, demişlerdir. Fakat Yassıada'da muhakeme edilenler hakkında bir hüküm yoktur.

Kanuna Yassıada'nın dışında kalanlar gibi bir şey yazılmıştır. Bu hususta görüştük, muhtabakata vardır, ama serbest bir muhakeme olduğuna göre bu kanun çıktıktan sonra meseleyi başka türlü mütalâa edip halen muhakeme edilmekte olanların malları hakkında bir karar veremezler, bu yüzden tereddüde düşerler, dedik. İşte bu tereddüdü izale etmek için kanuna bir madde eklemek ve birinci maddesindeki bir tâbiri çıkarmak icabetmektedir. Şimdi tek'ifimizi arz ediyorum. Eklemek istediğimiz madde beşinci madde olarak şudur :

«Haklarında, Yüksek Adalet Divanında her hangi bir fiilden dolayı son tahkikatın açılmasına karar verilenlerden servetlerinin meşru kazanç yolu ile elde ettiklerini ispat edemedikleri takdirde, bu servetlerinin müsaderesine Yüksek Adalet Divanıca karar verilir.»

Bu suretle kararın Yüksek Adalet Divanıca verileceği açıklanmış oluyor.

Ayrıca başka mahkemelere sevk edilmiş olanlardan gayrimeşru kazanç elde edenler vardır. Bu türlü üçüncü şahıslara taallük eden muameleler için 3 neü ve 4 neü maddelerde hükümler vardır. Yani üçüncü şahısları ilgilendiren kanunlarda, böyle bir madde ilâvesi icab ediyor. Birinci maddenin, birinci fıkrasının sonlarında «veya haklarındaki dâva düşenler» dedikten sonra «veya muhakeme neticesinde beraet ettirilene» kelimelerinin çıkarılmasının uygun olacağı neticesine vardık. Bu neticeye Soruşturma Kurulu Başkanı Hayreddin Perk ve Profesör Erem'le yaptığımız görüşmeler neticesinde vardık. Mâruzatım şimdilik bundan ibarettir.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Eski kanundan çıkarılmış olan beşinci maddenin altıncı madde ve altıncı maddenin ise yedinci madde olarak düzeltilmesi lâzım.

BAŞKAN — Çıkarılmış olan 179 sayılı Kanunun 1 neü maddesindeki «veya muhakeme neticesinde beraet ettirilene» kelimelerinin çıkarılması lüzumlu görülüyor. Bunun dışında aynı kanuna bir beşinci madde eklenmesine ve beşinci maddenin altı, altıncı maddenin de yedinci madde olması teklif ediliyor. Beşinci madde okundu, Anayasadan alınan bir madde olduğu, 1 numaralı Kanundaki bir madde olduğu belirtildi. Şimdi beşinci maddedeki veya beraet edenlere ibaresinin beşinci maddeye gir-

mek üzere çıkarılmasını Suphi Gürsoytrak arkadaşlarımız teklif etmektedirler.

ULAY SITKI — Sayın Vekilimiz yoruldu- lar, daha da yormak istemiyorum. Kendileri, Soruşturma Kurulu Başkanımız ve bizler öm- rümüzde ticaret yapmış insanlar değiliz. Müsa- ade ederlerse kendilerine bir misal vereyim; Vehbi Koç'u mallarını nasıl ispat ettiğine dair mal beyanına davet edeceksiniz. Bu adam ma- lını beyan edemeyecektir. O ispat edemeyeceği gibi bunun gibi bâzıları da ispat edemeyecek- lerdir. Yine bâzılarının Demokrat Partiye 100 bin lira verdikleri muhakkaktır, Halk Partisine de vermişlerdir. Bunları mal beyanına tâbi tut- tunuz mu ispat edemeyecek, ispat edemeyeceği için verin mallarını, diyeceksiniz ve diğerlerine de aynı şekilde muamele yapacaksınız. Bunun gibi birçok insanlar çıkacaktır. O zaman bu nasıl temin edilecektir?

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Biz bu kanunla, yeniden bâzi şahısları mal beyanına tâbi tutacak değiliz. Bir sayılı Kanununun 24 neü maddesi ge- reğince, 23 neü maddesi de dâhil olmak üzere, Türkiye'de mal beyanına tâbi tutulmuş kimseler- den haksız mal iktisabetmiş oldukları anlaşıl- ların durumları ile ilgilidir. Bunlar aşağı - yuka- rı 185 kişi civarındadır. Yalnız, Ceza Muhakeme- leri Usulü Kanununa göre her hangi bir muame- le yapılamıyor. Bu kanunla boşluk giderilmiş ola- cak, mal beyanına tâbi tutulan şahıslar hakkında muamele yapılabilir. Yoksa alelâde vatan- daşlar için yeni bir mal beyanına tâbi tutulma mevzuubahis değildir.

KARAMAN SUPHİ — Kerre içerisinde, (mal beyanına tâbi tutulmuş olanlar) tâbiri vardır.

ATAKLI MUCİP — Muhakeme neticesinde, yeniden meydana çıkacaklara belki sorulacaktır.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Suçlu bir rabita- sı dolayısıyla, Yüksek Soruşturma Kurulunun mal beyanına tâbi tutacağı şahıslar olabilir.

ULAY SITKI — Her hangibir şahıs da bu suretle mal beyanına tâbi tutulacaktır.

KÖKSAL OSMAN — Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanı bir tatbikatçı olduğuna göre, bu hususta kendisinin fikrini alalım.

SORUŞTURMA KURULU BAŞKANI HAY- RETTİN PERK — Bidayette kimlerin maznu- nen Divanı Âliye sevk edileceğini bilmediğimiz

için tevkif edilen ve Yassıada'ya giden bütün eş- hası mal beyanına tâbi tuttuk. Neticede bir ayık- lama yapıldı, bir kısmı Yüce Divana sevk edildi, bir kısmı da tahliye edildi. Bu arada bu tahliye edilenlerin mal beyanı da yapılmış oldu. Baktık ki; bu şahısların hırsızlıkları da var. Kiminin 5 yüz bin, kiminin 8 yüz bin, kiminin 5 milyon lira. Bunları ne yapalım diye araştırdık. O zaman key- fiyeti Komite âzalarına arz ettik. İşte şu bugün mevzuubahis olan kanun bu ihtiyacın bir karşılı- ğı olarak çıkarıldı. Bu şekilde Soruşturma Kuru- lunun Yüce Divana sevk etmediği, fakat hasbel kanun malını tesbit etmiş ve açığı bulunmuş in- sanların bunun hesabını mahallî müddeiumumi- likleri vasıtasıyla ağır cezaya sevk edilmek sure- tiyle mahkemelerde vermelerini temin için bu kanun çıkarılmış bulunuyor. Şimdi negredilmeden evvel bir vaziyet hâsil oldu, dendi ki: Divanı Âli için mademki böyle bir kanun çıktı, mal beyanı- da bulunanların mallarının ağır cezalarda hesabı görülecektir, ben bununla niye uğraşayım, ben bunları oraya devrediyim derse Anayasanın 24 neü maddesi hükmü muattal kalmış olacaktır. Di- vanı Âlide bu adamlar mallarının hesaplarını vermiş oluyorlar. Şu beşinci madde ile yeni bir şey yapmış olmuyoruz. Anayasanın 24 neü madde- si hükmünün açık kalmaması için mademki Di- vanı Âliye gitmiştir, 200 bin lira çıktığını farz- edersek sevk edilen madde dolayısıyla beraet et- tikleri zaman malları müsadere edilmesin mi? Bunların mallarını alıyor muyuz? Buradaki mal beyanının cezai takibatla alâkası yoktur. Ana- yasaya yeni bir hüküm vaz'etmiş bulunuyoruz. Anayasada bu mevcut. Ceza ile illiyet rabitası yoktur. Meselâ üniversite hâdiselerinde bir po- lişe emirle jop kullanılmış. Mahkeme takdi- rini kullanarak bunu beraat ettirmiş. Ama, bakmışlar ki diğer bir adam 500 bin liralık hırsızlık yapmış. Bu müsadere edilemeyecek mi? Yeni bir şey getirmiyoruz.

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Yüksek Soru- şturma Kurulu karar verirse, lüzum görürse el- bette bir şahısı mal beyanına davet edebilecektir, suç ile ilgisi yoktur. Ne şekilde gayrimeş- ru mal edindikleri bellidir.

KÖKSAL OSMAN — Efendim, bir şey arz edeyim. Devlet Reisimiz bunun yaygın hale gel- mesini arzu etmemektedir, bundan endişe et-mektedir.

ADALET BAKANI ÂMİL ARTUS — Birinci madde okunursa ve 24 ncü maddenin 2 nci fıkrası ile Yüksek Adalet Divanının muhakeme usulüne dair Kanunun 3 ncü maddesi gereğince mal beyanına davet edilen eski iktidar mensupları ile yakınlarından...

Binaenaleyh Kanun tasarısı ile yeni bir mal beyanına tâbi tutma hükmü getirmiş olmuyoruz, zaten davet edilmişlerdir. 1 sayılı Kanunun birinci maddesinin son fıkrasına göre, yetki verdiğimiz makamlar, 3 sayılı Kanunun 9 ncü maddesine göre Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanlığı icabeden kimseleri mal beyanına davet etmiştir. Binaenaleyh bu şekilde davet edilenlerin akibetini tâyin ediyor bu kanun. Neye istinaden? Anayasanın 24 ncü maddesine istinaden. Bu madde diyor ki; «iktisaplarının meşru olduğunu ispat edemedikleri takdirde gayrimeşru olan kısmı müsadere edilir.» Bu da aynı şekildedir. Bu daha ziyade bir usul kanunudur. Bu nasıl olacak, kim yapacak? Meselâ kabul ettiğiniz hükümlerde deniyor ki; «Mahallî savelara verilir, onlar ağır cezada dâva açarlar. Şöyle bir dâva: Beyanınızda ispat edemediğiniz şu kadar kısım vardır; gelin bunu mahkeme huzurunda ispat edin» İspat edecekler veya edemeyecekler. Eden kurtulur gider, edemiyeni, edemediği kısmın müsaderesi için bir mahkeme kararı lâzımdır.

ULAY SITKI — Sayın Soruşturma Kurulu Başkanının hassasiyetine ben de hürmet ediyorum. Hasbelkader bendeniz ve arkadaşlarımız Devlet dahilî politikasının idari vazifesini üzerine almış bulunuyorlar. Sizin arzularınızla hemfikirim, fakat bütün endişemiz yanlış bir tefsire meydan verilmesin, yanlış anlaşılmasın.

KARAMAN SUPHİ — Biraz evvel Âmil Beyefendinin okuduğu maddenin en son satırına, mal beyanına davet edilenlerin başına (Bu kanun neşri tarihine kadar) ifadesini koy-sak olmaz mı?

ERSÜ VEHBİ — 1 - 67 nci maddeler arasında malî mesuliyet hükmü vardır. Biz kanun çıkarırken yakınlara ve kendilerine attettik, müsadereyi onlar için uygun bulduk. Binaenaleyh Geçici Anayasada müsadere yasağı hükmü altına alındığına göre kimsenin malının müsadere edilmeyeceği yazılıdır. Buna şüphe yoktur. Şu tarihe kadar ele alınmış olan dâvalardan başka, daha büyük bir hırsızlık mey-

dana çıkarsa bu af mı edilecektir? Affedilmeyecek. Mal Anayasanın teminatı altındadır, ama meşru mal.

GÜRİSOYTRAK SUPHİ — Gayrimeşru mal iktisabedenlerin bunu meşru imiş gibi göstermelerine maddeten imkân yoktur, ispat etmekten kaçınamıyacaktırlar. Dünya yüzünde yaşadıkları müddetçe endişeleri devam edip gidecektir.

Bir de yakınları tâbiri üzerinde duruldu. Bu tâbirin konuşulduğu zaman arkadaşlar üzerinde durmalıydılar. Yakından maksat, iş ve hizmet dolayısıyla yakınlık, bu suretle elde edilen gayrimeşru kazançlar dolayısıyla yakınları olanlar.

Bu noktai nazardan 27 Mayıs Devriminden sonra icra organları, Yüksek Soruşturma Kurulu Başkanlığı bâzı heyetler, zanlıları mal beyanına tâbi tutmuşlardır. Muhkemeleri neticesinde bunların da hesapları görülecektir. Yeni bir işlem olmayacaktır.

Gerek soruşturma esnasında, gerekse Yüce Divanda muhakemeleri esnasında, gerekse bilâhara umumi mahkemelere intikal ettiği takdirde alâkası olan çıkarsa onlar elbette ki lekeli kimselerdir, gelip adalet huzurunda hesap vereceklerdir. Onların mallarını resmen alamıyacağız, gel ispat et diyeceğiz. Ederse ne alâ edemezse edemediği kısmı müsadere edeceğiz. O da zuhur ederse...

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Edemediği kadarı alınacaktır. Ettiği kadarı kendisine kalacaktır.

Bana göre; maddenin ortasındaki cümleyi alıp beşinci maddeye koyacağız ve meseleyi bitireceğiz.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere teklifi vardır. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi madde 1 deki; «veya muhakeme neticesinde beraat ettirilenlere» ibaresi çıkarılıyor.

Beşinci maddenin tashihli şeklini okuyorum :

Madde 5. — Haklarında Yüksek Adalet Divanında her hangi bir fiilden dolayı soru tahkikat açılmasına karar verilenler servetlerini meşru yollardan edindiklerini ispat edemedikleri takdirde Yüksek Adalet Divanınca bu servetlerin gayrimeşru kısmının müsaderesine karar verilir.

Bunlar hakkında da bu kanunun 3 ve 4 neü maddeleri hükmü uygulanır.

ULAY SITKI — Bir adam mahkemeye çağrılmadan, biz onun servetinin hesabını almadan bunun meşru ve ya gayrimeşru olup olmadığını bilir miyiz?

YÜKSEK SORUŞTURMA KURULU BAŞKANI HAYRETTİN PERK — Kendilerinde beyanname alınmış, bunların durumları en geniş müsamaha usulleriyle tetkik edilmiş, Divana arz edilmiştir. Divan nezdinde ikinci bir defa olarak Uzmanlar Kuruluna tetkik ettirilmiş ve burada bu hesaplara itirazları araştırılmıştır. Bu, divanea halledilmiş olacaktır. Divan Riyaseti kendilerine, «meselâ şu 300 bin liranın meşruluğu sizce ispat edilememiştir», diyecek, sual soracak, neticeye ulaşacaktır.

ULAY SITKI (Ulaştırma Bakanı) — 10 sene evvelkilere de teşmil edilecek mi, edilmiyecek mi? Gayrimeşru kazançsa, 10 senenin dışı da da olmuştur. Bunlar ne olacak?

GÜRSOYTRAK SUPHİ — Paşam, ben sizi böyle bir soruyu sorduracak yanlış bir tâbi kullanmadım. Şimdiye kadar tesbit edilmiş olanlar hakkında muamele yapılacak. Bu arada suçlularla rabitası tesbit edilenler olursa, elbette bu yeni şahıslar hakkında da mal beyan muamelesi tatbik edilecektir. Bundan başka, herhangi bir şahıs, mal beyanına tâbi tutumuyadır.

YÜKSEK SORUŞTURMA KURULU BAŞKANI HAYRETTİN PERK — Anayasanın 21 nci maddesi bunu vaz'etmiştir. Meşruyeti ispat edilemeyen mallar müsadere edilir. Buraya koymamızdaki maksat, Yüce Divanın tereddüde düşmemesi içindir. Onun için tasrih ediliyor.

Geçenlerde Zakar Tarver denilen eski İstanbul Mebusu doktor öldü. Hesabı incelenmiş 400 bin lira bir açığı çıkmış. Dedik ki, bunu ne yapalım? Bunların bu mallarının hesabını görmek için işte bu kanunu çıkardık. Bunun gibi men'i muhakeme kararı almış olup da hesaplarında açığı çıkmış olanlardan da hesap soracağız bu kanunla.

ULAY SITKI — Çıkmış bir kanunun tefsiri için ayrıca bir kanun mu çıkar? Yoksa Adalet Vekâleti onu tefsir mi eder?

SORUŞTURMA KURULU BAŞKANI HAYRETTİN PERK — Yüksek Adalet Divanının haklarının mahfuz olduğuna dair bir hüküm koyuyoruz.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavrı vardır. Oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi bu kabul edilen beşinci maddeyi bir daha okuyorum :

«Haklarında Yüksek Adalet Divanında herhangi bir fiilden dolayı son tahkikatın açılmasına karar verilenler servetlerini meşru yollardan edindiklerini ispat edemedikleri takdirde Yüksek Adalet Divanıca bu servetlerinin gayrimeşru kısmının müsaderesine karar verilir. Bunlar hakkında da bu kanunun 3 ve 4 neü maddelerinin hükümleri uygulanır.»

Ondan sonra geçici madde geliyor. Daha sonra beşinci madde, altıncı madde olarak altıncı madde, yedinci madde olarak düzeltilmiş oluyor.

6. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu (1)

BAŞKAN — Şimdi mazbatayı okutuyorum. (Mazbata okundu.)

BAŞKAN — Kanunun tümü üzerinde konuşmak isteyen arkadaş var mı? Maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin, ilişik cetvellerde yazılı tertipleri arasında (1'750 000) liralık aktarma yapılmıştır.

(1) S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Eklenen	Düşülen
		A/1		
422		Hayrî ve sosyal hizmetler		
	30	Çeşitli hayır şartları ve sosyal yardım masrafları	1 500 000	
		A/2		
701		Vakıf aakaarlarla kira getirmiyen binalar onarımı ve küçük yapılar	250 000	
	40	Dernekler ve köyler tarafından inşa veya tamir ettirilecek hayrata yardım		1 750 000
		A/1 ve A/2 yekûnu	1 750 000	1 750 000

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Başbakan ve Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Hayırlı olsun.

4. — *Taşıt kanunu tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu (1/92) (devam)*

BAŞKAN — Bu kanunun bitimine kadar toplantıya devam edilmesini teklif ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Taşıtların satılabilmeleri

MADDE 13. — Bu kanun konusuna giren taşıtların satılabilmeleri, ya tahsis edildiği hizmet konusunun artık kalmamış olmasına veya kullanılamıyacak bir hale gelmiş bulunmasına bağlıdır.

Bu taşıtların kullanılamıyacak halde oldukları mahallin Bayındırlık Müdürünün başkanlığı

altında Trafik Müdür veya memuru, Karayollarından bir makina uzmanı, kurulun yetkili bir personelinden teşekkül edecek bir komisyon tarafından verilecek raporla belirtilir. Bu raporlar kurumun bağlı olduğu bakanlıkların tasvibine sunulur. Bu taşıtlar yürürlükte bulunan hükümlere göre satılır.

Hizmet konusunun kalmaması halinde taşıtlar 2490 sayılı Kanunun 66 ncı maddesindeki usul dâhilinde Devlet Malzeme Ofisine devredilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun, Ersü Vehbi.

ERSÜ VEHBİ — Burada vasıta hakkında rapor verecek heyet mahdut tutulmuş. Daha genişletilebilir, bu mümkündür. Meselâ Makina Kimya Endüstrisi Kurumundan da, Millî Savunma Bakanlığında da uzman bulundurulabilir.

BAŞKAN — Uzman konuşmuş. Maddeyi tekrar okuyoruz.

(Madde tekrar okundu.)

ERSÜ VEHBİ — Üç kişilik komisyonda teknik eleman bir tanedir. Bir trafikçi vardır, bir de makina mütehassısı olmalıdır.

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUAVİNİ TAHSİN ÖNALP — Trafikten gelecek eleman teknik olmayabilir. Fakat biz bunu daha evvel Nafia Müdürünün başkanlığında teşekkülünü kabul etmek suretiyle iki teknik elemana çıkarmıştık. Sonradan Nafia Müdürünün işleri

olacağını, hem inşaatçı mühendislerden olacağını mütalâa ederek değiştirdik. Hem fazla da ilgilenemezlerdi.

Teknik elemanların artırılması merkezlerde mümkündür, ama, büyük şehirlerin dışındaki yerlerde, ufak kasabalarda müşkilât doğuracaktır. Bunlardan daha fazla adam bulundurmaya da maddeten imkân yoktur.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Teknik bakımdan Bayındırlık Komisyonu teklifi Hükümet teklifinden de ileri gitmiş.

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUA-VİNİ TAHSİN ÖNALP — Biz dedik ki; ilgili daire vasıtasının ömrünü doldurduğuna kaani ise böyle bir teklifte bulunmayacaktır.

ERHAN İŞİL — Bizce değişiklik ekonomik ömür noktasında beliriyor. Tasarıda (kullanılmıyacak hale gelmiş olmak) tan bahsediliyor. Bu daha ekonomiktir. İltibasa, şu bu şekilde taşıtların değişmesine yol açabilir veya açmıyabilir.

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUA-VİNİ TAHSİN ÖNALP — Efendim, mühim olan dâva ekonomik ömürdür. Bir taşıt çalışacak diye bunu tamir ehetine gidecek olursak Devlete büyük zararlar doğurur. Eğer ekonomik ömrünü nazarı itibara alarak tasfiye yoluna gidecek olursak Hazineye büyük menfaat sağlamış oluruz kanaatindeyim. Biz arabamızın değiştirilmesini istiyorsak bunu işbu maddede hükmüne göre yapabiliriz. Bu arabalar için muayyen beş ilâ altı yıllık bir ömür kabul ederiz. Eğer devrilmemiş bir yere çarpmamışsa normaldir, devrilmiş veya çarpmışsa o zaman ömrü daha kısa olur.

BAŞKAN — Ekonomik ömür denildiği zaman - çarpma, devrilme hariç - altı yedi sene telâkki ediyorsunuz öyle mi?

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUA-VİNİ TAHSİN ÖNALP — Evet efendim, çift diferansiyelli bir vasıtada dört senedir, diğerlerinde ayırdır. Bunlara ait kıstaslar vardır. Bu hususu esaslı şekilde tetkik eder, bir karara varırız. İktisadi olmıyan bir arabayı ekonomik ömrünü doldurmuş diye mülâhaza ederiz. Aksi takdirde durum daha vâhim olur. Fakât nihayet kanunun tatbikçileri olan bizler tatbikattaki aksaklıkları kanunun eksikliğine değil bizim eksik taraflarımıza atfetmemiz lâzım gelir kanaatindeyim.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri vardır. Kabul edenler... Kabul edilmiştir.

ERHAN İŞİL — Tadille ilgili teklifim var.

BAŞKAN — Buyurun.

ERHAN İŞİL — Son fıkra, (hizmet konusunun kalmaması halinde taşıtlar 2490 sayılı Kanunun 66 ncı maddesindeki...) diye devam ediyor. Bu madde üzerinde Hükümetle yaptığımız müzakerelerde bir tadil yapılması zaruretiyle karşılaştık. Şu husus malûm bir keyfiyettir ki; bütün bu kanunun şumulüne giren daire ve müesseseler 2490 sayılı Kanuna tâbi olmıyabilirler, Yapağı Tiftik Şirketi, İktisadi Devlet Teşekküllerinden bazılarında olduğu gibi. Bu durum karşısında 66 ncı maddenin uygulanması, bizi Taşıtlar Kanunuyla istisnai hüküm tesis etmek durumuyla karşılaştırır. Bunun için bunu 66 ncı maddeden ayırıp rayiç bedele göre Devlet Malzeme Ofisine devir edilir demek faydalı olur zannedirim.

BAŞKAN — Yeni tasarıda başka bir hüküm vardır. İktisat Komisyonunun teklifindeki hüküm buraya alınmamıştır.

ERHAN İŞİL — 2490 a bırakılmasını diyoruz.

BAŞKAN — Kifayet teklifi vardır, reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bir defa okutup ondan sonra reylerinize arz edeceğim.

Taşıtların satılabilimleri

MADDE 13. — Bu kanunun konusuna giren taşıtların satılabilimleri, ya tahsis edildiği hizmet konusunun artık kalmamış olmasına veya ekonomik ömrünü doldurmuş bulunmasına bağlıdır.

Bu taşıtların ekonomik ömürlerini doldurmuş olmaları hali ilgili dairesinin teklifi üzerine Karayolları veya Devlet Su İşleri İdaresinden bir makina uzmanı, kurumun yetkili bir personeli ile trafik teşkilâtından bir uzmandan teşekkül edecek komisyon tarafından verilecek raporla belirtilir. Bu raporlar kurumun bağlı olduğu bakanlıkların tasvibine sunulur. Bu taşıtlar yürürlükte bulunan hükümlere göre satılır.

Hizmet konusunun kalmaması halinde taşıtlar gereği yapılmak üzere Devlet Malzeme Ofisine devredilir.

ERSÜ VEHBİ — Teknik elemanın ikiye çıkarılmasını teklif etmiştim.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLGİT — Rayiç kelimesinin ilâvesini de rica edeceğim. Çünkü on bin liralık taşıtın iki bin liraya alınması ihtimali vardır. (Rayiç fiyatlarına göre usulü dairesinde) diyelim.

BAŞKAN — Vehbi Bey arkadaşımızın uzmanın ikiye çıkarılması, Maliye Bakanlığı temsilcisi arkadaşımızın da rayiç fiyatları üzerinden düzeltilmesi teklifinde bulunmuşlardır. Evvelâ rayiç fiyatı kelimesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Vehbi Bey arkadaşımızın da uzmanın ikiye çıkarılması teklifi vardır bunun aleyhinde konuşmak istiyen arkadaş var mı?

ERHAN İŞİL — Teknik elemanın artırılması doğrudur ama, zorluk doğabilir.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ HÜSEYİN İLGİT — Efendim, biz Maliye Bakanlığı olarak kanun maddesine şu ibarenin konulmasını istiyorduk: «Nafia Müdürünün Başkanlığında» ... Sebebi de şu: Biz Devlet teşkilâtı olarak Bayındırlık müdürlüklerini tanyoruz. Hem o zaman teknik eleman da çoğalmış oluyor. Heyetin diğer elemanları Karayollarından, Su İşlerinden alınabilir. Bir de trafikten almır. Böyle bir heyetin başkanının Bayındırlık müdürünün olması daha isabetli olacaktır, kanaatindeyim.

BİNBAŞI ORHAN DÜRO — Ben sayın Ersü Yarbaymın da kabul edebileceği bir fikir arz edeceğim. Bu teknik eleman bir veya iki kişi olabilir, diyelim. Her halde güçlüğü karşılar.

BAŞKAN — Bir veya iki teknik eleman olarak maddenin düzeltilmesini oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Esas ikidir, olmadığı takdirde bir mütehassısla iktifa edilecektir.

Kayıt, tescil ve verilecek plâkalar

MADDE 14. — Bu kanunda yazılı kara taşıtlarının 6085 sayılı Kanun gereğince trafik şube ve bürolarına, deniz taşıtlarının alâkalı dairelere kayıt ve tescil ettirilmesi mecburidir. Taşıtlara, taşıtın cinsine ve tahsis edilen makam veya hizmetlere göre İçişleri Bakanlığınca belirtilecek şekil, renk ve alâmeti taşıyan birer plâka konur.

Trafik şube ve büroları veya diğer alâkalı daireler bu kanunda yazılı taşıtlar dışında hiçbir makam ve şahıs için aynı şekil ve renkte plâka ve numara veremeyecekleri gibi hiçbir makam ve daire de kendiliklerinden plâka ihdas ve istimal edemezler.

Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde belirtilenlere tahsis oluncak taşıtlar hariç, bütün taşıtların yan taraflarına ilgili kurumun adı kısaltılmaksızın yazılır.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz isteyen.. Yok. Oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler. Kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Genel veya kısmi seferberlik halleriyle harb hali, harb zamanı ve harb esnası hükümlerinin uygulanmasına Bakanlar kurulunca karar verilmesi hallerinde askerî daire, birlik ve müesseseler tarafından kullanılacak taşıtlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edildi.

Cezalar

MADDE 16. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtları tahsis olunduıkları işlerin ve 6, 8nci maddelerde yazılı taşıtları aynı maddelerde gösterilen hizmetlerin gayrısında veya şahsi ve hususi hizmetlerinde ve bu kanunla menedilen işlerde kullananlara ve bunları tahsis olunduıkları veya 6, 8 nci maddede gösterilen hizmetlerde kullanılmış gibi gösterilenlere veya bir makam ve hizmete tahsis olunmadığı halde bunlardan istifade edenlere taşıtlara bu kanuna uygun olmuyarak numara ve plâka verilene veya yetkili olmadıkları halde plâka ihdas ve böyle bir plâkayı istimal edenlere 14 ncü maddenin son fıkrasındaki mecburiyeti yerine getirmiyenlere, bir taşıt için verilmiş plâkayı başka bir taşıtta kullananlara ve yukarıda yazılı yolsuz hareketler için emir veren veya müsaade eden âmirlerle kıta ve garnizon komutanlarına disiplin cezası tatbik edilmekle beraber 100 liradan 1 000 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur ve hâsıl olan zarar ve masraflar kendilerine tazmin ettirilir. Bu kabîl hareketlerin tekerrürü halinde cezai hükümlerin tatbikinden başka bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar üç kat olarak istifa olunur.

Bu kanuna tâbi taşıtlar, henüz kullanılmaya elverişli olduğu halde hilâfına rapor verenlere, bu maddede yazılı hususlar için bilerek masraf tahakkuk evrakını hazırlayan veya tasdik edenlere, bunlara ait verile emirlerini bilerek ödemiye nlere bu hususlarda emir veren veya bu hareketlere muttali olduğu halde müsaade eden veya kanuni görev ve yetkilerini kullanmayan âmirlerle kıta garnizon komutanlarına, kendilerine bağlı, daire, banka, kurum ve müesseselere taşıt satınaldırarak onu kendi dairesinin hizmetlerinde kullananlara, bu hususa müsaade eden veya emir verenlere, memuriyet görevini kötüye kullanmak suçundan dolayı haklarında takibat yapılmakla beraber bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar 500 liradan aşığı olmamak üzere üç kat olarak ve müteselsilen tazmin ettirilir.

BAŞKAN — Buyurun.

KÖKSAL OSMAN — Burada, (6 ve 8nci maddelerde yazılı taşıtlara gösterilen hizmetlerde) diye madde devam ediyor. Bunu öteki ile badaştırılm. O maddede diyordu ki; «tören hususi ve resmi daire» bu madde tören ve resmî dairelerde hususi daveti şöyle kabul ediyor: Meselâ gençlik bir balo veriyor. Bunu hususi davet kabul ediyor. Halbuki falan eve müsafirlige gidiyor, bu hususi davet kabul edilmiyor. Bunun tadvzihî lâzım. O zaman bu (hususi) kelimesinin de tadvzihî lâzım.

ERHAN İŞİL — 6 - 8 nci maddeler iki defa geçiyor. Bunlar beş ve yedi olacaktır.

BAŞKAN — Arkadaşımız tezat teşkil etmesin diye tadvzihini istediler.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — O maddeler yazılmıştır, ceza maddesinin dışında kahr.

KÖKSAL OSMAN — Kaldırılm.

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Bâzıları hususi maksatlarla kullanırlarsa?

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜR MUAVİNİ TAHSİN ÖNALP — Diğer vasıtalar da vardır, onları da kullanırsa bu kanun hükümlerine göre cezalandırılır.

KÖKSAL OSMAN — Tezat teşkil etmesin diyoruz.

TAHSİN ÖNALP — Kanuna hususi veya gayrişahsi meseleleri siz ilâve ettiniz. Onun için sizin kararınızla doğrusu anlaşılacaktır. Sizler karar vereceksiniz, sanıyorum.

KÖKSAL OSMAN — (Hususi) kelimesinin, şahsi mi, değil mi, olduğunun tadvzih edilmesi lâzımdır.

ERSÜ VEHBİ — Bu 16 ncı maddede bir aksaklık vardır. Burada ceza hükmü vaz'edilmiştir. Trafik Kanununda da bu hususlar için hükümler vardır. Trafik Kanununa göre suç teşkil edecek hususlar meydana çıkabilecektir. Burada idari cezalar konuyor. Eğer, burada konulan cezalardan daha ağırı Trafik Kanununda mevcutsa oradaki hüküm uygulanmalı.

BAŞKAN — Buyurun.

İKTİSAT KOMİSYONU MÜŞAVİRİ ADAN BAŞER — Trafik Kanunu umumi bir kanundur. Onu ihlâl edenler ceza görürler. İdari bir kanun olan taşıt kanununa göre, idari yetki dışına çıkanlara ceza verilir. Ayrıca Trafik Kanununu ihlâl etti ise ikisinin de cezasını çekecek.

KÖKSAL OSMAN — İki numaralı cetvele bakıyorum; şahsi ve hususi maksatla kullanırsa ceza veriyoruz. 8 nci maddede ise hususi kullanırsa ceza vermiyoruz. İkisi de iki numaralı cetveldir. Bu tezat neden?

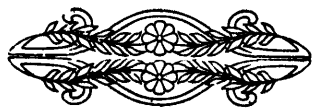
BAŞKAN — Cetveller henüz tetkik edilmiş değildir. En sonunda tetkik yapılacaktır. Yalnız bu hususi, kelimesinin daha evvel kabul ettiğimiz beş ve sekizinci maddeyle tezat teşkil edip etmediği meselesine gelineç;...

KARAVELİOĞLU KÂMİL — Efendim, kanunu devamlı surette takibedemiyoruz, yorulduk, müsaade ederseniz yarın görüşelim.

BAŞKAN — 16 ncı maddede kalmak üzere müzakerenin tehiri teklif ediliyor. Arkadaşlar yorulduklarını ifade ediyorlar. Bir de tadvkrir vardır, Oturumu tatil edelim, denilmektedir. Binaenaleyh, yarın saat 10 da toplanılmak üzere Oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 21,00

Taşıt Kanunu tasarısı ve İktisat Komisyonu raporu (1/92)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı: 71 - 1268/2283

23. 9. 1960

Millî Birlik Komitesi Başkanlığına

Bakanlar Kurulunca Millî Birlik Komitesine arzı 19 9. 1960 tarihinde kararlaştırılan «Taşıt kanunu tasarısı» gerekçesi ve ilişkileriyle birlikte bağlı olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

Cemal Gürsel

GEREKÇE

15.5 1940 tarihinde yürürlüğe giren nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanunla, Devletin bütün daire, teşekkül ve müesseseleriyle hususi idareler, belediyeler, sermayesi Devlet tarafından verilen veya sermayesinin en az yarısına Devletin iştiraki bulunan hükmi şahsiyetler, kurumlar ve menfaat temin ettiği müesseseler, fabrikalar, bankalar ve umumi menfaatlere ladim cemiyetler ve hayır cemiyetlerinin kullanacakları nakil vasıtaları hükümlere tâbi tutulmak suretiyle kayıt ve nizam altına alınmıştır.

Kanunun yürürlüğünden itibaren geçen 20 senelik tatbikat ve tecrübeye istinaden Devlet hizmetlerinde kullanılacak taşıtların, tahsis olundukları hizmetin ifasında, lüks ve gösterişten uzak memleket yollarına elverişli en ucuz ve ekonomik olanlarından temin olunması, her türlü suiistimal ve israfın önlenmesi, daimî hizmetler için lüzumlu taşıtların kullanma tarzları hakkında umumi esaslar konulması, tatbikatta görülen aksaklıkların giderilmesi için yeni bir taşıt kanunu tasarısı hazırlanmış ve bu tasarının hazırlanmasında yeni ihtiyaçlar da göz önünde bulundurulmuştur.

Kullanacakları taşıtlar bakımından kanunun şümülüne giren kurumlar tasarının 1 nci maddesinde, kanunun şümülü dışında bırakılan taşıtlar 2 nci maddesinde, Devlet Başkanlığına ait taşıtların bu kanunun koyduğu kayıtlara tâbi olmadığı da 3 ncü maddesinde tasrih olunmuştur.

Bu kanunda geçen taşıt ve kurum tâbirleri ise tasarının 4 ncü maddesinde tarif olunmuştur.

Tasarının 5, 6 ve 7 nci maddelerinde emir ve zatlarına, makam hizmetlerine ve daire hizmetlerine verilecek taşıtlar tesbit olunmuş ve tesbit edilen bu taşıtlardan fazla taşıt kullanılmıyacağı tasrih olunarak kanunun 1 nci maddesi şümülüne giren bütün daire, teşekkül ve müesseselere önceden Bakanlar Kurulu kararı alınmak şartıyla birer hizmet taşıtının verilmesi esası kabul olunmuştur.

8 nci madde ile kurumların devamlı hizmetleri için kullanılacak taşıtların tâbi olacağı hükümler vaz'olunmuş ve bu arada taşıtların, kurumların sorumlu makamlarının müsaadesiyle resmi bir hizmetin ifasında kullanılacağı ve taşıt güzergâhından uzak veya münferit mahallerde oturanların bu taşıtlardan nasıl istifade edeceği ve hangi şartlar dâhilinde kurumların memurlar için otobüs seferleri ihdas edebileceği derpiş olunmuştur.

Kurumların satınalacağı taşıtlar hakkında teşriî organın daha yakın mürakâbesini sağlamak maksadiyle taşıtların en çok satınalma bedellerinin vasatî fiyatlara göre tâyin ve tesbit olunarak her yıl bütçe kanunlarına bağılı cetvellerde gösterilmesi; bunun dışındaki kurumların da önceden Bakanlar Kurulunun izni alınmadan taşıt satınalamamaları, kullanılmasına cevaz verilen taşıtların ödeneklerinin bütçelere konulması hükme bağlanmış ve benzin ikmali ve onarma işlerinin de bir elden yapılması hususları hazırlanacak bir yönetmeliğe bırakılmıştır. Bu arada elçilere tahsis olunan otomobil işletme ve onarma masraflarının 4667 sayılı Kanundan evvel olduğu gibi kendilerine aidolması kabul olunmuştur.

Tasarının 13, 14, 15 ve 16 nci maddeleri, taşıtların kayıt ve tescilinde plâka verilmesinde ve satılmalarında uygulanacak hükümleri muhtevi bulunmaktadır.

Tasarının cezalar kısmını ihtiva eden 17 nci maddesinde bu kanunla menolunan hususların yapılmasında alâkahalara verilecek cezalar gösterilmiştir.

Tasarının kanunlaşp meriyete girdiği tarihte uygulanacak hükümler de geçici maddelerde yer almıştır.

3827 sayılı Kanuna bağılı cetvele sonradan çıkan kanunlarla ilâve olunanlar da tasarıya bağılı (1) sayılı cetvele eklenmiş, bu arada Başbakanlık Müsteşarı ile sonradan ihdas olunan kuvvet komutanlıkları için birer araba kabul olunmuştur.

3827 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle yabancı misafirler için Başbakanlık emrinde bulundurulacak 4 binek otomobili yerine tasarıya bağılı (2) sayılı cetvele yabancı misafirler ve lüzum görülen yerlerde kullanılmak üzere 5 binek otomobili konulmuştur.

Ankara, İstanbul ve İzmir valileri hariç diğer valiliklerin binek arabaları yerine arazi vitesli station wagon konulmuştur. Ayrıca cetvele Millî Savunma Yüksek Kurulu için de bir binek otomobili ilâve olunmuştur.

Emniyet Genel Müdürü, Ankara İstanbul Emniyet müdürlükleri makam ve devir ve teftiş hizmetleri için jeep veya station wagon konulmuş 3827 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin son fıkrasında bulunan emniyet işlerinde kullanılacak taşıtlar hakkındaki hüküm değiştirilmek suretiyle bu cetvele alınmıştır.

Emniyet işlerinde kullanılması zarurî olan taşıtların adedi, cinsi, müddetinin tâyini de Bakanlar Kuruluna bırakılmış ve kaymakamlar için de birer jeep ilâve olunmuştur.

İktisat Komisyonu raporu

T. C.

Millî Birlik Komitesi

İktisat Komisyonu

Esas No. 1/92

Karar No. 94

2. 11. 1960

Millî Birlik Komitesi Başkanlığına

Başbakanlığın 23. 9. 1960 tarih ve 71-1268/2283 sayılı yazılarına bağlı olarak gönderilen Taşıt Kanunu tasarısı incelendi ve müzakere edildi.

Kanunun başlığı, çoğul bir konuyu tanzim etmekte olması itibariyle «Taşıtlar Kanunu» şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarısının 1 ne maddesi şümulü tanzim etmektedir. Eklenen fıkralarla şümul, Hükümet teklifine nazaran daha genişletilmiştir. Meselâ, tasarının (b) bendinde sadece özel kanunlarla kurulmuş banka ve teşekküllerden bahsedilmektedir. Kararnamelerle kurulu teşekküllerin de mevcudiyetleri nazara alınarak bu bent «özel kanun ve kararnamelerle kurulmuş, banka ve teşekküller» şeklinde değiştirilmiştir. Diğer taraftan, maddenin son bendi kamuya yararlılık şartını haiz olmaksızın Devlet ve kamu kuruluşlarından yardım gören dernekleri ve tesisleri de kavriyacak şekilde tadil olunmuştur.

Tasarının 2 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 3 neü maddesi, 3827 sayılı Kanun hükmünü aynen nakletmektedir. Cumhurbaşkanlığı emrine verilen taşıtların ihtiyaca göre tesbit olunacağı teklifi komisyonumuzca tasarıdan çıkarılmıştır. Her kamu hizmeti gibi, Devlet Başkanlığının da taşıt ihtiyacı tesbit edilebilir ve kanuna dereolunabilir. Nitekim bu maksadı teminen tasarıya bağlı (1) sayılı cetvele Cumhurbaşkanlığı eklenmiştir.

Tasarının 4 neü maddesinin (a) bendi taşıt tâbirini «taşıt» kelimesiyle izah etmiyecek şekilde tadil olunmuş ve 3 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Emir ve zatlarına ve makam hizmetlerine taşıt tahsis edileceklerine dair ve 5 ne maddede atf yapılan (1) ve (2) sayılı cetvellerde bâzi değişiklikler yapılmıştır ve 4 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 6 ne maddesi 5 ne maddede olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 7 ne maddesinde «Daimî hizmetliler» den bahsedilmektedir. Halbuki 6 ne maddede mealen aynı hususa temas olunurken «Daimî hizmetliler» tâbiri kullanılmıştır. Bu bakımdan 7 ne maddedeki tâbir doğru olan «Daimî hizmetler» şeklinde değiştirilmiştir. Ve 6 ne maddede olarak kabul edilmiştir.

Hükümet teklifinin 8 ne maddesinin ilk fıkrasında geçen arazi otomobili, muhtemel suiistimalleri bertaraf etmek için çıkarılmış ve kullanılmıyacak taşıtları zikreden parantez içine alınmıştır. Ve 7 ne maddede olarak kabul edilmiştir.

Kanun tertip tekniği bakımından yeri «Kurumların devamlı hizmetleri için kullanılacak taşıtlar» bölümü olması itibariyle tasarının 15 ne maddesi 8 ne maddede olarak tanzim edilmiştir. Bu maddenin son fıkrasının son kelimesi esasen müsaade şartı konulduğu cihetle, «binerler» şeklinde tadil olunmuştur.

Tasarının 4 neü bölümünün başlığındaki «satılacağı» tâbiri «satılacakları» şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 9, 10, 11 ve 12 ne maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarıdaki 13 neü madde, taşıtların satılabilmelerini tahsis olundukları hizmetin artık kalmamış olması veya kullanılmıyacak hale gelmiş bulunmalarına bağladığı halde, sadece kullanılmıyacak duruma gelmiş bulunanlarının tasfiyeleri esaslarını tesbit etmiştir. Bu bakımdan hiz-

metin kalkması halinde taşıtların bedel takdiri suretiyle Devlet Malzeme Ofisine devredilmesini teminen maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Tasarının 14 ncü maddesine, taşıtların suiistimal olunmaları ihtimallerini azaltmak maksadiyle (1) sayılı cetvelde yazılı olanlar hariç, taşıtların yan taraflarına ilgili daire ve müesseselerin adlarının yazılmasını âmir bir fıkra ilâve edilmiştir.

Tasarının 16 ncı maddesi 15 ncı madde olarak aynen ve 17 ncı maddesi 16 ncı madde olarak bâzı değişikliklerle kabul edilmiştir.

Geçici 1 ncı maddeye önümüzdeki yıllarda da kabili tatbik bir mahiyet verilmesi komisyonumuzca uygun mütalâa edilmiş ve bu madde, açılan bir «çeşitli hükümler» bölümüne 17 ncı madde olarak tertibolunmuştur.

Tasarının geçici 2 ncı maddesinin son fıkrasındaki «rengini» kelimesi, kanunla bir gûna alâkası bulunmadığı düşünülerek metinden çıkarılmıştır. Ve geçici 1 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının geçici 3 ncü maddesinin ikinci fıkrası, vuzuhu teminen «Bu kanuna uygun olanların bir defaya mahsus olmak üzere vizesi yapılır» şeklinde değiştirilmiştir ve geçici 2 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Geçici 4 ncü madde, (2) sayılı cetvelde yapılan değişikliğe mütenazar olarak metinden çıkarılmıştır.

Tasarının 18, 19 ve 20 ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarı, Millî Birlik Komitesine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

İktisat Komisyonu

Başkanı

Kuytak Fikret

Üye

Aksoyoğlu Refet

Üye

Baykal Rifat

Üye

Ersü Vehbi

Üye

Karavelioğlu Kâmil

Üye

Köksal Osman

Üye

Özkaya M. Şükran

Üye

Soyuyüce Şe'ik

Üye

Taşar Dündar

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Taşıtlar kanunu tasarısı

Kanunun şümülü

MADDE 1. — a) Genel muvazeneğe dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler;

b) Özel kanunlarla kurulmuş banka ve teşekküller;

c) Yukardaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler;

d) Genel menfaatlere hâdim dernekler;

Tarafından kullanılacak taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 2. — Traktör, arazöz, motorla işliyen ziraat ve yol makinaları, hava taşıtları, munhasıran askerî maksatlar için kullanılan ve ordunun silâh ve teçhizatından mâdüt bulunan taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 3. — Devlet Başkanlığı emrine verilen taşıtlar bu kanunda yazılı kayıtlara tâbi olmayıp ihtiyaca göre tesbit olunur.

Tarifler

MADDE 4. — Bu kanunda geçen:

a) Taşıtlar tâbiri, motorlu ve motorsuz bütün taşıtlar çeşitleridir.

b) Kurum tâbiri birinci madde hükmüne giren bütün daire, teşekkül ve müesseseleri ifade eder.

Taşıtlar verilecekler

MADDE 5. — Emirlerine ve zatlarına binek otomobili verilenler (1) sayılı cetvelde, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtlar (2) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 6. — Birinci maddede yazılı kurumlar daimî hizmetleri için Bakanlar Kurulundan karar almak şartıyla yalnız birer adet hizmet arabası bulundurabilirler. Bu hizmet arabaları ihtiyaca göre pikap, kaptıkaçı veya steysin wagon tiplerinden biri olur.

İKTİSAT KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Taşıtlar kanunu tasarısı

Kanunun şümülü

MADDE 1. — a) Genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler;

b) İktisadi Devlet Teşekkülleri ve özel kanun ve kararnemelerle kurulan her çeşit banka ve teşekküller;

c) Yukardaki (a) ve (b) fıkralarındaki yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler;

d) Kamuya yararlı dernekler ve genel olarak kamu idarelerinden malî yardım gören dernek ve tesisler;

Tarafından kullanılacak taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tarifler

MADDE 3. — Bu kanunda geçen:

a) Taşıtlar tâbiri, motorlu ve motorsuz bütün ulaştırma araçlarını,

b) Kurum tâbiri, 1 nci madde hükmüne giren bütün daire, teşekkül ve müesseseleri ifade eder.

MADDE 4. — Tasarının 5 nci maddesi 4 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 6 nci maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 7. — Kurumlar (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı makam ve hizmetler için hizalarında gösterilen arabalardan fazla taşıt bulundurmayacakları gibi daimî hizmetlileri için 6 ne maddede yazılı tipte bir arabadan fazla araç kullanamazlar.

Kurumların devamlı hizmetleri için kullanılacak taşıtlar

MADDE 8. — Kurumların devamlı hizmetlerinde taahhüt yoluyla ifası mümkün ve caiz olmayan veya daha pahalıya mal olacağı anlaşılan işleri için kamyon, kamyonet, (her çeşit pikap, kaptıkaçtı, station wagon tipi hariç) otobüs, arazi otomobili (arazide kullanılan jeep nevi dâhil) can kurtaran, ambulâns, cenaze arabası, motosiklet, motorlu ve motorsuz sair kara, deniz taşıtları (binek otomobilleri hariç) kullanabilirler.

Kullanılacak bu taşıtların, muayyen ve standart tipte, lüks ve gösterişten uzak, memleket yollarına elverişli en ucuz ve ekonomik olanlarından temin olunması şarttır.

Bu taşıtlar, munhasıran resmî bir hizmetin ifasında ve kurumların sorumlu makamlarının müsaadeleriyle kullanılır.

Şehir ve kasabalarla demiryolları istasyonlarından ve gündelik muayyen tarifelerle işliyen Devlete, belediyelere ait taşıt güzergâhından uzak bulunan mevkilerdeki teşkilât ve iş yerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur, subay ve hizmetlileri ve bu mevkide oturan ailesi efradını ve okula giden çocuklarını oranın bağlı bulunduğu şehir ve kasabaya veya en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürüp getirmek için birinci fıkrada yazılı taşıtlardan tahsis caizdir.

Şehir ve kasaba hudutları içerisinde olmakla beraber tren, otobüs gibi gündelik muayyen tarifelerle işliyen taşıt güzergâhından uzak bulunan münferit mevkilerdeki teşkilât ve iş yerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur ve hizmetlilerin bu mevkiler ile en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürülüp getirilmesi için de bu taşıtlar kullanılabilir.

Devlet dairelerinin sıkışık bulunduğu büyük merkezlerde işletilen muayyen tarifeli taşıtlarla memurların zamanında iş başında bulunmalarını temin edecek yeterlikte olmadığı hallerde kurum-

İktisat Ko.

MADDE 6. — Kurumlar (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı makam ve hizmetlileri için hizalarında gösterilen arabalardan fazla taşıt bulunduramayacakları gibi daimî hizmetleri için 6 ne maddede yazılı tipte bir arabadan fazla araç kullanamazlar.

Kurumların devamlı hizmetleri için kullanılacak taşıtlar

MADDE 7. — Kurumların devamlı hizmetlerinde taahhüt yoluyla ifası mümkün ve caiz olmayan veya daha pahalıya mal olacağı anlaşılan işleri için kamyon, kamyonet, (Her çeşit pikap, kaptıkaçtı, station wagon tipi ve arazi otomobili hariç) otobüs (Arazide kullanılan jep nevi dâhil) can kurtaran, ambulâns, cenaze arabası, motosiklet, motorlu ve motorsuz sair kara, deniz taşıtları (Binek otomobilleri hariç) kullanabilirler.

Kullanılacak bu taşıtların, muayyen ve standart tipte, lüks ve gösterişten uzak, memleket yollarına elverişli en ucuz ve ekonomik olanlarından temin olunması şarttır.

Bu taşıtlar, munhasıran resmî bir hizmetin ifasında ve kurumların sorumlu makamlarının müsaadeleriyle kullanılır.

Şehir ve kasabalarla demiryolları istasyonlarından ve gündelik muayyen tarifelerle işliyen Devlete, belediyelere ait taşıt güzergâhından uzak bulunan mevkilerdeki teşkilât ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur, subay ve hizmetlileri ve bu mevkide oturan ailesi efradını ve okula giden çocuklarını oranın bağlı bulunduğu şehir ve kasabaya veya en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürüp getirmek için birinci fıkrada yazılı taşıtlardan tahsis caizdir.

Şehir ve kasaba hudutları içerisinde olmakla beraber tren, otobüs gibi gündelik muayyen tarifelerle işliyen taşıt güzergâhından uzak bulunan münferit mevkilerdeki teşkilât ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur ve hizmetlilerin bu mevkiler ile en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürülüp getirilmesi için de bu taşıtlar kullanılabilir.

Devlet dairelerinin sıkışık bulunduğu büyük merkezlerde işletilen muayyen tarifeli taşıtlar-

larca memurlar için otobüs seferleri ihdas olunabilir.

Bu otobüsler Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tasdik oluncak esaslar dairesinde işletilebilir.

la memurların zamanında iş başında bulunmalarını etmin edecek yeterlikte olmadığı hallerde kurumlarca memurlar için otobüs seferleri ihdas olunabilir.

Bu otobüsler Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tasdik oluncak esaslar dairesinde işletilebilir.

MADDE 8. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar yalnız hizalarında gösterilen hizmetlerde kullanılabilirler. İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanların izni alınmadıkça tahsis olundukları illerin ve garnizonların sınırlarından ve iş sahalarından dışarı çıkarılmaz. Tören ve resmî davetlerde makamı işgal eden zatlar refakatlerinde ailelerini de alabilirler. Kurumlara ait hizmetler için memurlar da makamı işgal eden zatın refakatinde veya makamın müsaadesiyle bu taşıtlara binerler.

Kurumların satınalacağı taşıtların bedelleri

MADDE 9. — Kurumların satınalacakları taşıtların âzami satınalma bedelleri, her yıl bütçe kanunlarına bağlı cetvellerde gösterilir.

Bu bedeller, orta siklet ve vasatı fiyatlar nazarı itibara alınmak suretiyle tesbit edilir.

MADDE 10. — Genel ve katma bütçeli dairelerce bu kanuna göre satınalınacak taşıtların cinsi, adedi ve hangi hizmetler için satınalınacağı her yıl bütçe kanunlarına bağlı (R) işaretili cetvelde gösterilir.

Genel bütçeye dâhil dairelerin satınalacakları taşıtların bedelleri Maliye Bakanlığı bütçesinde özel bir tertibe konulur.

Diğer kurumlar tarafından bu kanun gereğince taşıt satınalınabilmesi ancak satınalınacak taşıtın kullanılacağı hizmet, taşıtın cinsi, markası ve muhammen bedeli gösterilerek suretiyle önceden alınmış Bakanlar Kurulunun müsaadesine tabidir.

Alınacak bu taşıtlar hakkında yukarıda yazılı hususlar her yıl bu kurumların bütçe ve blâncolarında gösterilir. Ve bunların bir cetveli bağlı buldukları bakanlıklar bütçe tasarılarına eklenerek Büyük Millet Meclisinin itilâna arz olunur.

Kurumların satınalacakları taşıtların bedeli

MADDE 9. — Tasarının 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Tasarının 10 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 11. — Genel ve katma bütçeli dairelerin kullanmakta oldukları taşıtların sayısı, cinsi, markası, satınalma tarihi ve bedelleri, bir evvelki yıla nazaran vukubulan değişiklik ve sebepleri her yıl bir cetvel halinde tesbit ve o yılın bütçe kanunu tasarısı gerekçesine eklenir.

MADDE 12. — Bu kanunla kullanılmasına cevaz verilen taşıtların işletme ve onarma masrafları kurumların bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanır. Elçilerin taşıt işletme ve onarma masrafları şahıslarına aittir.

Benzin ikmali ve mümkün olduğu takdirde onarma işlerinin bir elden yapılması hususları Millî Savunma, İçişleri ve Maliye Bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmenlele tesbit olunur.

Taşıtların satılabilmeleeri

MADDE 13. — Bu kanun konusuna giren taşıtların satılabilmeleeri, ya tahsis edildiği hizmet konusunun artık kalmamış olmasına veya kullanılmıyacak bir hale gelmiş bulunmasına bağlıdır.

Bu taşıtların kullanılmıyacak halde oldukları mahalin Bayındırlık Müdürünün başkanlığı altında Trafik Müdür veya memur, Karayollarından bir makina uzmanı, kurumun yetkili bir personelinden teşekkül edecek bir komisyon tarafından verilecek raporla belirtilir. Bu raporlar kurumun bağlı olduğu bakanlıkların tasvibine sunulur. Bu taşıtlar yürürlükte bulunan hükümlere göre satılır.

Kayıt, tescil ve verilecek plâkalar

MADDE 14. — Bu kanunda yazılı kara taşıtlarının 6085 sayılı Kanun gereğince trafik şube ve bürolarına, deniz taşıtlarının alâkalı dairelere kayıt ve tescil ettirilmesi mecburidir. Taşıtlara, taşıtın cinsine ve tahsis edilen makam veya hizmetlere göre İçişleri Bakanlığınca belirtilecek şekil, renk ve alâmeti taşıyan birer plâka konulur.

İktisat Ko.

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Taşıtların satılabilmeleeri

MADDE 13. — Bu kanun konusuna giren taşıtların satılabilmeleeri, ya tahsis edildiği hizmet konusunun artık kalmamış olmasına veya kullanılmıyacak bir hale gelmiş bulunmasına bağlıdır.

Bu taşıtların kullanılmıyacak halde oldukları mahalin Bayındırlık Müdürünün başkanlığı altında Trafik Müdür veya memuru, Karayollarından bir makina uzmanı, kurulun yetkili bir personelinden teşekkül edecek bir komisyon tarafından verilecek raporla belirtilir. Bu raporlar kurumun bağlı olduğu bakanlıkların tasvibine sunulur. Bu taşıtlar yürürlükte bulunan hükümlere göre satılır.

Hizmet konusunun kalmaması halinde taşıtlar 2490 sayılı Kanunun 66 nci maddesindeki usul dâhilinde Devlet Malzeme Ofisine devredilir.

Kayıt, tescil ve verilecek plâkalar

MADDE 14. — Bu kanunda yazılı kara taşıtlarının 6085 sayılı Kanun gereğince trafik şube ve bürolarına, deniz taşıtlarının alâkalı dairelere kayıt ve tescil ettirilmesi mecburidir. Taşıtlara, taşıtın cinsine ve tahsis edilen makam veya hizmetlere göre İçişleri Bakanlığınca belirtilecek şekil, renk ve alâmeti taşıyan birer plâka konur.

Hü.

Trafik şube ve büroları veya diğer alâkalı daireler bu kanunda yazılı taşıtlar dışında hiçbir makam ve şahıs için aynı şekil ve renkte plâka ve numara veremeyecekleri gibi hiçbir makam ve daire de kendiliklerinden plâka ihdas ve istimal edemezler.

MADDE 15. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar yalnız hizalarında gösterilen hizmetlerde kullanılabilirler. İşin gerektirdiği hallerde ilgili bakanların izni alınmadıkça tahsis olunduğu illerin ve garnizonların sınırlarından ve iş sahalarından dışarı çıkarılamaz. Tören ve resmî davetlerde makamı işgal eden zatlar refakatlerinde ailelerini de alabilirler. Kurumlara ait hizmetler için memurlar da makamı işgal eden zatın refakatinde veya makamın müsaadesiyle bu taşıtlara binebilirler.

Bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı haller

MADDE 16. — Genel veya kısmi seferberlik halleriyle harb hali, harb zamanı ve harb esnası hükümlerinin uygulanmasına Bakanlar Kurulunca karar verilmesi hallerinde askerî daire, birlik ve müesseseler tarafından kullanılacak taşıtlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Cezalar

MADDE 17. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtları tahsis olunduğu işlerin ve 6, 8 nci maddelerde yazılı taşıtları aynı maddelerde gösterilen hizmetlerin gayrısında veya şahsi ve hususi hizmetlerinde ve bu kanunla menedilen işlerde kullananlara ve bunları tahsis olunduğu veya 6, 8 nci maddede gösterilen hizmetlerde kullanılmış gibi gösterenlere veya bir makam ve hizmete tahsis olunmadığı halde bunlardan istifade edenlere, taşıtlara bu kanuna uygun olmayarak numara ve plâka verenlere veya yetkili olmadıkları halde plâka ihdas ve böyle bir plâkayı istimal edenlere, bir taşıt için verilmiş plâkayı başka bir taşıtta kullananlara ve yukarıda yazılı yolsuz hareketler için emir ve

İktisat Ko.

Trafik şube ve büroları veya diğer alâkalı daireler bu kanunda yazılı taşıtlar dışında hiçbir makam ve şahıs için aynı şekil ve renkte plâka ve numara veremeyecekleri gibi hiçbir makam ve daire de kendiliklerinden plâka ihdas ve istimal edemezler.

Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde belirtilenlere tahsis olunacak taşıtlar hariç, bütün taşıtların yan taraflarına ilgili kurumun adı kısaltılmaksızın yazılır.

Bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı haller

MADDE 15. — Tasarının 16 nci maddesi 15 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Cezalar

MADDE 16. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtları tahsis olunduğu işlerin ve 6, 8 nci maddelerde yazılı taşıtları aynı maddelerde gösterilen hizmetlerin gayrısında veya şahsi ve hususi hizmetlerinde ve bu kanunla menedilen işlerde kullananlara ve bunları tahsis olunduğu veya 6, 8 nci maddede gösterilen hizmetlerde kullanılmış gibi gösterenlere veya bir makam ve hizmete tahsis olunmadığı halde bunlardan istifade edenlere, taşıtlara bu kanuna uygun olmayarak numara ve plâka verenlere veya yetkili olmadıkları halde plâka ihdas ve böyle bir plâkayı istimal edenlere, 14 nci maddenin son fıkrasındaki mecburiyeti yerine getirmiyenlere, bir taşıt için verilmiş plâkayı başka bir

Hü.

ren veya müsaade eden âmirlerle kıta ve garnizon komutanlarına disiplin cezası tatbik edilmekle beraber 100 liradan 1 000 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur. Ve hâsıl olan zarar ve masraflar kendilerine tazmin ettirilir. Bu kabîl hareketlerin tekerrürü halinde cezai hükümlerin tatbikinden başka bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar üç kat olarak istifa olunur.

Bu kanuna tâbi taşıtlar, henüz kullanılmaya elverişli olduğu halde hilâfına rapor verenlere, bu maddede yazılı hususlar için bilerek masraf tahakkuk evrakını hazırlayan veya tasdik edenlere, bunlara ait verile emirlerini bilerek ödiyenlere bu hususlarda emir veren veya bu hareketlere muttali olduğu halde müsaade eden veya kanuni görev ve yetkilerini kullanmayan âmirlerle kıta ve garnizon komutanlarına, kendilerine bağlı, daire, banka, kurum ve müesseselere taşıt satınaldırarak onu kendi dairesinin hizmetlerinde kullananlara, bu hususa müsaade eden veya emir verenlere, memuriyet görevini kötüye kullanmak suçundan dolayı haklarında takibat yapılmakla beraber bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar 500 liradan aşağı olmamak üzere üç kat olarak ve müteselsilen tazmin ettirilir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Çeşitli yardım yoliyle gelen ve bir hizmete tahsis olunan arabaların bu hizmetlerde tahsis maksadı dâhilinde kullanılmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kurumların ellerinde bulunup da bu kanun hükümleri karşısında kullanılmalarına imkân kalmıyacak taşıtlar bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay zarfında Devlet Malzeme Ofisine teslim olunur.

Bu kanuna göre Devlet Malzeme Ofisine teslim olunan taşıtlar satılmadan önce usulü dairesinde kurumların ihtiyaçlarına tahsis olunur.

Taşıtların 2490 sayılı Kanununun 66 ncı maddesi gereğince tesbit edilen bedelleri Devlet Malzeme Ofisi tarafından alâkalı bütçelere ödenir.

2490 sayılı Kanununun 66 ncı maddesi hükmüne girmiyen kurumların taşıtları Devlet Malze-

İktisat Ko.

taşıtta kullananlara ve yukarıda yazılı yolsuz hareketler için emir veren veya müsaade eden âmirlerle kıta ve garnizon komutanlarına disiplin cezası tatbik edilmekle beraber 100 liradan 1 000 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur ve hâsıl olan zarar ve masraflar kendilerine tazmin ettirilir. Bu kabîl hareketlerin tekerrürü halinde cezai hükümlerin tatbikinden başka bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar üç kat olarak istifa olunur.

Bu kanuna tâbi taşıtlar, henüz kullanılmaya elverişli olduğu halde hilâfına rapor verenlere, bu maddede yazılı hususlar için bilerek masraf tahakkuk evrakını hazırlayan veya tasdik edenlere, bunlara ait verile emirlerini bilerek ödemiyenlere bu hususlarda emir veren veya bu hareketlere muttali olduğu halde müsaade eden veya kanuni görev ve yetkilerini kullanmayan âmirlerle kıta ve garnizon komutanlarına, kendilerine bağlı, daire, banka, kurum ve müesseselere taşıt satınaldırarak onu kendi dairesinin hizmetlerinde kullananlara, bu hususa müsaade eden veya emir verenlere, memuriyet görevini kötüye kullanmak suçundan dolayı haklarında takibat yapılmakla beraber bu yüzden hâsıl olacak zarar ve masraflar 500 liradan aşağı olmamak üzere üç kat olarak ve müteselsilen tazmin ettirilir.

Çeşitli hükümler

MADDE 17. — Çeşitli yardım yolları ile gelen ve bir hizmete tahsis olunan taşıtlar bu hizmetlerde ve bu kanun hükümlerine göre kullanılır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kurumların ellerinde bulunup da bu kanun hükümleri karşısında kullanılmalarına imkân kalmıyacak taşıtlar bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay zarfında Devlet Malzeme Ofisine teslim olunur.

Bu kanuna göre Devlet Malzeme Ofisine teslim olunan taşıtlar satılmadan önce usulü dairesinde kurumların ihtiyaçlarına tahsis olunur.

Taşıtların 2490 sayılı Kanununun 66 ncı maddesi gereğince tesbit edilen bedelleri Devlet Malzeme Ofisi tarafından alâkalı bütçelere ödenir.

2490 sayılı Kanununun 66 ncı maddesi hükmüne girmiyen kurumların taşıtları Devlet Malze-

Hü.

me Ofisince satılarak satış masrafları çıkarıldıktan sonra kurumlarına ödenir.

Taşıtları müddeti içerisinde Devlet Malzeme Ofisine teslim etmeyenler, mevcut taşıtların rengini, şeklini veya istimal tarzını değiştirmek suretiyle kanun hükümlerini uydurmaya çalışanlar hakkında da 17 nci maddedeki cezalar tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 3. — 3827 sayılı Kanun hükümlerine veya Bütçe kanunlarına bağlı (R) cetvellerindeki formüllerine uygun olmayarak alınan ve Sayıştayca vizesi yapılmayan taşıtlardan alınmasına ve kullanılmasına kanunen cevap verilmeyenler Devlet Malzeme Ofisine iade olunur. Diğerlerinin bir defaya mahsus olmak üzere vizesi yapılır.

Bunlardan Devlet Malzeme Ofisine iade ve teslimi gerekenlerin usulüne göre satışları yapılarak satış bedelleri yekünü açılmış kredi veya verilmiş olan avans yekününü kapamadığı takdirde lehte veya aleyhte tahassul edecek farklar Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğüne zarar veya kâr kaydedilerek avans veya kredi tutarları dairelerine iade olunur.

GEÇİCİ MADDE 4. — Valiler, bu kanun hükümlerine göre kendilerine araba temin edilmeye kadar mevcut taşıtlarından istifadeye devam ederler. 1961 mali yılı özel idare bütçelerine gerekli ödenek konularak Mayıs 1961 ayı sonuna kadar taşıtların tebdili sağlanır.

MADDE 18. — 15 . 5 . 1940 tarihli ve 3827 sayılı Nakil vasıtaları hakkındaki Kanun ek ve tadilleri ile birlikte kaldırılmıştır.

MADDE 19. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 20. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

19 . 9 . 1960

Devlet Başkanı ve Başbakan ve

Dışişleri B. V.

C. Gürsel

Devlet Bakanı ve

Bas. - Yay. ve Turz. B. V.

N. Zeytinoglu

Devlet Bakanı

H. Mumcuoglu

Adalet Bakanı

A. Artus

İktisat Ko.

me Ofisince satılarak satış masrafları çıkarıldıktan sonra kurumlarına ödenir.

Taşıtların müddeti içerisinde Devlet Malzeme Ofisine teslim etmeyenler, mevcut taşıtların şeklini veya istimal tarzını değiştirmek suretiyle kanun hükümlerine uydurmaya çalışanlar hakkında da 16 nci maddedeki cezalar tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — 3827 sayılı Kanun hükümlerine veya Bütçe kanunlarına bağlı (R) cetvellerindeki formüllerine uygun olmayarak alınan ve Sayıştayca vizesi yapılmayan taşıtlardan alınmasına ve kullanılmasına kanunen cevap verilmeyenler Devlet Malzeme Ofisine iade olunur.

Bu kanuna uygun olanlarının bir defaya mahsus olmak üzere vizesi yapılır.

Bunlardan Devlet Malzeme Ofisine iade ve teslimi gerekenlerin usulüne göre satışları yapılarak satış bedelleri yekünü açılmış kredi veya verilmiş olan avans yekününü kapamadığı takdirde lehte veya aleyhte tahassul edecek farklar Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğüne zarar veya kâr kaydedilerek avans veya kredi tutarları dairelerine iade olunur.

MADDE 18. — Tasarının 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Tasarının 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Millî Savunma Bakanı

F. Özdilek

Dışişleri Bakanı

İçişleri Bakanı

M. İ Kızıoğlu

Maliye Bakanı

E. Alican

Millî Eğitim Bakanı

B. Tuncel

Ticaret Bakanı

M. Baydur

Bayındırlık Bakanı

M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı

R. Üner

Güm. ve Tekel Bakanı

F. Aşkın

Tarım Bakanı

O. Tosun

Ulaştırma Bakanı

S. Ulay

Çalışma Bakanı

R. Beşerler

Sanayi Bakanı

Ş. Kocatopçu

Ba. - Ya. ve Turz. Bakanı

İmar ve İskân Bakanı

F. Yavuz

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

	Aded	Asgari kullanma müddeti
Büyük Millet Meclisi	1	5 Yıl
Başbakan	2	5 »
Bakanlar	1 rer	5 »
Genelkurmay Başkanı	1	5 »
Genelkurmay 2 nei Başkanı	1	5 »
Başbakanlık Müsteşarı	1	5 »
Yargıtay Başkanı	1	5 »
Danıştay Başkanı	1	5 »
Sayıştay Başkanı	1	5 »
Diyanet İşleri Reisi	1	5 »
Üniversite Rektörleri	1 rer	5 »
Cumhuriyet Başsavcısı	1	5 »
Kuvvet Kumandanları	1 rer	5 »
Ordu Kumandanları	1 rer	5 »
Donanma Kumandanı	1	5 »
Dışişleri Bakanlığı Genel Kâtibi	1	5 »
Elçiler	1 rer	5 »

[2] SAYILI CETVEL

	Aded	Cinsi	Asgari kullanma müddeti
Başbakanlık (Yabancı misafirler için ve lüzum görülen yerlerde kullanılmak üzere)	5	Binek otomobili	Müddetsiz
Milli Savunma Bakanlığı (Teftiş hizmetinde kullanılmak üzere)	5	Binek otomobili	5 sene
Valiler, (Makam demir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	Arazi vitesli station wagon	5 »
Ankara, İstanbul ve İzmir valileri (Makam, devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	Binek otomobili	5 »
Kor kumandanlıkları (Makam, devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	Binek otomobili	5 »
Tümen kumandanlıkları (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	Jeep veya station wagon	5 »
Müstahkem mevki kumandanlıkları (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	Jeep veya station wagon	5 »
Jandarma Genel Kumandanlığı (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	1	Binek otomobili	5 »

	Aded	Cinsi	Asgari kullanma müddeti
Millî Savunma Yüksek Kurulu Genel Sekreteri (Makam hizmetleri için)	1	Binek otomobili	5 »
Emniyet Genel Müdürlüğü (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	1	Jeep veya station wagon	5 »
Ankara, İstanbul Emniyet müdürleri (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	» » » »	5 »
Kaymakamlar (Makam devir ve teftiş hizmetleri için)	Birer	» » » »	5 »
* Emniyet işleri (Kullanılması zaruri olan taşıtların adedi, cinsi ve müddeti kullanılacakları işe göre Bakanlar Kurulunca belirtilir)			

Iktisat Komisyonunun değiştirmesine bağlı cetveel

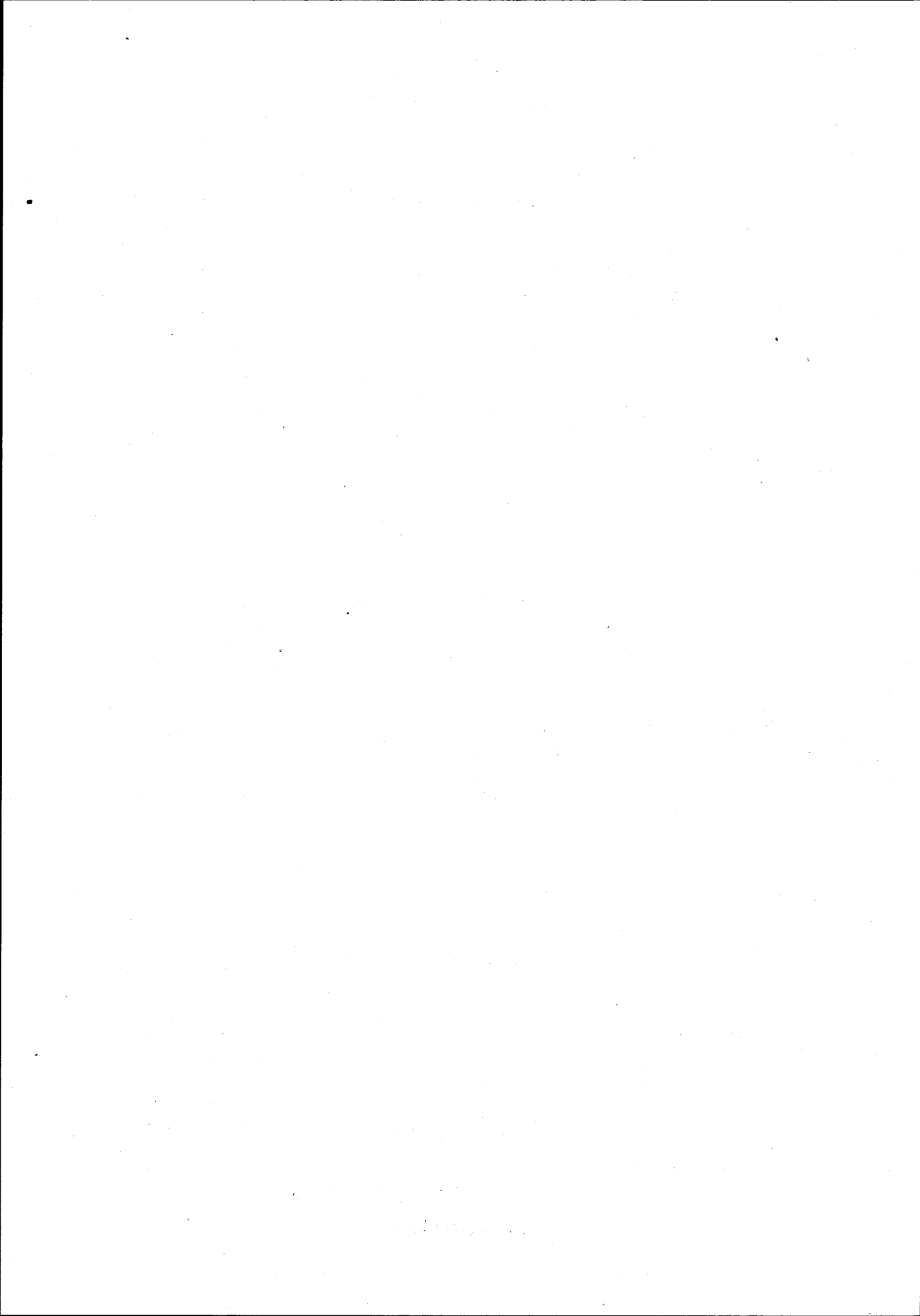
[1] SAYILI CETVEL

	Aded	En az kullanma süresi
Türkiye Büyük Millet Meclisi	1	5 Yıl
Cumhurbaşkanlığı	10	5 »
Başbakan	2	5 »
Bakanlar	1 rer	5 »
Genelkurmay Başkanı	1	5 »
Genelkurmay İkinci Başkanı	1	5 »
Yargıtay Başkanlığı	1	5 »
Danıştay Başkanlığı	1	5 »
Sayıştay Başkanlığı	1	5 »
Üniversite Rektörleri	1 rer	5 »
Cumhuriyet Başsavcısı	1	5 »
Kuvvetler Kumandanları	1 rer	5 »
Ordu Kumandanları	1 rer	5 »
Donanma Kumandanı	1	5 »
Elçiler (Yurt dışında buldukları sürece)	1 rer	5 »

[2] SAYILI CETVEL

	Aded	Cinsi	En az kullanma süresi
Başbakanlık (Yabancı misafirler için)	3	Binek otomobili	5 yıl
Başbakanlık Müsteşarları (Biri Plânlama Müsteşarına)	2	» »	5 »
Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri	1	» »	5 »
Diyanet İşleri Başkanlığı	1	» »	5 »
Valiler	1 er	» »	5 »
Kor Komutanları	1 er	» »	5 »
Tümen ve Tugay Komutanları	1 er	Jeep veya Jeep Station Wagon	5 »
Müstahkem Mevki Kumandanlıkları	1 er	Jeep veya Jeep Station Wagon	5 »
Jandarma Genel Kumandanlığı	1	Binek otomobili	5 »
Millî Savunma Yüksek Kurulu Genel Sekreteri	1	» »	5 »
Emniyet Genel Müdürlüğü	1	Jeep veya Station Wagon	5 »
Ankara, İstanbul Emniyet Müdürleri	1 er	» » » »	5 »
Kaymakamlar	1 er	Jeep	5 »

Emniyet işleri (Kullanılması zaruri olan taşıtların adedi, cinsi ve müddeti kullanılacakları işe göre Bakanlar Kurulunca belirtilir.)

S. SAYISI : 127 ye ek 1
(M. S. B. Teklifi)

[1] SAYILI CETVEL

M a k a m	Aded :
Türkiye Büyük Millet Meclisi	1
Cumhurbaşkanlığı	10
Başbakan	2
Bakanlar	1 er
Genelkurmay Başkanlığı	1
Genelkurmay İkinci Başkanlığı	1
Yargıtay	1
Askerî Yargıtay Başkanlığı	1
Danıştay Başkanlığı	1
Sayıştay Başkanlığı	1
Üniversite Rektörleri	1 er
Cumhuriyet Başsavcısı	1
Kuvvet Kumandanlıkları	1 er
Ordu Kumandanlıkları	1 er
Donanma Kumandanlığı	1
Elçiler (Yurt dışı buldukları sürece)	1

[2] SAYILI CETVEL

M a k a m	Aded :
Başbakanlık (Yabancı misafirler için)	3 Binek otomobili
Başbakanlık Müsteşarlıkları (Biri Plânlama Müsteşarına)	2 »
M. S. B. (Teftiş hizmetinde kullanılmak üzere)	5 »
Dışişleri Bakanlığı Gn. Sekreteri	1 »
Diyanet İşleri Başkanlığı	1 »
Kolordu Kumandanları	1 »
Valiler	1 er »
Askerî Yargıtay Başsavcılığı	1 »
Askerî Yargıtay II nei Başkanlığı	1 »
M. S. B. Müsteşarı	1 »
Genelkurmay Bşk. lığı J. Başkanlıklarına	1 er »
Kuvvet Kurmay Başkanlıkları	1 er »
Ankara Kumandanlığı	1 »
Hava Kuvvet Kumandanları, Tümen, Tugay kumandanlıkları	1 er »
Müstahkem mevki, Yurtiçi Bölge ve menzil kumandanlıkları	1 er »
Washington Türk Askerî Temsil Heyeti Başkanı	1 »
Paris Türk Askerî Temsil Heyeti Başkanı	1 »
Harb Akademileri Kumandanı	1 »
Jandarma Genel Kumandanlığı	1 »
M. S. Yüksek Kurulu Genel Sekreteri	1 »

M a k a m

Aded :

Merkez İttifak Andlaşması Türk Temsilciliği
Emniyet Genel Müdürlüğü
İstanbul ve Ankara Merkez Kumandanları
Harita Umum Müdürlüğü
Kara, Deniz, Hava, Harb, M. Savunma Gülhane As. Tıp. ve As-
keri Veteriner Akd.K.
Kadroları general olan okul kumandanlıkları ile M. S. B. 'ığı
Merkez Teşkilâtındaki Daire ve Grup Başkanlıkları ve İkmal
Merkezi Genel Md. ve Hava, Deniz Üs Kumandanlıkları
Ankara, İstanbul Emniyet Müdürleri
Kaymakamlar

1 Bir tek otomobili
1 Jeep veya station wagon
1 er jeep veya station wagon
1 Jeep veya station wagon
1 » » »
1 er station wagon
1 er » »
1 er jeep

Taşıt Kanunu

Kanun No: 237

Kabul tarihi : 5 . 1 . 1961

Kanunun şümülü

MADDE 1. — a) Genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler,

b) İktisadi Devlet Teşekkülleri ve özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekküller,

c) Yukardaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler,

d) Kamuya yararlı derneklerden Bakanlar Kurulunca lüzumlu görülenler tarafından kullanılacak taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 2. — Traktör, arazöz, motorla işliyen her çeşit ziraat ve inşaat makinaları, hava taşıtları munhasıran askerî maksatlar için kullanılan ve ordunun silâh ve teçhizatından madut bulunan taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbi değildir.

Tarifler

MADDE 3. — a) Kurum: 1 nei madde hükmüne giren bütün daire, teşekkül ve müesseseleri,

b) Taşıt: Motorlu ve motorsuz bütün ulaştırma araçlarını,

c) Arazi binek: Bütün tekerlekleri muharrik binek taşıtlarını,

d) Kaptıkaçtı: Asgari iki sıra oturma yeri bulunan kapalı ve insan taşımaya mahsus taşıtları,

e) Arazi kaptıkaçtı: Bütün tekerlekleri muharrik olan kaptıkaçtıları,

f) Pikap: Şoför mahallinde şoför dâhil 3 kişiye kadar oturacak yeri ile arkasında âzami 1750 kilograma kadar yük taşımak için yeri bulunan motorlu taşıtları,

g) Arazi pikap: Bütün tekerlekleri muharrik olan pikapları,

h) Panel: Yük taşıma yeri tamamen kapalı olan pikapları,

İfade eder.

Taşıt verilecekler

MADDE 4. — Emirlerine ve zatlarına binek otomobili verilenler (1) sayılı cetvelde, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtlar (2) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 5. — Birinci maddede yazılı kurumlar daimî hizmetleri için Bakanlar Kurulundan karar almak şartıyla yalnız birer aded hizmet arabası bulundurabilirler. Bu hizmet arabaları ihtiyaca göre Station Wagon binek, kaptıkaçtı tiplerinden biri olabilir.

MADDE 6. — Kurumlar (1) ve (2) sayılı cetvellerde yazılı makam ve hizmetler için hizalarında gösterilen arabalardan fazla taşıt bulunduramayacakları gibi daimî hizmetler için beşinci maddede yazılı tipte bir arabadan fazla araç kullanamazlar.

Devlet daireleri ve kurumların daimî ve devamlı hizmetleri için kullanacakları taşıtlar

MADDE 7. — Devlet daireleri ile 1 nei maddede yazılı kurumların daimî ve devamlı hizmetlerinde taahhüt yolu ile ifası mümkün ve caiz olmıyan veya daha pahalıya mal olacağı dairesince anlaşılabilir işleri için kaptıkaçtı (lüks olanlar hariç) arazi binek, arazi kaptıkaçtı, pikap, arazi pikap, panel, kamyonet, kamyon, otobüs, can-kurtaran, ambulâns, cenaze arabası, motosiklet, motorlu ve motorsuz, sair kara, deniz taşıtlarından (Binek ve Station Wagon taşıtları hariç) ihtiyaçları kadar kullanabilirler.

Kullanılacak bu taşıtların, muayyen ve standart tipte, lüks ve gösterişten uzak, memleket yollarına elverişli ucuz ve ekonomik olanlarından temin olunması şarttır.

Bu taşıtlar munhasıran resmî hizmetin ifasında kullanılmak üzere daire veya kurumlarının sorumlu makamlarınca tevzi ve tahsis olunurlar.

Şehir ve kasabalarla demiryolları istasyonlarından ve gündelik muayyen tarifelerle işliyen Devlete, belediyelere ait taşıt güzergâhından uzak bulunan mevkilerdeki teşkilâtı ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur, subay ve hizmetlileri ve bu mevkide oturan ailesi efradını ve okula giden çocuklarını oranın bağlı bulunduğu şehir ve kasabaya veya en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürüp getirmek için birinci fıkrada yazılı taşıtlardan tahsis edilebilir.

Şehir ve kasaba hudutları içerisinde olmakla beraber tren, otobüs gibi gündelik muayyen tarifelerle işliyen taşıt güzergâhından uzak bulunan münferit mevkilerdeki teşkilât ve işyerlerinde devamlı veya geçici olarak görevli memur ve hizmetlilerin bu mevkiler ile en yakın muayyen tarifeli taşıt güzergâhına götürülüp getirilmesi için de bu taşıtlar kullanılabilir.

Devlet dairelerinin sıkışık bulunduğu büyük merkezlerde işletilen muayyen tarifeli taşıtlarla memurların zamanında iş başında bulunmalarını temin edecek yeterlikte olmadığı hallerde kurumlarca ve Devlet dairelerince memurlar için otobüs seferleri ihdas olunabilir.

Bu otobüsler Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tasdik olunacak esaslar dairesinde işletilebilir.

MADDE 8. — Bu kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar yalnız hizalarında gösterilen hizmetlerde kullanılabilirler. Tören, hususi ve resmî davetlerde makamı işgal eden zatlar refakatlerine ailelerini de alabilirler. Kurumlara ait hizmetler için memurlarda makamı işgal eden zatın refakatinde veya makamın müsaadesiyle bu taşıtlara binerler.

Kurumların satınalacakları taşıtların bedeli

MADDE 9. — Kurumların satınalacakları taşıtların âzami satınalma bedelleri, her yıl bütçe nunlarına bağlı cetvellerde gösterilir.

Bu bedeller, orta sıklet ve vasati fiyatlar nazarı itibara alınmak suretiyle tesbit edilir.

MADDE 10. — Genel ve katma bütçeli dairelerce bu kanuna göre satınalınacak taşıtların cinsi, adedi ve hangi hizmetleri için satınalınacağı her yıl bütçe kanunlarına bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilir.

Genel bütçeye dâhil dairelerin satınalacakları taşıtların bedelleri Maliye Bakanlığının bütçesinde özel bir tertibe konulur.

Diğer kurumlar tarafından bu kanun gereğince taşıt satınalınabilmesi ancak, satınalınacak taşıtın kullanılacağı hizmet, taşıtın cinsi ve muhammen bedeli gösterilmek suretiyle önceden alınmış Bakanlar Kurulunun müsaadesine tâbidir.

MADDE 11. — Genel ve katma bütçeli dairelerin kullanmakta oldukları taşıtların sayısı, cinsi, markası, satınalma tarih ve bedelleri, bir evvelki yıla nazaran vukubulan değişiklik ve sebepleri her yıl bir cetvel halinde tesbit ve o yılın bütçe kanunu tasarısı gerekçesine eklenir.

MADDE 12. — Bu kanunla kullanılmasına cevaz verilen taşıtların işletme ve onarma masrafları kurumların bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanır.

Elçilerin taşıt, işletme ve onarma masrafları şahıslarına aittir.

Akar yakıt, yağ, ve sairinin ikmali ve onarma işlerinin ve mümkün olduğu takdirde bunların bir elden yapılması hususları Milli Savunma, İçişleri, Maliye ve Bayındırlık Bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

Taşıtların satılabilmeleri

MADDE 13. — Bu kanunun konusuna giren taşıtların satılabilmeleri, ya tahsis edildiği hizmet konusunun artık kalmamış olmasına veya ekonomik ömrünü doldurmuş bulunmasına bağlıdır.

Bu taşıtların ekonomik ömürlerini doldurmuş olmaları hali ilgili dairesinin teklifi üzerine Karayolları veya Devlet Su İşleri İdaresinden bir makina uzmanı, kurumun yetkili bir personeli ile trafik teşkilâtından bir uzmandan teşekkül edecek komisyon tarafından verilecek raporla belirlenir. Bu raporlar kurumun bağlı olduğu bakanlıkların tasvibine sunulur. Bu taşıtlar yürürlükte bulunan hükümlere göre satılır.

Hizmet konusunun kalmaması halinde taşıtlar gereği yapılmak üzere Devlet Malzeme Ofisine devredilir.

Kayıt, tescil ve verilecek plâkalar

MADDE 14. — Bu kanunda yazılı kara taşıtlarının 6085 sayılı Kanun gereğince Trafik şube ve bürolarına, deniz taşıtlarının alâkalı dairelere kayıt ve tescil ettirilmesi mecburidir. Taşıtlara, taşıtın cinsine ve tahsis edilen makam veya hizmetlere göre İçişleri Bakanlığınca belirtilecek şekil, renk ve alâmeti taşıyan birer plâka konur.

Trafik şube ve büroları veya diğer alâkalı daireleri bu kanunda yazılı taşıtlar dışında hiçbir makam ve şahıs için aynı şekil ve renkte plâka ve numara veremeyecekleri gibi hiçbir makam ve daire de kendiliklerinden plâka ihdas ve istimal edemezler.

Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde belirtilenlere tahsis olunacak taşıtlar hariç, bütün taşıtların yan taraflarına «Resmî hizmete mahsustur» ibaresi yazılır.

Türk Silâhlı Kuvvetlerine tahsis edilen taşıtlar bu madde hükümlerine tâbi değildir.

Bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı haller

MADDE 15. — Genel veya kısmî seferberlik halleriyle harb hali, harb zamanı ve harb esnası hükümlerinin uygulanmasına Bakanlar Kurulunca karar verilmesi hallerinde askerî daire, birlik ve müesseseler tarafından kullanılacak taşıtlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Cezalar

MADDE 16. — Bu kanunun şümülüne giren taşıtları her ne suretle olursa olsun tahsis olduğu için gayrisında veya şahsi hususlarda kullananlar veya kullanılmasına müsaade edenler veya kanunda yazılı olduğu şekilde kullanılmış gibi gösterenler veya kanunen bir makama veya işe tahsis olunmadığı halde hakikatı tağyir ile bu taşıtlardan istifade eden ve ettirenler, bunların gidis-gelişine müsaade edenler veya kanuna aykırı olarak numara ve plâka verenlerle kullananlar veya kullanılmaya elverişli olduğu halde ekonomik ömrünü doldurduğu bahanesiyle yeniliyen veya yeniletlenler veya bu hususlar için masraf tahakkuk evrakını hazırlıyan veya tasdik veya bunlara ait ita emirlerini vize edenler hakkında fiilin mahiyetine göre bir seneye kadar hapis cezası verilir. Bu yüzden hâsıl olan masraf ve zararlar kendilerine teselsülen ayrıca tazmin ettirilir.

Tekerrürü halinde verilecek hapis cezası iki aydan aşağı olamaz.

Çeşitli hükümler

MADDE 17. — Çeşitli yradım yolları ile gelen her türlü taşıtlar tahsis olunduıkları hizmetlerde bu kanun hükümlerine göre kullanılır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte kurumların ellerinde bulunup bu kanuna göre :

a) Kullanılması menedilen taşıtların (5) nei maddede yazılı Bakanlar Kurulu kararı alındıktan sonra 3 ay içinde,

b) 7 nci maddeye göre hizmetin devam etmesi halinde vasıf ve şartları bu kanuna uymayan taşıtların, uygun olanları ile değiştirilinceye kadar, kullanılmalarına devam olunur ve bu şart ta-hakkuk ettirildikten sonra üç ay içerisinde Devlet Malzeme Ofisine teslim olunurlar.

Bu kanuna göre Devlet Malzeme Ofisine teslim olunan taşıtlar satılmadan önce usulü dairesni de kurumların veya Devlet dairelerinin ihtiyaçlarına tahsis olunur.

Bu taşıtlar Devlet Malzeme Ofisince kendi usullerine göre satılarak masrafları çıkarıldıktan sonra bedelleri kurum veya dairelerine ödenir.

Taşıtları müddeti içerisinde Devlet Malzeme Ofisine teslim etmeyenler; mevcut taşıtların şek-lini veya istimal tarzını değiştirmek suretiyle kanun hükümlerine uydurmaya çalışanlar hakkında da 16 ncı maddedeki cezalar tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — 3827 sayılı Kanun hükümlerine veya bütçe kanunlarına bağlı (R) cet-vellerindeki formüllerine uygun olmayarak alınan ve Sayıştayca vizesi yapılmıyan taşıtlardan alın-masına ve kullanılmasına kanunen cevaz verilmeyenler Devlet Malzeme Ofisine iade olunurlar.

Bu kanuna uygun olanlarının da bir defaya mahsus olmak üzere vizeleri yapılır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Milli Birlik Komitesi emrine kurumlar veya dairelerce verilen taşıtlar üyelerince (1) sayılı cetveldeki taşıtlar gibi kullanılırlar.

Bu taşıtlar hizmetin hitamında aid oldukları daire veya kurumlarına iade olunurlar.

İade olunan taşıtlar bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 18. — 15. 5. 1940 tarihli ve 3827 sayılı Nakil Vasıtaları hakkındaki Kanun ek ve ta-dilleri ile birlikte kaldırılmıştır.

MADDE 19. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 20. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

[1] SAYILI CETVEL

M a k a m	Aded	Cinsi	En az kullanma süresi
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı (Birinci Seneto Başkanı için)	2	Binek	5 yıl
Cumhurbaşkanlığı	10	»	5 »
Başbakan	2	»	5 »
Bakanlar	1 er	»	5 »
Genel Kurmay Başkanı	1	»	5 »
Kara, Deniz, Hava Kuvvet Kumandanları	1 er	»	5 »
Elçilikler (Yurt dışında buldukları sürece)	1 er	»	5 »
Daimî Askerî Temsilciler Başkanlıkları (Yurt dışında buldukları sürece)	1 er	»	5 »

[2] SAYILI CETVEL

M a k a m	Aded	Cinsi	En az kullanma süresi
Başbakanlık (Yabancı misafirler için)	3	Binek	5 yıl
Başbakanlık Müsteşarlıkları	1 er	»	5 »
Yargıtay Başkanı	1	»	5 »
Askerî Yargıtay Başkanı	1	»	5 »
Danıştay Başkanı	1	»	5 »
Sayıştay Başkanı	1	»	5 »
Üniversite Rektörleri	1 er	»	5 »
Diyanet İşleri Başkanı	1	»	5 »
Cumhuriyet Başsavcısı	1	»	5 »
Askerî Yargıtay Başsavcısı	1	»	5 »
Danıştay Başsavcılığı	1	»	5 »
Genel Kurmay 2 nci Başkanı ve (J) Başkanlıkları	1 er	»	5 »
Kara, Deniz, Hava Kuvvet Kurmay Başkanlıkları	1 er	»	5 »
Ordu, Kolordu, Tümen, Donanma, Hava Kuvvet ve Yurt İçi Bölge Kumandanlıkları	1 er	»	5 »
Harb Akademileri Kumandanı	1	»	5 »
Jandarma Genel Kumandanı	1	»	5 »
General rütbesi ile fiilen işgal edilen diğer bütün makamlara	1 er	»	5 »
Bakanlıklar müsteşarları	1 er	»	5 »
Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterliği	1	»	5 »
Emniyet Genel Müdürlüğü	1	»	5 »
İl valileri	1 er	»	5 »
Ankara, İstanbul, İzmir Emniyet müdürlükleri	1 er	»	5 »
Kaymakamlıklar	1 er	(Arazi binek)	5 »
Emniyet daireleri (kullanılması zaruri olan taşıtların adedi, cinsleri ve müddetleri Bakanlar Kurulunca belirtilir.)			

